

HELSINGIN YLIOPISTO

Taistelu asiantuntijuudesta

Uskomukset ja kannatuskoalitiot
varhaiskasvatuksen diskurssiverkostossa

Henna Jalasmäki
Maisterintutkielma
Sosiologia
Valtiotieteellinen tiedekunta
Helsingin yliopisto
toukokuu 2020

Tiedekunta/Osasto Fakultet/Sektion – Faculty Valtiotieteellinen tiedekunta		Laitos/Institution – Department Sosiaalitieteiden laitos
Tekijä/Författare – Author Henna Jalasmäki		
Työn nimi / Arbetets titel – Title Taistelu asiantuntijuudesta - Uskomukset ja kannatuskoalitiot varhaiskasvatuksen diskurssiverkostossa		
Oppiaine / Läroämne – Subject Sosiologia		
Työn laji/Arbetets art – Level Maisterintutkielma	Aika/Datum – Month and year 05/2020	Sivumäärä/ Sidoantal – Number of pages 65 sivua + 3 liitesivua
Tiivistelmä/Referat – Abstract <p>Tutkielma tarkastelee diskurssiverkostojen roolia varhaiskasvatusta säätelevässä poliittisessa päätöksenteossa. Työn taustalla on varhaiskasvatukseen kohdistuneista muutoksista käyty yhteiskunnallinen keskustelu, joka näyttäytyy erityisesti henkilöstön osaamista koskevan argumentoinnin osalta vahvasti jännitteisenä. Tutkielman tavoitteena on tunnistaa varhaiskasvatuksen poliittisissa diskursseissa yhteisesti jaettuja uskomuksia sekä selvittää, millaisia poliittisia toimijoita ne yhdistävät. Lisäksi tavoitteena on lisätä ymmärrystä varhaiskasvatuksen poliittisten toimijoiden välisestä polarisoitumisasteesta poliittisen järjestelmän sisällä.</p> <p>Tutkielma perustuu kannatuskoalitioviitekehysten mukaiseen oletukseen keskenään kilpailevista poliittisista toimijoista, jotka muodostavat koalitioita jakamiensa uskomusten pohjalta ja, jotka näitä uskomuksia hyödyntäen pyrkivät vaikuttamaan poliittisiin prosesseihin. Tutkimusaineisto koostuu uutta varhaiskasvatustilaa koskevalla lausuntokierroksella annetuista poliittisista lausunnoista, joiden osalta tarkastelu kohdistetaan henkilöstön osaamista koskeviin väittämiin. Diskurssiverkostoanalyysin avulla selvitetään millaiset lausunnoissa esiintyvät uskomukset edistävät koalitioiden muodostumista. Menetelmä mahdollistaa moniulotteisen poliittisen diskurssin tarkastelun verkostollisena kokonaisuutena ja lisää näin ymmärrystä yhteisiä poliittisia diskursseja hyödyntävien poliittisten toimijoiden välisistä suhteista.</p> <p>Tutkielmassa osoitetaan, kuinka erityisesti laatua, asiantuntijuutta ja moniammatillisuutta koskevat uskomukset koskien henkilöstön osaamista jakoivat varhaiskasvatuksen poliittiset toimijat kahteen koalitioon. Pedagogisen asiantuntijuuden ja moniammatillisen osaamisen koalitiot näyttäytyivät voimakkaasti omaa asiantuntijuuttaan puolustavina ja diskurssiverkosto rakentui siten koulutuspoliittisen kiistan ympärille. Uskomuksiin kohdistuvien erimielisyyksiensä rinnalla pedagogisen asiantuntijuuden ja moniammatillisen osaamisen koalitiot myös hyödynsivät niitä niin sanottua hybridisaatioprosessia edistävinä neutraaleina käsitteinä. Keskusteluyhteyttä tukevaa siltaa edusti esimerkiksi neutraalina pidetty laadun käsite, jonka avulla koalitiot pyrkivät kuitenkin perustelemaan lähinnä omien intressiensä oikeellisuutta. Näennäinen samanmielisyys näyttäytyi siten koalitioiden tekeminä strategisina valintoina. Näin ollen tulokset vahvistivat esitettyjä oletuksia ideoiden ja uskomusten merkityksestä poliittista prosessia ohjaavina ja koalitioita muodostavina.</p> <p>Johtopäätöksenä esitetään, että toimijoiden välisten suhteiden ja asemoitumisen lisäksi poliittisten ydinuskomusten varaan rakentuvan ideationaalisen vallan merkitys tulee poliittisessa päätöksenteossa tunnistaa. Koalitioiden asema poliittisella kentällä riippuu uskomusten saamasta statuksesta ja sitä kautta toimijoille tarjoutuneista vaikuttamisen mahdollisuuksista. Diskurssiverkostoanalyysin avulla kyetään tarkastelemaan samanaikaisesti sekä uskomuksien että toimijoiden roolia vaikuttamisen välineinä, mikä avaa uusia mahdollisuuksia poliittisen vallan tutkimukseen. Tutkielma rakentaa samalla uusia avauksia suomalaisen varhaiskasvatuksen yhteiskuntatieteelliselle tutkimukselle, jossa poliittisia diskurssiverkostoja ei olla aiemmin tutkittu.</p>		
Avainsanat – Nyckelord – Keywords Varhaiskasvatustalitiikka, diskurssiverkostoanalyysi, kannatuskoalitioviitekehys, hybridisaatioprosessi		
Säilytyspaikka – Förvaringställe – Where deposited Helsingin yliopiston kirjasto, Helda (opinnäytteet)		

Sisällysluettelo

1	Johdanto	1
2	Varhaiskasvatus osana yhteiskuntaa	3
2.1	Varhaiskasvatuksen poliittinen kehityspolku	3
2.2	Varhaiskasvatusta määrittelevät poliittiset diskurssit.....	5
3	Poliittisten diskurssiverkostojen tarkastelu.....	10
3.1	Relationaalinen sosiologia verkostojen analysoinnissa.....	11
3.2	Diskurssiverkostot ja ideationaalinen valta	12
4	Koalitiot varhaiskasvatuksen poliittisessa diskurssiverkostossa	14
4.1	Intressejä edistävät diskurssit ja yhdistävät koalitiot.....	14
4.2	Kannatuskoalitioviitekehys verkostojen tulkinnassa.....	16
5	Tutkielman toteutus	21
5.1	Tutkimusasetelma.....	22
5.2	Tutkimusaineistona lausunnot	25
5.3	Diskurssiverkostoanalyysi	28
5.4	Tutkimuksen rajoituksia	34
6	Tulokset	36
6.1	Henkilöstön osaamista koskevat diskurssit	36
6.2	Keskeiset uskomuskategoriat	40
6.2.1	Laatua vahvistavat pätevyudet	41
6.2.2	Moniammatillisuutta edistävät kelpoisuudet.....	42
6.2.3	Asiantuntijuutta tukeva osaaminen	44
6.3	Asiantuntijuudesta kamppailevat kannatuskoalitiot	45
6.3.1	Pedagogisen asiantuntijuuden koalitio	48
6.3.2	Moniammatillisen osaamisen koalitio	50
6.4	Kenen oikeus asiantuntijuuteen?	52
7	Johtopäätös ja pohdinta.....	56

Lähdeluettelo.....	61
Liitteet	66

1 Johdanto

Viime vuosina varhaiskasvatuksen järjestämisestä on käyty runsaasti yhteiskunnallista keskustelua. Näiden keskustelujen taustalla ovat viimeaikaiset varhaiskasvatukseen ja lasten hoitoon kohdistuneet muutokset. Varhaiskasvatus siirtyi vuonna 2013 sosiaali- ja terveysministeriöstä opetus- ja kulttuuriministeriön alaiseksi, jonka seurauksena päivähoidon aiempi sosiaalipalvelullinen merkitys muuttui ja asetti tarpeen varhaiskasvatuksen tehtävien uudelleen määrittelylle (Alila ym., 2014, s. 55). Tehtyjen selvitysten pohjalta opetus- ja kulttuuriministeriössä laadittiin esitys uudeksi Varhaiskasvatuslaiksi (2018), joka tuli voimaan 1.9.2018. Opetus- ja kulttuuriministeriön linjauksen [n.2018a] mukaisesti uusi varhaiskasvatuslaki kumoaa nykyisen varhaiskasvatuslain ja päivähoitoasetuksen sekä kokoaa eri sosiaalihuollon laeissa olevat säännökset varhaiskasvatuslakiin. Esityksen keskeisin sisältö koski henkilöstön kelpoisuuksia, henkilöstön mitoitusta sekä tietojen käsittelyä. (Mts.) Maisterin tutkielmassani keskityn tarkastelemaan uudesta varhaiskasvatuslaista käytyä keskustelua poliittisten diskurssien näkökulmasta.

Varhaiskasvatuksesta käyty yhteiskunnallinen keskustelu näyttäytyy monisyisenä diskursiivisena areenana, jossa sille asetetut merkitykset muodostuvat hyvinvointivaltion päämääristä ja vastuunjaosta käytävän tulkintakamppailun tuloksena (Autto, 2012). Näin varhaiskasvatus nivoutuu järjestelmän tasolla keskeisesti yhteiskunnan ideologisiin, poliittisiin ja taloudellisiin kysymyksiin. Tehdyt työvoima-, talous-, sosiaali- ja terveys- sekä koulutuspoliittiset päätökset vaikuttavat ja ovat seurausta siitä, miten varhaiskasvatusta yhteiskunnan tasolla perustellaan ja oikeutetaan. Poliittiset kannanotot vaikuttavat olennaisesti Leifeldin (2017) mukaan muun muassa siihen, mitkä käytännöt tai linjaukset saavuttavat parlamentaarisen tason ja, mitkä jäävät sen ulkopuolelle. Tähän valikoitumisprosessiin vaikuttavat puolestaan kannanottoja esittävien poliittisten yhteenliittymien ja toimijoiden asema poliittisella kentällä. Edellä kuvattu valtopoliittinen näkökulma muodostaa tutkimukseni keskeisen lähtökohdan.

Kokonaisuudessaan varhaiskasvatukseen liittyvä yhteiskunnallinen tutkimus on ollut Suomessa varsin vähäistä. Tätä väitettä tukee Alasuutarin ja Raittilan (2017, s. 52,

57) laatima katsaus, jossa tarkasteltiin suomalaista varhaiskasvatustutkimusta vuosien 1995-2015 välisenä aikana julkaistujen väitöskirjojen ja tieteellisten artikkelien avulla. Tulosten mukaan varhaiskasvatuksen järjestelmä- ja politiikkasuuntautunut ja yhteiskuntatieteellinen tutkimus on verrattain vähäistä ja keskittyy lähinnä lapsuuden sosiologian mikrotasolle. Toisaalta varhaiskasvatusta koskeva tiedontuotanto nähtiin uutta varhaiskasvatustutkimusta taustoittavan selvityksen (Alila ym., 2014, s. 58) mukaan liian hajanaisena, minkä katsottiin luovan haasteita varhaiskasvatuksen tarpeiden mukaiselle kehittämiselle. Näin varhaiskasvatuksen poliittinen kenttä näyttäytyy eri toimijoiden edustamien asiantuntijuuksien pohjalta monisyisenä verkostona. Varhaiskasvatuksen poliittisia diskursseja ja toimijoiden sosiaalista asemoitumista tulisikin Auton (2016, s. 114) mukaan käsitellä yhdessä ja pyrkiä näin hahmottamaan poliittisen prosessin rakentumista. Diskurssit vaikuttavat poliittiseen keskusteluun sekä toimijoita alistavina että heitä voimaannuttavina tekijöinä. Näin poliittisia diskursseja ja toimijoiden sosiaalista asemoitumista tulisi tarkastella poliittiseen päätöksentekoon vaikuttavana kokonaisuutena.

Varhaiskasvatuksen poliittisia diskurssiverkostoja tarkasteleva tutkimukseni osallistuu alaa koskevaan yhteiskunta- ja sosiaalitieteelliseen tutkimustyöhön, jossa syvennyttään jo tarkasteltujen merkitysten ja puhetapojen lisäksi myös niitä mahdollistaviin tai rajoittaviin rakenteellisiin kokonaisuuksiin. Tutkimus perustuu oletukseen keskenään kilpailevista poliittisista toimijoista, jotka jaettuihin ideoihin perustuvien koalitiomuodostelmien avulla pyrkivät ohjaamaan poliittisia prosesseja (Bentancur, 2016, s. 156). Tutkimukseni edustaa lisäksi uutta diskurssiverkostoanalyttistä lähestymistapaa varhaiskasvatuksen poliittisen tutkimuksen kentällä. Tavoitteenani on, Leifeld'n (2017) kehittämää diskurssiverkostoanalyysimenetelmää hyödyntäen, lisätä ymmärrystä varhaiskasvatuksen poliittisten toimijoiden välisestä polarisoitumisasteesta poliittisen järjestelmän sisällä. Moniäänistä diskursiivista merkityskamppailua tarkastelemalla, pyrin paljastamaan, kuinka eri toimijat merkityksellistävät varhaiskasvatusta poliittisten intressiensä ohjaamina.

Pro gradu -tutkielmani tarkoituksena on tutkia varhaiskasvatusta säätelevän politiikan diskursseja. Tavoitteenani on tunnistaa varhaiskasvatuksen poliittisissa

diskursseissa yhteisesti jaettuja uskomuksia sekä selvittää, millaisia poliittisia toimijoita ne yhdistävät.

2 Varhaiskasvatus osana yhteiskuntaa

Varhaiskasvatustalainsäädännön uudistamista ovat Puroilan, Kinnusen ja Keräsen (2017, s. 2) laatiman selvityksen mukaan ohjanneet vahvasti jännitteiset julkiset ja poliittiset keskustelut. Jännitteiden taustalla ovat vaikuttaneet suomalaisen varhaiskasvatuksen kehityshistoriassa kulloinkin painottuneet ideologiset kamppailut. Tässä luvussa kuvaan tätä jännitteiden sävyttämää varhaiskasvatuksen poliittista kontekstia sekä toimialan kehitystä ohjanneita diskursseja.

2.1 Varhaiskasvatuksen poliittinen kehityspolku

Alkuperäinen Laki lasten päivähoidosta vuodelta 1973 nojautui keskeisesti sosiaalihuollollisiin näkökulmiin korostaen erityisesti vanhempien oikeuksia. Lakia on uudistettu vuosikymmenten aikana vähän kerrallaan eikä suunniteltua kokonaislakiuudistusta ole saatu aikaiseksi. Laki muutettiin vuonna 2015 Varhaiskasvatuslaiksi, jonka lähtökohdaksi asetettiin lapsen oikeus varhaiskasvatukseen. Sisällöllisesti uudistettu laki painotti suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvatuksen, opetuksen ja hoidon kokonaisuutta, jossa pedagogiikalla on erityinen painoarvo. Vuonna 2016 lakia muokattiin säästötoimenpitein rajaamalla lapsen subjektiivinen varhaiskasvatusoikeus 20 tuntiin viikossa sekä muuttamalla lasten ja aikuisten välisiä suhdelukuja. (Puroila ym. 2017, s. 2-3.)

Onnismaa, Paananen ja Lipponen (2014, s. 10) jakavat suomalaisen varhaiskasvatuksen yhteiskunnallisen muodostumisen neljään reformiaaltoon, joista ensimmäinen kulminoituu ensimmäiseen lakiin lasten päivähoidosta 1973. Toisen reformin aikana varhaiskasvatus muutettiin tarveharkintaisesta lapsen subjektiiviseksi oikeudeksi, joka vahvistui kolmannessa reformissa varhaiskasvatukseen kuuluvan maksuttoman esiopetuksen myötä. Neljäs reformiaalto koski varhaiskasvatustalainsäädännön uudistamisen ensimmäistä vaihetta, jonka tuloksena Laki lasten päivähoidosta muutettiin Varhaiskasvatuslaiksi ja varhaiskasvatuksen hallinto siirrettiin opetus- ja kulttuuriministeriöön vuonna 2015.

(Mts.) Lakiuudistuksen toisen vaiheen vuonna 2018 voidaan katsoa edustavan viidettä reformiaaltoa, joka muodostaa tämän tutkimuksen keskeisen kontekstin.

Tutkimuksessaan Onnismaa ym. (2014) selvittivät diskurssianalyttisin keinoin varhaiskasvatuksen institutionaalisen kehityksen suhdetta edelliseen varhaiskasvatuslainsäädännön uudistamistyöhön vuosien 2013-2014 välisenä aikana. Analysoinnin kohteena olivat lausuntokierroksella hoidon ja kasvatuksen yhteiskunnallisesta merkityksestä esitetyt taustaoletukset. Tulosten mukaan varhaiskasvatukseen liittyviä politiikkatoimia perusteltiin yhteiskunnallista hyödyllisyyttä ja sosiaalista oikeudenmukaisuutta tuottavina sekä yksilöllisiä oikeuksia korostavina. Tutkimus osoitti, että suomalaista varhaiskasvatusta ohjaa edelleen vahvasti sosiaalidemokraattinen hallintojärjestelmä sitä noudattelevan polkuriippuvuuden kautta, ylikansallinen liberaalisen ajattelun jäädessä vielä pitkälti päätöksenteon ulkopuolisen keskustelun tasolle. Muun muassa suomalaiselle varhaiskasvatusperinteelle ominainen palvelujen universalisuus korostui poliittisessa diskurssissa, vaikkakin liberaalia ajattelua edustavan puheen lapsen yksilöllisestä oikeudesta varhaiskasvatukseen nähtiin voimistuneen.

Varhaiskasvatuksen vaikuttavuuden ulottuvuuksia pyritään yhä vahvemmin tunnistamaan niin Suomen kuin koko EU:n alueella. Vanhempien työteon mahdollistumista koskevan sosioekonomisen argumentin ohella, laadukkaan varhaiskasvatuksen merkitys hahmotetaan nyt lasten, perheiden ja yhteiskunnan muodostaman kokonaisvaltaisen tulokulman kautta. Laadukas varhaiskasvatus nähdään opetuksen ja hoidon muodostamana kokonaisuutena, jota toteuttaa osaava henkilökunta. (Urban, Vandenbroeck, Van Laere, Lazzari & Peeters, 2012, s. 522-523.) Myös Suomessa varhaiskasvatusta toteutetaan holistista tulokulmaa hyödyntäen ja noudattaen ns. educate-mallia, jossa kasvatus, opetus ja hoito nähdään toisiinsa nivoutuneena. Toisaalta muun muassa hallinnonalan muutos ja erityisesti pedagogiikan merkitystä painottava uuden varhaiskasvatuslain ensimmäinen vaihe muuttivat varhaiskasvatuksen roolia tuoden sen lähemmäs suomalaista koulutusjärjestelmää (Karila, Kosonen & Järvenkallas, 2017, s. 17).

Pedagogiikan korostuminen asetti haasteita toimintakulttuurin ja henkilöstön pedagogisen osaamisen kehittämiseen. Opetus- ja kulttuuriministeriön sekä

Valtioneuvoston toimeenpanemien selvitysten¹ pohjalta asetettiin lakiuudistuksen (Luonnos lausuntokierrokselle, 2018) toisen vaiheen tavoitteeksi muun muassa varhaiskasvatuksen laadun ja pedagogiikan vahvistaminen henkilöstön kelpoisuuksia kehittämällä. Lakiesityksen keskeinen sisältö koski henkilöstön pätevyysvaatimuksia ja tehtävänimikkeiden selkiyttämistä sekä varhaiskasvatuksen tiedontuotannon kehittämistä. Lailla haluttiin erityisesti vahvistaa varhaiskasvatuksen laatua henkilöstön koulutustasoa nostamalla ja tehtävänimikkeitä selkeyttämällä (Opetus- ja kulttuuriministeriö, [n.2018b]). Tutkimuksessani tarkastelen tätä poliittista keskustelua tutkimalla esitettyjen tavoitteiden diskursiivista rakentumista uutta lakia koskevalla lausuntokierroksella.

Lausuntokierrokselle lähetetty varhaiskasvatustieteen toista vaihetta koskeva esitys (2018, s. 50) sisälsi ehdotuksen kelpoisuuksien tiukennuksesta siten, että aiemmin sekä kasvatustieteen kandidaatin että sosionomin kautta saavutettu lastentarhanopettajan kelpoisuus säilyisi jatkossa ainoastaan yliopistosta valmistuneilla ja nimike muutettaisiin varhaiskasvatuksen opettajaksi. Lisäksi varhaiskasvatuksessa työskentelisi esityksen mukaan varhaiskasvatuksen sosionomeja ja varhaiskasvatuksen lastenhoitajia. Lisäksi vuodesta 2030 eteenpäin päiväkodin johtajalta edellytettäisiin kasvatustieteen maisterin koulutusta. Tuolloin tarkoituksena olisi myös muuttaa nykyinen henkilöstömitoitus, jossa kolmasosa on korkeakoulutettuja, niin sanottuun 1+1+1-malliin. Tällöin yhdellä ryhmän henkilöstöstä tulisi olla kandidaatin tutkinto, toisella joko kandidaatin tai sosionomin tutkinto ja kolmannella lastenhoitajan pätevyys. (Mts.) Erityisesti kelpoisuuksiin kohdistuneet muutokset ovat herättäneet runsaasti kriittistä keskustelua niin mediassa kuin poliittisten toimijoiden kesken.

2.2 Varhaiskasvatusta määrittelevät poliittiset diskurssit

Varhaiskasvatuksen poliittista kontekstia on Paanasen (2017, s. 14-15) mukaan tutkittu erityisesti hallinnollisten systeemien kehittymisen (esim. Onnismaa ym., 2014) tai poliittisista teksteistä tunnistettavien diskurssien (esim. Autto, 2016) kautta. Paananen puolestaan tarkasteli näiden ulottuvuuksien kautta tuotettujen varhaiskasvatuksen yhteiskunnallisten merkitysten näyttäytymistä

---

¹ Esim. Karila ym. (2017). Varhaiskasvatuksen tiekartta vuosille 2017-2030; Puroila & Kinnunen (2017). Selvitys varhaiskasvatuksen lainsäädännön muutosten vaikutuksista

varhaiskasvatuksen arjessa. Tässä tutkimuksessa pyrin diskurssi- ja verkostanalyttisiä keinoja hyödyntäen osallistumaan varhaiskasvatusta koskevaan yhteiskunnalliseen keskusteluun tuomalla edellä esiteltyä näkökulmia yhteen. Verkostanalyttinen näkökulma edustaa uutta relationaalista lähestymistapaa poliittiseen keskusteluun, jolloin analyysin keskiössä ovat toimijoiden suhteet toisiinsa ja ympäröivään sosiaaliseen kontekstiin. Poliittisten toimijoiden tekemät valinnat nähdään vahvasti sosiaalisen verkoston ehdollistamina (Hanneman & Riddle, 2011, s. 366), jolloin heidän asemansa ja roolinsa laajemmassa poliittisessa kontekstissa ohjaavat olennaisesti poliittista päätöksentekoa.

Varhaiskasvatusta koskeva poliittinen kenttä on näyttäytynyt ristiriitaisena koko kehityshistoriansa ajan, mikä ennakoi myös poliittisten toimijoiden välisiä vastakkainasetteluja (ks. Kukkonen, Ylä-Anttila & Broadbent, 2017, s. 4). Muun muassa varhaiskasvatuskontekstissa edellytettävään asiantuntijuuteen (esim. Karila, 2008), hoitomuotoihin (esim. Terävä, Kuukka & Alasuutari, 2018) ja subjektiiviseen varhaiskasvatusoikeuteen (esim. Paananen, Räikkönen & Karila, 2018) liittyvät keskustelut ja väittelyt ulottuvat niin arki- kuin poliittiseenkin keskusteluun. Lisäksi varhaiskasvatuksen markkinoistuminen (esim. Brennan, Cass, Himmelweit & Szebehely, 2012) on noussut merkittäväksi poliittiseksi diskurssiksi. Näin ollen varhaiskasvatuksesta käytävää keskustelua ohjaavat niin sivistys-, tasa-arvo-, hyvinvointi-, työvoima- kuin talouspoliittisetkin ulottuvuudet (Puroila ym., 2017, s. 2).

Varhaiskasvatustaloudistuksen ensimmäisen vaiheen vaikutuksia selvittäneessä VakaVai-hankkeen raportissa (Puroila & Kinnunen, 2017, s. 7-9, 144) vahvistetaan, että muutostyötä ovat sävyttäneet varhaiskasvatusta koskevat ideologiset kamppailut. Varhaiskasvatuksen yhteiskunnallisista merkityksistä käydään keskustelua, jossa painotetaan niin lapsen, perheen, ammattilaisten kuin päättäjien etua. Näkemykset varhaiskasvatuksen laadusta vaihtelevat palvelun sivistys-, perhe-, työvoima-, sosiaali- ja terveys-, tasa-arvo- ja talouspoliittista merkitystä korostavien toimijoiden puheissa. Varhaiskasvatuksen kehittämispyrkimykset törmäävätkin Puroilan ja Kinnusen mukaan usein toimijoiden välisiin ristiriitoihin ja joidenkin osapuolten esittämään vastarintaan. VakaVai-hankkeessa pyrittiin selvittämään lakiuudistuksen ensimmäisen vaiheen vaikutuksia eri toimijoiden ja yhteiskunnallisten merkitysten

näkökulmasta. (Mts.) Raportissa ei kuitenkaan otettu kantaa eri näkemyksiä edustavien toimijoiden verkostollisiin suhteisiin ja asemiin varhaiskasvatuksen poliittisessa kentässä. Toimijoille yhteisiä poliittisia uskomuksia tarkastelemalla voidaan selvittää, millaisista koalitiomuodostelmista tietyn toimialan poliittinen kenttä rakentuu. Näin muodostuvien poliittisten valta-asetelmien diskursiivinen rakentuminen on tutkimukseni keskeisenä kiinnostuksen kohteena.

Tutkimukseni kannalta mielenkiintoisena näyttäytyvät juuri varhaiskasvatukseen liitetyt tulkinta- ja merkityskamppailut sekä näitä mahdollistavat poliittiset diskurssit. Varhaiskasvatuksen poliittisiin diskursseihin kohdistuvassa tutkimuskentässä korostuvat erityisesti uusliberalistiset laatua ja asiantuntijuutta sekä toisaalta markkinoistumiskehitystä painottavat puhutavat. Uutta varhaiskasvatuslakia koskevissa selvityksissä ja raporteissa varhaiskasvatuksen laatu on nostettu ikään kuin koko toimialaa yhdistäväksi ohjenuoraksi. Laadusta puhuttaessa uutta lakia taustoittavissa aineistoissa (esim. Karila, 2016) korostetaan erityisesti lapsen edun ensisijaisuutta, toiminnan pedagogisesti tavoitteellista sisältöä, sekä koulutuksellisen tasa-arvon sekä yhdenvertaisten mahdollisuuksien edistämistä. Toisaalta pitkän lainvalmisteluprosessin aikana tehdyt poliittiset päätökset ovat tuoneet mukanaan muutoksia, jotka näyttävät olevan vahvasti ristiriidassa uutta lakia koskevien laatua korostavien tavoitteiden kanssa. Näistä voidaan mainita esimerkiksi lasten subjektiivisen päivähoito-oikeuden rajaaminen, lasten ja aikuisten välisen suhdeluvun supistaminen sekä asiakasmaksujen korottaminen. (Karila, 2016, s. 29-30.) Varhaiskasvatuksen laatudiskurssin sijaan edellä mainitut toimenpiteet näyttävät pikemminkin markkinoistumisdiskurssia tukevana.

Myös Moss (2017) korostaa varhaiskasvatusta koskevan poliittisen keskustelun keskittyvän uusliberalistiseen diskurssiin, jossa painotetaan laatua ja tuloksellisuutta. Tämän diskurssin hän katsoo ohjaavan ja hallitsevan ymmärrystämme ympäröivästä totuudesta. Varhaiskasvatuksen poliittisessa kontekstissa voidaan kuitenkin tunnistaa myös vastadiskursseja, jotka pyrkivät korostamaan alan moninaista ja laaja-alaista luonnetta. Moss kuitenkin väittää nykyisen valtakurssin estävän vastakkaisten näkemysten esiintuloa, sillä se ei kykene kuulemaan järjestelmästä poikkeavia kasantokantoja. (Mts.) Näin varhaiskasvatuksen kehittämisen esteenä ei välttämättä ole aiemmin esitetty vastarinta (vrt. Puroila & Kinnunen, 2017, s. 144) vaan se, ettei

valtakasurssia edustava osapuoli kykene sitä kuulemaan. Tutkimuksessani pyrin muun muassa analysoimaan varhaiskasvatusta koskevassa poliittisessa keskustelussa esiintyviä valta- ja vastadiskursseja sekä tunnistamaan näiden yhdistämiä poliittisia toimijoita.

Varhaiskasvatuksen laatuun viitattaessa, asiantuntijuutta ja alan ammatillistumista koskevat diskurssit näyttäytyvät usein keskeisinä, päätöksentekoa legitimoivina välineinä. Uuden varhaiskasvatuslain keskeinen sisältö sekä sitä koskeva selvitystyö painottaa, että varhaiskasvatuksen henkilöstön osaamistason nostolla on keskeinen laatua edistävä vaikutus (Opetus- ja kulttuuriministeriö [n.2018b]). Ammatillisen osaamisen ja asiantuntijuuden lisäksi Alila ym. (2014, s. 57-58) nostavat varhaiskasvatuksen laadun ulottavuuksiksi palveluiden saatavuuden, riittävyyden ja monipuolisuuden sekä varhaiskasvatusympäristöön, kasvattajien ja johdon toimintaan, yhteistyöhön, osallisuuden kokemiseen sekä lapsen kasvuun, kehitykseen, oppimiseen ja hyvinvointiin liittyvät tekijät. Lisäksi he näkevät olennaisena laadun edellytyksenä valtakunnalliseen ohjaukseen perustuvan varhaiskasvatustoiminnan pedagogisen suunnitelmallisuuden. Varhaiskasvatuksen laatutekijät nivoutuvat suurelta osin suomalaiseen educare-ajatteluun, jossa varhaiskasvatuksen nähdään muodostuvan hoidon, kasvatuksen ja opetuksen toiminnallisesta kokonaisuudesta.

Uusi varhaiskasvatuslaki painottaa entistä vahvemmin varhaiskasvatuksen universalistisia arvoja, joiden avulla pyritään erityisesti varmistamaan lapsen oikeuden toteutuminen. Samanaikaisesti varhaiskasvatusjärjestelmää ohjataan yhä tulosvastuullisempaan suuntaan. Toisaalta suomalaisissa varhaiskasvatusdiskursseissa sosiaalisen investoinnin ajattelu on koko ajan vahvistunut (Ruutiainen, Alasuutari & Karila, 2018). Paananen, Lipponen ja Kumpulainen (2015) huomauttavat, että suomalaisen varhaiskasvatuksen universaaleja ja tasa-arvoisia palveluja korostavat sosiaalidemokraattiset uskomukset ja toisaalta palvelujen tehokkuutta painottavat liberaalit uskomukset näyttäytyvät keskenään ristiriitaisina. Toisaalta uusliberalistinen tulevaisuuteen sijoittamista painottava diskurssi onnistuu jossain määrin yhdistämään edellä mainitut uskomukset, jolloin niissä korostuvat oppimisen ja kehittymisen ulottuvuuksien lisäksi taloudelliset vaikutukset sekä vastuullisuuden vaatimukset. Tällaisessa

poliittisessa hybridisaatioprosessissa on Paanasta ym. (2015, s. 409) lainaten vedottava aluksi neutraaliin käsitteeseen, joka toimii kaikille toimijoille uskomuksia välittävänä. Varhaiskasvatusta koskevassa poliittisessa keskustelussa voidaan välittäväksi käsitteeksi määritellä esimerkiksi aiemmin tarkasteltu laatu. Neutraali käsite muodostaa toimijoita yhdistävän sillan, joka mahdollistaa yhteisen keskusteluareenan luomisen. Tämän jälkeen poliittiset toimijat konkretisoivat siltana toimivan neutraalin käsitteen omia intressejään hyödyttäväksi.

Poliittisen hybridisaation ulottuvuus vahvistaa tarvetta varhaiskasvatusta määrittelevän poliittisen keskustelun tarkasteluun verkostollisesta näkökulmasta, jotta poliittisen päätöksenteon taustalla vaikuttavia toimijoita yhdistäviä ja erottavia intressejä kyetään analysoimaan. Autto (2012, s. 210-211) tutki varhaiskasvatuksesta käytyjä keskusteluja esimerkkinä hyvinvointivaltiossa käydyistä tulkintakamppailuista. Tutkimuksessa oltiin muun muassa kiinnostuneita siitä, miten hallitsevat poliittiset tulkintatavat sekä toimijoiden sosiaalinen asema mahdollistavat tulkintakamppailuun osallistumista. Tutkimuksessa käsitteellistettiin poliittisen keskustelun oikeuttamisen tapoja Boltanskin ja Thévenot'n oikeuttamisen teorian avulla. Keskusteluista erottuivat kansalaisuuden, kodin, teollisuuden ja markkinoiden maailmojen edustamat arvot. Kiinnostavana näyttäytyi, kuinka toimijat yhdistävät erilaisia oikeuttamisen maailmoja diskursseissaan ja pyrkivät näin saavuttamaan poliittisessa keskustelussa hegemonisen aseman.

Poliittisen hybridisaation ajattelua laajentaa kansainväliselle tasolle Alasuutarin ja Alasuutarin (2012) tutkimus, joka käsittelee maailmanlaajuisten poliittisten trendien domestikoitumisprosessia paikallisella tasolla. Tutkimuksessa tarkasteltiin, miten suomalaista varhaiskasvatussuunnitelmaa koskevan uudistuksen kautta toteutetaan globaalin tason trendejä, ja erityisesti, miten näitä ideologioita sovitetaan paikallisiin oloihin ja tilanteisiin. Tulosten mukaan poliittiset toimijat kehystävät ja perustelevat kansallisen tason uudistuksia hyödyntämällä valikoidusti saatavilla olevia kansainvälisiä vertailuita ja asiantuntijoiden suosituksia. Uudistuksia koskevia neuvotteluja käydään useilla eri politiikan ja sidosryhmien välisillä kentillä sekä sosiaalisten kenttien sisällä eri toimijoiden muodostamassa verkostossa. (Mts.) Tässä tutkimuksessa aion domestikaationäkökulmaa hyödyntäen osoittaa, kuinka toimijat hybridisaatioprosessin avulla pyrkivät edistämään omia lakiuudistusta koskevia

intressejään. Tutkimus mahdollistaa lisäksi varhaiskasvatusta koskevien poliittisten diskurssien tarkastelun laajemmasta verkostollisesta näkökulmasta.

Myös kuntatasolla varhaiskasvatusta määrittelevät poliittiset diskurssit näyttäytyvät toisistaan eriävinä. Varhaiskasvatuksen poliittisia diskursseja tarkastelleessa tutkimuksessaan Karila, Eerola, Alasuutari, Kuukka & Siippainen (2017) selvittivät kuntapoliitikkojen ja varhaiskasvatuksen viranhaltijoiden käyttämiä puhekehyksiä, joita he käyttävät jäsentäessään varhaiskasvatuspalvelujen rakenteita. Tarkasteltavien puhetapojen oletettiin vaikuttavan siihen, miten kunnat oikeuttavat ja perustelevat tekemiään päätöksiä. Tulosten mukaan paikallisia olosuhteita korostava kuntakehys, itsestään selvänä kuvattu talouskehys sekä varhaiskasvatuksen merkityksiin keskittyvä tehtäväkehys sekä näiden oikeuttamisen näyttäytyivät erilaisina kuntien välillä. Toisin sanoen kunnat tulkitsivat eri tavoin sen, mikä varhaiskasvatuspalveluiden järjestämisen kannalta on olennaista ja domestikoivat kansallisen tason vaatimukset paikallisiin toimintaehtoihin sopiviksi. Tutkimuksen pohjalta todettiin erilaisten puhekehysten johtavan mahdollisesti erilaisiin paikallisiin päätöksiin. (Mts.) Poliittisten diskurssien verkostoitumisen ja edelleen valtasuhteiden näkökulmista edellä esitelty tutkimus on merkittävä. Esimerkiksi varhaiskasvatuksen talouskehys saa erilaisia painotuksia riippuen siitä, pohjaavatko käytetyt diskurssit säästämisen vai sijoittamisen näkökulmaan.

Tässä tutkimuksessa varhaiskasvatuksen poliittisen hybridisaation näkökulmaa tarkastellaan Paanasen ym. (2015, s. 395) tapaan koalitiomuodostusprosessina, jossa toimijoiden edustamat erilaiset poliittiset toimintamallit ja niiden ajamat tavoitteet ja näkökulmat ovat keskenään ristiriidassa. Hybridisaatioprosessia hyödyntämällä pyrin selvittämään, millaisin poliittisten diskurssien keinoin toimijat omien intressiensä domestikointia edistävät.

3 Poliittisten diskurssiverkostojen tarkastelu

Hyödynnän tutkimuksessani Hajerin (2005, s. 300) diskurssin määritelmää, jossa diskurssin nähdään rakentuvan niistä ideoiden tai tässä tutkimuksessa uskomusten muodostamista kokonaisuuksista, joiden avulla ilmiöitä merkityksellistetään.

Diskurssit muodostavat käsitteellisen kokonaisuuden, joka jäsentää toimijoiden osallistumista käytävään keskusteluun. Esimerkiksi varhaiskasvatusta koskevasta

poliittisesta keskustelusta voidaan diskurssiverkostoanalyttisin keinoin paljastaa tiettyjä diskursiivisia rakenteita, jotka ohjaavat sitä, miten keskustelua käydään. Tässä luvussa avaan lyhyesti tutkimukseni diskurssiverkostollisia lähtökohtia perustellen niiden merkitystä poliittisten prosessien tutkimuksessa. Lisäksi jäsentelen diskurssiverkostoteoreettisten näkökulmien suhteutumista ideationaalisen vallan käsitteisiin.

3.1 Relationaalinen sosiologia verkostojen analysoinnissa

Varhaiskasvatuksen poliittisia diskurssiverkostoja tarkasteleva tutkimukseni edustaa relationaalisen sosiologian teoreettista lähestymistapaa. Tutkimuksessa noudatetaan Dépelteaun (2018, s. 7-9) määritelmää relationaalisesta sosiologiasta, joka painottaa erityisesti toimijoiden välisiä sosiaalisia suhteita ja keskinäisiä riippuvuussuhteita. Relationaalisen ajattelun juuret ovat syvällä sosiologian historiassa aina Simmelin muotojen sosiologiasta Latourin toimijaverkostoteoriaan. Dépelteau korostaa, että lähes kaikki sosiologinen tutkimus voidaan määritellä sosiaalisia suhteita tarkastelevaksi. Relationaalinen sosiologia kutsuu kuitenkin tarkastelemaan sosiaalisia ilmiöitä niiden prosessuaalisen rakentumisen kautta, jolloin keskeistä on tutkimuksen kohdistaminen suhteiden verkostoon.

Seuraavassa kuvaan tutkimuskontekstiani Dépelteaun (2018, s. 17-18, 27) relationaalista sosiologiaa koskevien kolmen periaatteen mukaisesti. Ensimmäinen periaate koskee *keskinäisriippuvuutta*, jolloin kokonaisuudet ja toiminnot näyttäytyvät sellaisina kuin ne ovat johtuen niiden suhteesta muihin kokonaisuuksiin ja toimintoihin. Näin ollen varhaiskasvatuksen poliittiset toimijat ja heidän roolinsa varhaiskasvatuslain uudistamisessa pyritään hahmottamaan suhteessa toisiinsa. He toimivat prosessissa tietyllä tavalla, koska ovat osa tiettyä yhdessä tuotettua sosiaalista kenttää. Relationaalisen sosiologian toinen periaate korostaa *prosessuaalista ajattelua*, jonka mukaan sosiaalinen todellisuus nähdään dynaamisena ja laajana prosessina, joka koostuu alaprosesseista. Varhaiskasvatuksen poliittinen kokonaisuus rakentuu toisistaan riippuvaisista toimijoista, niiden muodostamista ryhmistä sekä näiden välisistä suhteista. Kolmas periaate koskee ilmiöiden *yhteistuotantoa*, jolloin niiden katsotaan rakentuvan, uudelleen muotoutuvan tai tuhoutuvan yhteistoimijuuden kautta. Uuden varhaiskasvatuslain

kontekstissa tämä periaate näyttäytyy muun muassa siinä, millaisten toimijoiden yhdessä kannattamat ehdotukset tulevat hyväksytyiksi.

Relationaalisessa sosiologiassa toimija nähdään muuttuvien suhdeverkostojen ja sosiaalisen ympäristön kautta rakentuneena. Edelleen poliittisen vallan ei katsota kilpistyvän yksittäiseen toimijaan, vaan yhteisöjä ja ryhmittymiä muodostaviin suhteisiin. Suhteiden näyttäytyessä toiminnan ja aikomusten taustalla, tulisi tutkimuksessa keskittyä niihin tekijöihin, jotka poliittisia toimijoita yhdistävät. Näin relationaalinen sosiologia linkittyy verkostotutkimukseen, jonka avulla toimijoita yhdistävät siteet voidaan paljastaa. (Erikson, 2018, s. 272-274.) Verkostoanalyttinen lähestymistapa korostaa toimijoiden välisten suhteiden vaikuttavan poliittiseen päätöksentekoon jopa yksilöllisiä ominaisuuksia vahvemmin (Hanneman & Riddle, 2011, s. 366).

3.2 Diskurssiverkostot ja ideationaalinen valta

Tutkimukseni teoreettista jäsentelyä ohjaa foucaultlainen sosiaalikonstruktionistinen (Sulkunen, 1997, s. 14-15) ajattelu todellisuuden ja siten myös vallan sosiaalisesta rakentumisesta, jota muun muassa erilaisin diskursiivisin keinoin tuotetaan ja ylläpidetään. Poliittista valtaa käsittelen tutkimuksessani vallan diskursiivisen tuottamisen näkökulmasta. Valta nähdään Cairneyn (2012, s. 66) tavoin toimintaa koskevana pätevyytenä, jolloin se edustaa kykyä vaikuttaa muiden käyttäytymiseen sekä päätöksenteon kontekstiin. Hyödynnän tutkimuksessani ideationaalisen vallan käsitettä, jota Carstensen ja Schmidt (2016) kuvaavat toimijoiden kykynä vaikuttaa toisten toimijoiden uskomuksiin erilaisten ideationaalisten välineiden kautta. Heidän mukaansa ideationaalisen vallan voidaan nähdä aktualisoituvan kolmessa eri muodossa: ideoiden kautta, ideoiden välillä ja ideoiden sisällä toteutuvana. Tässä tutkimuksessa ideat näyttäytyvät poliittisten toimijoiden jakamina toimintaa ohjaavina uskomuksina, joita erilaisin diskursiivisin ja verkostollisin keinoin pyritään oikeuttamaan.

Ensimmäinen ideationaalisen vallan muoto (power through ideas) pyrkii erilaisin kognitiivisin ja normatiivisin argumentein vakuuttamaan muut toimijat tietyn näkökulman tai uskomuksen oikeellisuudesta. Varhaiskasvatuksen poliittista kontekstia kehystäessään tämä vallan muoto onnistuu määrittelemään uuteen lakiin

liittyvät keskeiset haasteet ja niiden ratkaisut ja samalla rajaamaan muiden toimijoiden eriäviä näkemyksiä. Toinen vallan muoto (power over ideas) kuvaa tiettyjen toimijoiden dominoivaa roolia ideoiden merkityksellistämisessä. Uutta varhaiskasvatustilaa koskevissa diskursseissa tämä valta voi näyttäytyä dominantin keskusteluosapuolen määräysvaltaana, altavastaajan vastapuolta häpäisevinä argumentteina tai toisten ajatuksiin välinpitämättömästi suhtautuvina koalitiomuodostelmina. Kolmannessa ideationaalisen vallan muodossa (power in ideas) keskitytään niihin taustalla oleviin diskursiivisiin ja institutionaalisiin prosesseihin, joiden vaikutuksesta tietyt ideat nähdään auktoratiivisina suhteessa muihin. Poliittisessa kontekstissa tähän liittyvät tavat, joilla tietyt ideat kyetään epäpolitisomaan itsestään selviksi toimenpiteiksi tai tavoitteiksi. (Carstensen & Schmidt, 2016.) Diskurssilla viitataan Schmidt'n (2008, s. 2, 20) mukaan paitsi ideoista rakentuvaan sisältöön, myös ideoita välittävään vuorovaikutusprosessiin. Poliittisessa kontekstissa diskurssi voi toteutua päätöksentekoa koordinoivana poliittisten toimijoiden välillä tai tehtyjä ratkaisuja perustelevana kommunikaationa poliittisten tahojen ja kansan välillä. Diskurssit voidaan siten nähdä sosiaalisina ja poliittisina rakenteina, jotka tuovat julki toimijoiden ja toiminnan välisiä suhdeverkostoja (Howarth & Stavrakakis, 2000, s. 3). Tässä tutkimuksessa tarkastelu kohdistetaan poliittisten tahojen välisen suhdeverkostoon, jossa erilaisia diskursseja hyödyntäen päätöksentekoa pyritään perustelemaan.

Adam ja Kriesi (2007, s. 133-135) ovat määritelleet sosiaalisia verkostoja niiden toimija- ja suhdeominaisuuksia analysoiden. Toimijaominaisuuksien osalta he näkevät olennaisena vallan jakautumisen joko keskittyen yksittäisille tai hajautuen useille toimijoille, minkä katsotaan määrittävän olennaisesti verkoston rakennetta. Suhteita koskeva ulottuvuus liittyy puolestaan toimijoiden väliseen vuorovaikutukseen ja yhteistyön kolmeen asteeseen: konflikti ja kilpailu, kaupankäynti ja neuvottelu sekä yhteistyö. Ulottuvuudet yhdistämällä he tunnistavat kaksi verkostoa kuvaa rakennetta. Keskitetyn vallan verkostoissa vuorovaikutus näyttäytyy hallintana, epätasaisesti jakautuvan kaupankäyntinä ja hierarkkisena yhteistyönä. Hajautetun vallan verkostoja luonnehtivat puolestaan kilpailu, tasapuolinen kaupankäynti ja horisontaalinen yhteistyö.

Poliittinen päätöksenteko toteutuu aluespesifeissä alajärjestelmissä, joissa useat eri toimijat työskentelevät yksittäisten poliittisten kysymysten parissa (Adam & Kriesi, 2007, s. 129). Poliittisen vaikuttavuutensa varmistaakseen ja sitä vahvistaakseen toimijat erikoistuvat tiettyyn toimialaan ja pyrkivät yhteisiä etuja ajavien alajärjestelmien kautta vaikuttamaan poliittisiin päätöksiin (Sabatier & Weible, 2007, s. 192). Varhaiskasvatus voidaan nähdä yhtenä poliittisena alajärjestelmänä, jonka sisällä keskeiset poliittiset toimijat asemoituvat erilaisiin yhteisiin tavoitteita ja uskomuksia ajaviin ryhmittymiin.

4 Koalitiot varhaiskasvatuksen poliittisessa diskurssiverkostossa

Diskurssit, sosiaalisina ja poliittisina konstruktioina, muodostavat tavoitteiden ja toimenpiteiden välille systeemisen kokonaisuuden. Lisäksi diskurssit mahdollistavat toimijoille poliittisen asemoitumisen suhteessa muihin. Poliittisissa prosesseissa diskurssiin liittyviä eriäviä näkökohtia pyritään tuomaan yhteen ja näin hallitsemaan tai organisoimaan käsiteltävän asian merkityksellistämistä. (Howarth & Stavrakakis, 2000, s. 3.) Esittelen seuraavaksi tutkimustani ohjaavan teoreettisen viitekehyksen sekä jäsentelyä ohjaavat keskeiset lähtökohdat.

4.1 Intressejä edistävät diskurssit ja yhdistävät koalitiot

Yhteneväisiä diskursiivisia oikeuttamistapoja hyödyntävät toimijat muodostavat Hajerin (1993, s. 47, 66) mukaan koalitioita ja pyrkivät näiden avulla saavuttamansa aseman turvin perustelemaan muille näkemystensä legitiimisyyttä ja toisaalta kritisoimaan muita vaihtoehtoja. Koalition hegemonisen aseman saavuttamisen kannalta on merkittävää, miten hyvin muut toimijat saadaan sisäistämään ja hyväksymään esitetyt oikeutukset. Saman mielisiä ideoita tai uskomuksia jakavat koalitiot näyttäytyvät poliittisten diskurssien saamien painoarvojen kannalta merkityksellisinä. Tutkimukseni keskeiseksi empiiriseksi kiinnostuksen kohteeksi asettuvat diskurssien väliset valtasuhteet ja niiden rakentuminen poliittisissa verkostoissa.

Poliittiset diskurssit toteutuvat prosessinomaisena jatkumona, jossa sosiaalista todellisuutta merkityksellistetään tilannesidonnaisten narratiivien tarjoamin keinoin ja käytäntein (Hajer, 2005, s. 305). Haposateita koskevassa tutkimuksessaan Hajer

(1993, s. 44-46) konkretisoi tätä prosessia kuvaamalla, kuinka kuolleet puut muodostavat tutkimuskontekstissa sosiaalisen konstruktion niille annettujen selitysten kautta. Puiden kuoleminen voidaan eri toimijoiden näkökulmasta nähdä aiheutuneen esimerkiksi sääolosuhteista tai ilmansaasteista. Happosateita koskevassa narratiivissa kuolleet puut merkityksellistetään saasteista johtuviksi, jolloin niistä muodostuu poliittinen ongelma. Näin happosateet muodostavat poliittista ongelmaa kehystävän sosiaalisen konstruktion, jota diskursiivisin keinoin tuotetaan. Saman mielisiä poliittisia narratiiveja jakavien toimijoiden ryhmittymät muodostavat Hajerin (2005, s. 302) mukaan kontekstiin tiukasti sidoksissa olevan diskurssikoalition.

Kaksi vastakkaista diskurssikoalitiota tunnistaneessa tutkimuksessaan Hajer (1993, s. 64, 68) nostaa esiin tutkimuksen kannalta olennaisen strategisen ulottuvuuden. Eriävistä mielipiteistä huolimatta koalitioiden välillä oli havaittavissa myös huomattavaa samanmielisyyttä, minkä taustalla nähtiin vaikuttavan poliittisen hyödyn tavoittelu. Näennäinen samanmielisyyttä näyttäytyi näin koalitioiden strategisina valintoina. Lisäksi Hajer katsoi, että ilmiön taustalla vaikutti yhteisesti kannatettavien käytäntöjen institutionaalinen perusta, jolloin tietyillä jo laajemman hyväksynnän saaneilla toimintatavoilla on valtaa suhteessa poliittisiin toimijoihin. (Mts.) Nämä strategiset ja institutionaaliset tekijät vaikuttavat myös varhaiskasvatuksen poliittisessa ympäristössä siihen, miten diskursseja hyödynnetään poliittisen vaikuttavuuden vahvistamiseksi ja intressien edistämiseksi. Esimerkiksi aiemmin esittämäni laatudiskurssi nauttii vakiintunutta ja vahvaa institutionaalista asemaa suomalaisessa varhaiskasvatuskeskustelussa. Näin laatu näyttäytyy poliittisten toimijoiden kannalta strategisesti järkevänä lähtökohtana argumenttien muodostamiselle.

Poliittinen diskurssi näyttäytyy Leifeldin (2017, s. 1-5) mukaan eri toimijoiden toisilleen esittäminä normatiivisina väitteinä, jotka käsittelevät usein poliittisiin käytäntöihin tai menettelytapoihin liitettyjä sääntöjä. Poliittisten sääntöjen käsittelyn seurauksena diskursseista rakentuu jatkuvasti muotoutuva verkostollinen ilmiö ja väitteet rakentuvat usein kilpailevien koalitioiden ympärille. Koalitioita tutkimalla on mahdollista kokonaisvaltaisesti arvioida poliittisen diskurssiverkoston sisäistä

yhteistyötä ja mahdollisia konflikteja. Edelleen tutkimuksen avulla voidaan tarkastella toimijoiden välisiä polarisoitumisasteita systeemin sisällä.

4.2 Kannatuskoalitioviitekehys verkostojen tulkinnassa

Tutkimukseni teoreettisena lähestymistapana hyödynnän Sabatierin ja Jenkin-Smithin 1980-luvulla kehittämää kannatuskoalitioviitekehystä (Advocacy Coalition Framework), joka pyrkii tarkastelemaan poliittista prosessia poliittisen muutoksen ja oppimisen näkökulmista (Sabatier, 1988, s. 131). Poliittinen muutos ja oppiminen toteutuvat poliittisissa alajärjestelmissä, joiden sisällä toimijat pyrkivät vaikuttamaan erilaisiin politiikkatoimiin. Viitekehys perustuu oletukseen vahvoja uskomuksia omaavista poliittisista toimijoista, jotka pyrkivät aktiivisesti muokkaamaan politiikkatoimia uskomuksiensa mukaisesti. (Sabatier & Weible, 2007, s. 192.) Poliitiikan tutkimuksessa paljon hyödynnetyt, rationaalisiin teorioihin nojaavat käsitykset painottavat yksilön toimintaa ohjaavina tekijöinä materiaalisia motivaatioita ja hyötynäkökulmaa. Kannatuskoalitioviitekehyksessä toimijoiden uskomusjärjestelmien nähdään hyötyintressien rinnalla selittävän tehtyjä valintoja, strategioita ja vuorovaikutussuhteita eri toimijoiden välillä. Useimmiten ihmiset toimivat ympäristön heille asettamien sääntöjen mukaisesti ja siten poliittisen toimijan tekemien ratkaisujen voidaan olettaa noudattavan hänen edustamansa ryhmän uskomuksia. Koska toimijan identiteettiä muokkaavat uskomukset muuttuvat hitaammin kuin tilanteen mukaan vaihtuvat intressit, voidaan ideologisia motivaatioita tarkastelemalla selittää tehtyjä poliittisia päätöksiä. (Bentancur, 2016, s. 154-156, 167.)

Poliittisten toimijoiden kyky valikoida ja tulkita tietoa on rajoittunut ja tätä helpottaakseen he hyödyntävät uskomusjärjestelmäänsä poliittista päätöksentekoa yksinkertaistavana strategiana. Uskomusjärjestelmä ohjaa toimijan poliittisia mieltymyksiä ja omaksuttavan tiedon valikointia. Näin toimijalla on taipumus vahvistaa itse omia uskomuksiaan, mikä poliittisessa kontekstissa johtaa intressien polarisoitumiseen ja edelleen koalitioiden muodostumiseen. (Weible, Heikkilä, Ingold & Fischer, 2016, s. 8.)

Kannatuskoalitioviitekehysten mukaan yhteneväisiä uskomuksia jakavat poliittiset toimijat muodostavat kannatuskoalitioita poliittisen alajärjestelmän sisällä (Sabatier,

1988, s. 133). Kilpailevat koalitiot muodostuvat saman mielisiä poliittisia uskomuksia jakavista toimijoista, jotka yhteenliittymällä pyrkivät edistämään näihin uskomuksiin pohjautuvia tavoitteitaan (Kukkonen ym., 2017, s. 3). Olennaista on kuitenkin erottaa kannatuskoalitioiden mukainen toimintamalli muista ryhmittymistä, jotka jakavat saman mielisiä uskomuksia ja arvoja. Kannatuskoalitioviitekehys edellyttää näiden lisäksi toiminnan koordinoitua, jolloin yhteistyön avulla pyritään saavuttamaan yhteneväisiä poliittisia tavoitteita (Sabatier & Weible, 2007, s. 196). Tämä koordinoivan toiminnan vaatimus erottaa kannatuskoalitiot esimerkiksi edellisessä luvussa käsitellyistä diskurssikoalitioista.

Kannatuskoalitioviitekehys (Sabatier & Weible, 2007, s. 192-193) keskittyy tarkastelemaan poliittista muutosta, jonka toteutumista on vaikea tunnistaa, sillä poliittisten toimijoiden uskomukset nähdään ajallisesti melko staattisina. Kannatuskoalitioviitekehys tarkastelee organisaatiotason toimijoita ja niiden välisiä yhteyksiä erilaisissa politiikan alajärjestelmissä, kuten esimerkiksi varhaiskasvatuksessa. Kannatuskoalitioviitekehys mahdollistaa toimijoiden välisten yhteyksien näkyväksi tekemisen selittämällä, miten poliittisia uskomuksia tuodaan keskusteluissa esiin (Cairney, 2012, s. 201). Tyypillisesti useimmissa poliittisissa alajärjestelmissä havaittujen koalitioiden määrä jää verrattain pieneksi, koska sidosryhmät rakentavat ajan myötä vahvan paineen poliittisen konsensuksen ylläpitämiseen (Sabatier, 1988, s. 140). Kuten Paananen (2017, s. 10) toteaa, varhaiskasvatuksen poliittinen kehityspolku oli pitkään pysähdyksissä, jolloin diskurssit kilpistyivät lähinnä väittelyyn päiväkotij- ja kotihoitokomusten paremmuudesta. Viimeisten vuosien aikana tehdyt kehittämistoimenpiteet ovat kuitenkin olennaisesti monipuolistaneet keskustelua.

Yhdysvalloissa kehitetty kannatuskoalitioviitekehys ja sitä hyödyntänyt tutkimus on painottunut vahvasti ilmasto, ympäristö- ja energiapoliittisten kysymysten tarkasteluun. Sittemmin viitekehystä on hyödynnetty laajemmin eri politiikan osa-alueiden sisällä tehtävään politiikanteon vertailevaan analyysiin eri maissa. Euroopassa monet tutkijat ovat pyrkineet uudistamaan viitekehystä empiiristen tutkimustensa avulla vastaamaan monenlaisiin poliittisiin konteksteihin. (Cairney, 2012, s. 182, 189.) Tutkimukseni avulla osallistun tähän tehtävään laajentamalla

kannatuskoalitioviitekehystä varhaiskasvatuksen poliittisen kentän tutkimukseen, jossa sitä ei olla aiemmin hyödynnetty.

Kannatuskoalitioviitekehys pohjaa oletukseen poliittisesta alajärjestelmästä poliittista prosessia selittävänä analyysiyksikkönä (Kukkonen, 2018) sekä kognitiivisia rajoituksia omaavasta toimijasta, joka näiden estymien takia on taipuvainen omaksumaan omia uskomuksiaan tukevaa informaatiota (Weible & Sabatier, 2007, s. 127). Kannatuskoalitioviitekehysten teoreettinen perusta nojaa kolmeen osatekijään: kannatuskoalitioihin, poliittiseen oppimiseen ja poliittiseen muutokseen (Sabatier, 1998, s. 106). Keskityn tutkimuksessani edellä mainituista kannatuskoalitioden tunnistamiseen asettamani tutkimuskysymysten mukaisesti. Kuvaan seuraavassa kannatuskoalitioviitekehysten olennaiset käsitteet ja miten ne tutkimuksessani näyttäytyvät.

Poliittinen alajärjestelmä (Policy subsystem)

Poliittista alajärjestelmää määrittelevät Weible ja Sabatierin (2007, s. 126-127) mukaan sen alueelliset rajoitukset, sisältöaiheet sekä lukuisat poliittiset toimijat niin hallinnon, sidosryhmien, median kuin tutkimusinstituutioiden tahoilta. Poliittisten alajärjestelmien tarkka rajaaminen on kuitenkin haasteellista, sillä ne saattavat olla osin päällekkäisiä muiden alajärjestelmien kanssa. Esimerkiksi varhaiskasvatuksen poliittiset kysymykset verkostoituvat vahvasti muun muassa työvoima- ja perhepoliittisiin kysymyksiin. Tämän tutkimuksen kohdistuminen uuden varhaiskasvatuslain käyttöönottoa koskeviin lakilausuntoihin rajaa osaltaan käsiteltävää alajärjestelmää. Varhaiskasvatuksen poliittisen alajärjestelmän tasolla pyrin tutkimuksessani tarkastelemaan poliittisten toimijoiden diskursiivisesti tuottamia uskomuksia, joita he ovat uutta varhaiskasvatuslakia koskevissa lausunnoissaan esittäneet.

Poliittisen muutoksen taustalla vaikuttavat sisäsyntyiset ja alajärjestelmän tasolle paikannettavat tekijät sekä järjestelmän ulkoiset tapahtumat. Edelliset ovat tulosta koalitioiden sisällä tapahtuvasta oppimisprosessista, jossa toimijat pyrkivät tulkitsemaan ja valikoimaan uutta tietoa oman koalitionsa strategista etua tukien. Koalitioiden sisäisenä prosessina tämä ei yleensä saa aikaan laajempaa poliittista muutosta tai vaikuta koalitioiden välisiin valta-asetelmiin. Sen sijaan ulkoiset tapahtumat voivat aiheuttaa näihin vaikuttavia sysäyksiä. (Cairney, 2015, s. 487-

488.) Cairney (2012, s. 170) kuitenkin nimittää näitä yhdistelmäksi ulkoisia ja sisäisiä sysäyksiä, jolloin aiempi edustaa ulkoista tapahtumaa ja jälkimmäinen koalitioiden reagointia siihen. Varhaiskasvatuksen poliittisessa alajärjestelmässä ulkoisena sysäyksenä voidaan pitää esimerkiksi hallinnonalan muutosta. Sisäisenä sysäyksenä poliittiset kannatuskoalitiot ovat reagoineet eri tavalla varhaiskasvatuksen sosiaalihuollollisen merkityksen vähenemiseen ja vastaavasti opetuksellisen ja kasvatuksellisen painopisteen kasvuun. Tässä tutkimuksessa poliittinen alajärjestelmä tarkentuu koskemaan uuteen varhaiskasvatuslakiin liittyvää poliittista prosessia.

Uskomusjärjestelmä (Belief System)

Kognitiivisten ja emotionaalisten ulottuvuuksien kautta rakentuvien uskomustensa avulla toimijat valikoivat, mitä tietoa omaksuvat ja, miten sitä merkityksellistävät. Näin toimijat tulkitsevat ympäristöään aina aiempien uskomustensa tukeman linssin kautta. (Sabatier, 1998, s. 109.) Uuden informaation vaikuttavuutta rajaavat poliittisen alajärjestelmän sisällä toimivat uskomusjärjestelmät, jotka sitovat eri toimijoita yhteen. Uskomusjärjestelmän avulla pyritään perustelemaan, miten maailma toimii, miten sen tulisi toimia ja, minkälaisia politiikkatoimia tulisi toimeenpanna tämän toteutumiseksi. Koalitioiden sisällä uutta tietoa pyritään edelleen omaksumaan ja soveltamaan omaa poliittista asemaa ja maailmankuvaa parhaiten ylläpitäväksi. (Kettel & Cairney, 2010, s. 304-305; Cairney, 2012, s. 175.)

Uskomukset edustavat tässä tutkimuksessa varhaiskasvatuksen poliittisessa verkostossa esiintyviä diskursseja. Tässä tutkimuksessa diskurssit puolestaan rakentuvat erilaisten toimijoiden kannattamien ideoiden pohjalta ja pyrkivät näin tuottamaan ideationaalista valtaa suhteessa käsiteltävään ilmiöön.

Kannatuskoalitioviitekehyksessä (Sabatier & Weible, 2007, s. 194) uskomusjärjestelmä muodostuu tasoista, joista ensimmäinen koskee syvätason ydinuskomuksia (deep core beliefs), toinen poliittisia ydinuskomuksia (policy core beliefs) ja kolmas toissijaisia uskomuksia (secondary beliefs).

Syvätason uskomukset edustavat muun muassa laajoja ja normatiivisia olettamuksia olemassa olevasta, perustavanlaatuisia arvoja sekä hyvinvointiin ja poliittiseen päätöksentekoon oikeutettujen priorisointia. Varhaiskasvatuksen poliittisessa alajärjestelmässä näitä ovat esimerkiksi ihmisoikeuksiin liittyvät käsitykset. Tämän

tason uskomukset ulottuvat lähes kaikkiin politiikan alajärjestelmiin ja ovat sosialisoinnin tulosta, jolloin niiden muuttaminen nähdään vaikeana. Eräänlaisina syvätason uskomuksen sovellutuksina toimivat *poliittiset ydinuskomukset*, jotka levittäytyvät yksittäiseen poliittiseen alajärjestelmään kauttaaltaan ja koskevat perustavanlaatuisia poliittisia valintoja. Varhaiskasvatuksen kontekstiin sovellettuna nämä uskomukset voivat liittyä esimerkiksi toimijoiden normatiivisiin sitoumuksiin koskien varhaiskasvatuksen laatutekijöitä sekä niitä edistäviä toimenpiteitä. Viimeisen tason *sekundaariset uskomukset* käsittävät muun muassa yksityiskohtaisia sääntöjä ja ohjeita koskien tiettyä toimintaohjelmaa, esimerkiksi lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa. Nämä uskomukset eivät ulotu koko alajärjestelmän tasolle ja ovat siten helpommin muutettavissa. (Sabatier & Weible, 2007, s. 194-196.)

Tutkimuksessani keskityn tarkastelemaan poliittisia ydinuskomuksia, jotka hyödyntämäni teoreettisen viitekehyksen mukaisesti nähdään poliittisia toimijoita vahvimmin yhteen sitovana koalitioiden sisällä. Tämän lisäksi tutkimuksessani huomioidaan koalitorajat ylittävä verkostoituminen jaettujen poliittisten uskomusten kautta. (Weible & Sabatier, 2007, s. 133.) Aiemmin esitellyn hybridisaatioprosessin näkökulmasta tarkasteltuna oletan näiden poliittisten ydinuskomusten toimivan sillanrakentajina keskenään kilpailevien koalitioiden välillä.

Kannatuskoalitio (Advocacy Coalition)

Vaikka uskomuksiin ja oppimisprosessiin keskittyvä viitekehys korostaa ideoiden roolia politiikanteossa, on niiden eteenpäin saamiseksi vallalla suuri merkitys (Cairney, 2012, s. 178). Poliitiikkatoimien onnistumista ja vaikuttavuutta määrittelee Weiblen ja Sabatierin (2007, s. 128) mukaan se, kuinka hyvin poliittiset toimijat kykenevät muuntamaan ydinuskomuksena konkreettisiksi toimenpiteiksi. Tämän varmistamiseksi toimijat pyrkivät liittoutumaan muiden samankaltaisiin uskomuksiin nojaavien kanssa. Koalition poliittiseen vaikuttavuuteen vaikuttavat puolestaan sen aseman auktoritaarisuus, kyky saada julkista kannatusta, ilmiön kannalta olennaisen tiedon hallinta, taloudelliset resurssit sekä tehokas ja osaava johtaminen (Sabatier & Weible, 2007, s. 201, 203).

Toimijoiden toimintamahdollisuuksiin- ja rajoituksiin ja siten koalitiomuodostukseen poliittisen alajärjestelmän sisällä vaikuttavat niin staattiset kuin dynaamiset

taustatekijät. Edellisiin voidaan lukea käsiteltävän poliittisen kysymyksen perusominaisuudet, resurssien jakautuminen, sosiokulttuuriset arvot ja sosiaalinen rakenne sekä perustuslaillinen rakenne. Jälkimmäinen sisältää muutokset sosioekonomisessa tilanteessa, julkisissa mielipiteissä ja hallitsevassa koalitiossa sekä muissa alajärjestelmissä tehtyjen päätösten vaikutukset. (Sabatier, 1998, s. 102.)

Kannatuskoalitioita koskevan hypoteesin mukaisesti oletan, että varhaiskasvatuksen poliittisten koalitioiden sisällä toimijoita yhdistävät vahvimmin poliittiset ydinuskomukset (Sabatier, 1998, s. 105). Koska tutkimukseni tavoitteena on kannatuskoalitioiden tunnistaminen varhaiskasvatuksen poliittisen alajärjestelmän sisällä, tulen keskittymään juuri poliittisten ydinuskomusten kartoittamiseen. Vaikka tutkimukseni ei ulotu poliittisen muutoksen ajalliseen tarkasteluun, sijoittuu tutkimukseni mielenkiintoiseen tilanteeseen keskelle varhaiskasvatuksen poliittisella kentällä tapahtuvaa suurta muutosta. Peilaamalla lausunnoista saamiani tuloksia aiempaan tutkimuskirjallisuuteen, toivon voivani paljastaa jotakin alan diskursiivisista painopistemutoksista ja poliittisten toimijoiden sijoittumisesta kentällä. Kuten lain ensimmäisen vaiheen lausuntokierrosta tutkineet Onnismaa ym. (2014, s. 7), ajattelen annettujen lausuntojen sisältävän asemoitumisen voimassa olevaan lakiin.

Poliittisten ydinuskomusten varsin stabiilin luonteen takia tarvitaan muutoksen aloittajaksi jokin ulkoinen sysäys, joka muuttaa valta-asetelmia koalitioiden välillä (Sabatier, 1998, s. 105). Tällaisen sysäyksen tarjoavat tässä tutkimuksessa varhaiskasvatuksen hallinnonalamuutos sekä uutta varhaiskasvatustalakeia koskeva lakiesitys.

5 Tutkielman toteutus

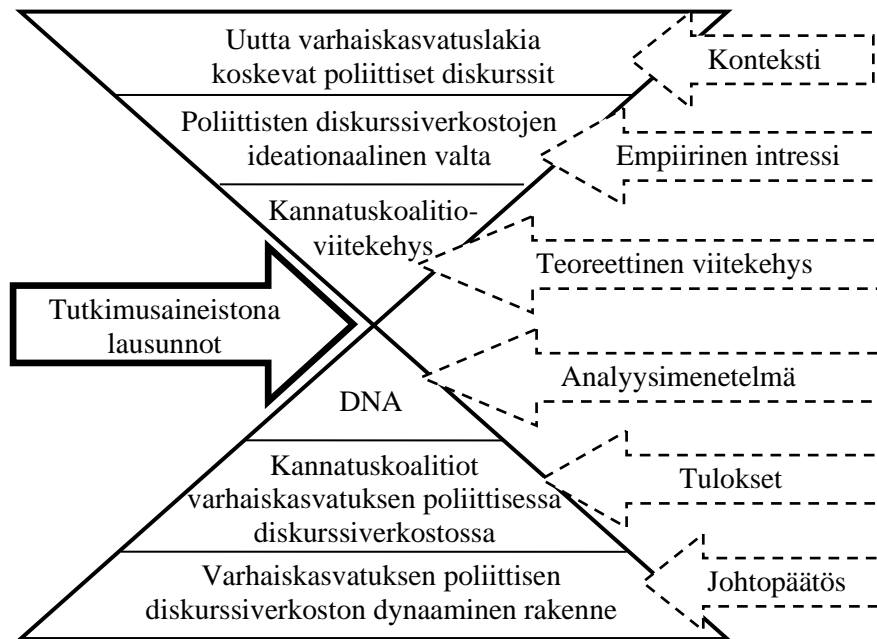
Aiempi kannatuskoalitioviitekehystutkimus keskittyy useimmiten yksittäisen poliittisen kysymyksen tai ongelman tarkasteluun poliittisen alajärjestelmän sisällä. Kukkonen ym. (2017) tutkivat ilmastomuutoksesta käytyä keskustelua eri maissa, Leifeld (2013) selvitti saksalaista kestäväää eläkejärjestelmää tavoittelevien välineellisten uskomusten jakautumista ja Bentancour (2016) puolestaan tarkasteli Uruguayn koulutuksen järjestämistä koskevaa diskurssia. Yhteistä mainituille tutkimuksille on pyrkimys selittää poliittisen muutoksen tai pysähtyneisyyden

taustalla vaikuttavia tekijöitä. Tutkimukseni asettuu tätä taustaa vasten tarkastelun kohdistuessa varhaiskasvatuksen suuren murroksen ytimeen, uuteen varhaiskasvatuslakiin ja siihen liitettyihin poliittisiin diskursseihin. Tässä tutkimuksessa poliittista muutosta alajärjestelmän sisällä edustaa siten uusi varhaiskasvatuslaki sekä sen tuomat muutokset esimerkiksi varhaiskasvatuksen henkilöstörakenteeseen. Havainnollistan seuraavaksi tutkimusasetelmani teoreettista, metodologista ja empiiristä rakentumista.

5.1 Tutkimusasetelma

Edellä mainittujen tutkimusten innoittamana tarkastelen uutta varhaiskasvatuslakia taustoittanutta poliittista keskustelua rajaamalla tarkastelun yksittäiseen poliittiseen kysymykseen koskien varhaiskasvatuksen henkilöstön osaamista sekä sitä koskevia uskomuksia. Toisin kuin aiemmissa tutkimuksissa, aineistoni ei kuitenkaan muodostu pitkällä aikavälillä kerätystä informaatiosta, mitä kannatuskoalitiioviitekehyksen mukainen poliittisen muutoksen tutkimus edellyttää (Sabatier, 1988, s. 131). Toisaalta suurin osa olemassa olevasta kannatuskoalitiioviitekehystutkimuksesta ei muodostu pitkän aikavälin datasta, vaikka se ihanteellista olisikin. Tässä tutkimuksessa paikkaan puutetta peilaamalla saamiani tuloksia aiempiin tutkimuksiin ja pyrin näin muodostamaan johtopäätöksiä mahdollisista muutoksista koalitorakenteesta.

Kuvassa 1 esittelen tutkimusasetelmani hyödyntämällä ja edelleen kehittämällä Lockhartin (2016, s. 14) teoreettista tunnelia. Kuvion yläosa tuo yhteen aiemmin käsiteltyä tutkimuksen teoreettista taustaa ja alaosa puolestaan suuntaa katseen menetelmä- ja tulososioon, joita siirryn käsittelemään seuraavissa luvuissa.

Kuva 1 Tutkimusasetelmaa kuvaava teoreettinen tunneli

Etenen tutkimusprosessissani kuvion mukaisesti yleisestä teoreettisesta tasosta kohti aineiston avulla toteutettavaa ilmiön yksityiskohtaisempaa tarkastelua kannatuskoalitioviitekehysten avulla. DNA on myöhemmin kuvaamastani Discourse Network Analysis -menetelmästä yleisesti käytetty lyhenne, mutta toimii tässä yhteydessä myös symbolisena osoituksena lausuntojen sisällön tulkinnasta. Tässä vaiheessa muutan tarkasteluni suuntaa siirtymällä tulosten yksityisestä tarkastelusta niiden laajempaan tulkintaan teoreettisten ja empiiristen jäsentelyjen pohjalta. Näin tutkimukseni metodologinen viitekehys tukeutuu abduktiivisen päättelyn periaatteisiin, jolloin pyrin argumentoinnissani yhdistelemään teoriaohjaavia sääntöjä ja aineistolähtöisiä faktoja (Walton, 2005, s. 274). Abduktiivinen päättely sallii empiirisesti tutkittavan ilmiön tarkastelun suhteessa aiempaan teoriaan. Toisaalta abduktiivisessa päättelyssä voidaan tutkittavasta ilmiöstä empiiristen tulosten pohjalta luoda uusia teoretisointeja. (Timmermans & Tavory, 2012, s. 169, 171.)

Walton (2005, s. 274) kuvaa abduktiivista päättelyä dialogisena prosessina, jossa eteenpäin ja taaksepäin tarkastelevien argumentaatorakenteiden välinen vuoropuhelu tukee tutkijan tekemää analyysia. Eteenpäin ohjaavan rakenteen avulla teoriasta johdetaan analyysia yhdistävät ja edistävät säännöt, jotka ovat kuitenkin uuden tiedon valossa kumottavissa. Taaksepäin suuntautuva argumentaatorakenne muodostuu puolestaan empiiristen faktojen tuottamista selityksistä, jotka voivat

muuttaa aiemmin johdettua teoreettista sääntöä. Toisin sanoen, rajaen poliittisia diskurssiverkostoja koskevaa tarkasteluani aiemman tieteellisen tiedon perusteella. Teoreettisesta viitekehystä johtamani säännöt ohjaavat aineiston käsittelyä, kuitenkin siten, että analyysin avulla esiin nostamani aiemmasta poikkeavat tiedot muokkaavat uudelleen ilmiölle asettamiani teoreettisia taustaoletuksia. Näin pyrin hyödyntämään teoria- ja aineistolähtöistä yhdistävää dynaamista kokonaisuutta uuden tiedon rakentamisessa. Tätä abduktiivisen päättelyn prosessia pyrin havainnollistamaan teoreettisen tunnelin avulla (kuva 1).

Tavoitteenani on tutkimukseni keinoin tunnistaa, onko varhaiskasvatuksen poliittisesta alajärjestelmästä identifioitavissa jaettuihin poliittisiin ydinuskomuksiin perustuvia kannatuskoalitioita. Tutkimuksessani kysyn:

- Millaisia henkilöstön osaamiseen liittyviä poliittisia ydinuskomuksia uutta varhaiskasvatustilaa koskevista lausunnoista voidaan tunnistaa ja, miten ne erottavat tai yhdistävät toimijoita?
- Löytyykö varhaiskasvatuksen poliittisesta alajärjestelmästä eri uskomuksia kannattavia kannatuskoalitioita?
- Millaisena koalitioiden muodostama varhaiskasvatuksen poliittinen diskurssiverkosto valtapoliittisesta näkökulmasta näyttäytyy?

Kannatuskoalitioviitekehystä hyödyntäen tunnistan lausuntoaineistosta varhaiskasvatuksen henkilöstön osaamiseen liitettyjä poliittisia ydinuskomuksia. Toisin sanoen analyysini kohdistuu näitä uskomuksia edustaviin normatiivisiin ja empiirisiin väittämiin, jotka Valmanin (2016, s. 3) mukaan näyttäytyvät esimerkiksi yhteisesti jaettuina arvoina, käsityksinä poliittisen kysymyksen syistä ja seurauksista sekä poliittisiin valintoihin liittyvistä mieltymyksistä. Jälkimmäiset koskevat väittämiä poliittisista toimenpiteistä, joita asian ratkaisemiseksi koetaan tarvittavan. Tutkimuksessani erottelen poliittiset ydinuskomukset koskemaan kannatuskoalitioviitekehysten mukaisia normatiivisia ja empiirisiä uskomuksia liittyen arvopriorisointiin, sekä välineellisiä uskomuksia koskien sopivia poliittisia ratkaisuja. Poimin lausuntoteksteistä tutkimuskysymysten kannalta olennaiset poliittisia ydinuskomuksia koskevat väittämät, joiden tulee edustaa normatiivista positiota suhteessa lausuman sisältöön.

Jotta uskomuksia kuvaavien diskurssien ja niitä välittävien toimijoiden muodostamaa suhdeverkostoa kyetään samanaikaisesti analysoimaan, on verkosto- ja diskurssitutkimuksen ulottuvuuksia tuotava yhteen. Verkostanalyysin keinoin pyritään tunnistamaan toimijoiden ja toimijajoukkojen sijaintia poliittisessa alajärjestelmässä sekä suhteessa toisiinsa. Diskurssianalyysin avulla puolestaan pyritään selvittämään verkoston sisällöllisiä merkityksiä. Näin kyetään yhdistämään tieto toimijan verkostollisesta asemasta hänen käyttämäänsä diskurssiin. (Moser, Groenewegen & Huysman, 2013, s. 558-559.)

Edellä mainittuun haasteeseen vastatakseni hyödynnän tutkimuksessani Leifeldin (2017, s. 2) diskurssiverkostanalyysi -menetelmää, jonka keskeisenä tavoitteena on kuvata poliittisten diskurssien kehikkoa ja tehdä päätelmiä toimijoiden toisiinsa kohdistamista prosesseista. Diskurssiverkostanalyysi yhdistää diskurssi- ja verkostanalyttisiä ulottuvuuksia, mikä mahdollistaa yhteisiä poliittisia diskursseja hyödyntävien poliittisten toimijoiden välisten suhteiden tutkimisen (Kukkonen, 2018, s. 35). Diskurssiverkostanalyysi lisää ymmärrystä useita poliittisia toimijoita sisältävästä varhaiskasvatuksen poliittisesta kontekstista, koska menetelmä mahdollistaa moniulotteisen poliittisen diskurssin tarkastelun verkostollisena kokonaisuutena. Diskurssiverkostanalyysiä hyödyntämällä tunnistan lausunnoista keräämistäni argumenteista yhteisiä sekä keskenään kilpailevia poliittisia diskursseja tai uskomuksia sekä näiden ympärille muodostuvia kannatuskoalitioita.

5.2 Tutkimusaineistona lausunnot

Kannatuskoalitioviitekehystutkimuksessa on hyödynnetty runsaasti erityyppistä aineistoa, kuten painettua uutismediaa (Kukkonen ym., 2017), verkkokeskusteluja (Lockhart, 2014) ja julkisia kuulemisia (Vieira, 2019). Tämän tutkimuksen empiirisenä aineistona hyödynnän uutta varhaiskasvatustarkastelua koskevan lausuntokierroksen poliittisia lausuntoja. Lausuntokierroksen tuottamaan aineistoon keskittymällä on mahdollista tarkastella tutkimukseni tarkoituksen mukaisesti varhaiskasvatuksen poliittista diskurssiverkostoa kannatuskoalitioviitekehystutkimuksen (Sabatier, 1988, s. 139) mahdollistamasta laajemmasta tulokulmasta. Poliittisten toimijoiden nähdään viitekehystutkimuksen mukaan edustavan paitsi esimerkiksi puolueita ja ministeriöitä, myös viranomaisia, tutkijoita, liittoja, järjestöjä ja mediaa. Katson monipuoliseen toimijajoukkoon kohdistetun lausuntokierroksen tarjoavan

kannatuskoalitioviitekehyksen mukaisesti tarkasteltuna hyvän lähtökohdan varhaiskasvatuksen politiikan verkostolliseen analyysiin.

Varhaiskasvatuslain ensimmäinen vaihe astui voimaan elokuussa 2015, jolloin käsitteistöä muutettiin ja tehtiin laatua parantavia toimenpiteitä. Lain toisessa vaiheessa haluttiin useita sosiaalihuollon ja päivähoidon asetuksia soveltavat säännökset koota yhdeksi kokonaisuudeksi. Uuden lain taustalla vaikuttivat hallituksen asettamat tavoitteet varhaiskasvatuksen osallistumisasteen nostosta, laadun, pedagogiikan ja moniammatillisen tuen vahvistamisesta sekä henkilöstön osaamistason nostamisesta. Näitä osa-alueita koskevien selvitystensä (Karila ym., 2017; Opetus- ja kulttuuriministeriö, 2014) tukemana Opetus- ja kulttuuriministeriö laati esityksen varhaiskasvatuslaiksi, johon eri sidosryhmiltä pyydettiin lausuntoa. (Luonnos lausuntokierrokselle, 2018, s. 4.)

Lakia taustoittavien selvitysten sekä itse lakiluonnoksessa esitetyt merkittävimmät uudistukset liittyivät varhaiskasvatuksen henkilöstön osaamisen ja tiedontuotannon kehittämiseen (Opetus- ja kulttuuriministeriö, [n.2018b]). Näin ollen annetut lausunnot painottuivat näitä uudistuksia koskevaan argumentointiin. Mainittujen painotusten lisäksi lausunnoissa käsiteltiin paljon varhaiskasvatusoikeutta, palvelujen markkinoistumisen rajoittamista ja lapsen etua, joiden suhteen poliittiset toimijat olivat varsin yksimielisiä. Esimerkiksi uuden lain lähtökohtana olevaa lapsen etua pidettiin poikkeuksetta erittäin tärkeänä. Samoin lähes kaikki toimijat toivoivat subjektiivisen varhaiskasvatusoikeuden palauttamista ja varhaiskasvatuksen laadun toteutumisen tehokkaampaa valvontaa. Peilaten lausuntojen painotuksia aiempaan varhaiskasvatuksen laatua ja yhteiskunnallista merkitystä korostavaan tutkimuskirjallisuuteen sekä ottaen huomioon tutkimukseni sosiaalitieteellisen tulokulman, rajasin tarkasteluni henkilöstön osaamista koskeviin lausuntoargumentteihin.

Suomalaisen varhaiskasvatuksen vahvuutena on pidetty ennen kaikkea hyvin koulutettua henkilöstöä, joka nojaa moniammatilliseen ja näin ollen eri koulutustasoja omaaviin työntekijöihin (Happo, Määttä & Uusiautti, 2013 s. 274). Varhaiskasvatuksen asiantuntijuuden voidaan siten nähdä muodostuvan erilaisesta osaamisesta rakentuvana kokonaisuutena. Asiantuntijuus puolestaan kulminoituu Hapon ym. (2013, s. 274, 279) mukaan niihin ihmisiin, joilla katsotaan olevan

alaansa koskevat parhaat taidot ja tietämys. Lastentarhanopettajien käsityksiä tarkastelleen tutkimuksen mukaan tämä asiantuntijuus rakentuu yhä vahvemmin yksilöllisten prosessien kautta. Toisaalta tulokset osoittavat opettajan työn tulleen entistä kollegiaalisemmaksi, jolloin asiantuntijuutta tulisi tarkastella jaetun asiantuntemuksen näkökulmasta.

Karila (2008, s. 220-221) korosti kuitenkin suomalaisen hoidon, kasvatuksen ja opetuksen muodostaman varhaiskasvatuskokonaisuuden rohkaisevan virheelliseen käsitykseen moniammatillisuudesta, joka vahvistamisen sijaan heikentää asiantuntijuuden määritelmää. Huolta herättivät erilaiset käsitykset ja uskomukset varhaiskasvatuksessa vaadittavasta osaamisesta, joka Karilan mukaan näyttää korostavan varhaiskasvatuksen hoidollista merkitystä pedagogisen painotuksen kustannuksella. Myös Onnismaa, Kalliala ja Tahkokallio (2017) jakoivat huolen varhaiskasvatuksen pedagogisen osaamisen laskusta ja määrittelivät tämän syyksi aiemmin tehdyt heikennykset opettajien kelpoisuuksiin sekä pätevyyden ulottamisen AMK-koulutuksiin. Näin varhaiskasvatuksen kenttä muotoutui sosiaalialaa suosivaksi. Vuonna 2015 voimaan tullut varhaiskasvatuslaki korosti kuitenkin pedagogiikan painottumista ja asetti sosiaali- ja terveysalan koulutuksen saaneen varhaiskasvatushenkilöstön valtaenemmistön ristiriitaiseen asemaan. Tätä asetelmaa tarkasteltiin erilaisten selvitysten (esim. Karila, Kosonen & Järvenkallas, 2017) avulla ja niiden myötä asetettiin suositukset tilanteen korjaamiseksi. Tämän tutkimuksen kontekstin muodostava lakiuudistuksen toinen vaihe esitti toimenpiteet kelpoisuuksien muuttamiseksi. Tutkimuksen esittämät tulokset kuitenkin osoittavat, kuinka varhaiskasvatuksessa vaadittava alakohtainen osaaminen on edelleen toimijoiden välisenä kiistan aiheena (ks. Karila, 2008, s. 216).

Opetus- ja kulttuuriministeriö lähetti varhaiskasvatuslakiesityksen sitä koskevalle lausuntokierrokselle 6.2.-18.3.2018 väliseksi ajaksi. Lausunnot annettiin kirjallisina Lausuntopalvelu.fi-verkkoalustan kautta tai suoraan ministeriölle. (Opetus- ja kulttuuriministeriö, [n.2018a]). Lausuntopyyntö lähetettiin 107 toimijalle ja niitä saatiin yhteensä 119 toimijataholta, joista 83 oli pyydettyjä ja 36 muiden tahojen antamia lausuntoja (Opetus- ja kulttuuriministeriö, 2018c). Suurin osa vastaajista oli käyttänyt Lausuntopalvelu.fi- alustaa, jossa kukin toimija kommentoi itse valitsemiaan pykälä. Osa lausunnoista oli tekstitiedoston muodossa opetus- ja

kulttuuriministeriön internet-sivustolla. Kaikilta vastaajilta edellytettiin lausuntotiivistelmää, jonka puuttuessa se kirjattiin ministeriön toimesta. Jotta sain lausunnot kokonaisuudessaan käyttööni, kokosin kaiken eri lähteistä löytyvän aineistomateriaalin yhdeksi 304 sivuiseksi Word-tiedostoksi.

Päädyin muodostamaan analyysini monivaiheisen prosessin kautta, joka rakentui aineiston alustavasta analyysistä, useista väittämien kategorisointivaiheista sekä lopulta väittämien koodaamisesta analyysiohjelmaan. Abduktiivista lähestymistapaa hyödyntäen luin, kategorisoin ja koodasin aineistoa prosessin aikana yhä uudelleen. Näin varmistin, että kaikki henkilöstön osaamiseen viittaavat väittämät saadaan osaksi analyysiprosessia.

5.3 Diskurssiverkostoanalyysi

Lausuntojen käsittelyssä hyödynsin diskurssiverkostoanalyysiä, jonka avulla pyrin selvittämään, miten toimijat tuottavat informaatiota ja, miten jaetut mielipiteet yhdistävät toimijoita toisiinsa (Lockhart, 2014, s. 26-28). Poliittisen diskurssin kontekstissa toimijat tekevät toisiinsa ehdollistuvia normatiivisia väittämiä, muodostaen näin erilaisista uskomuksista rakentuvan dynaamisen diskurssiverkoston. Tätä rakenteellista kokonaisuutta voidaan kategorisointiin pohjautuvaa sisällönanalyysiä ja verkostoanalyysiä yhdistelevän diskurssiverkostoanalyysin keinoin tutkia. (Leifeld, 2017.) Diskurssiverkostoanalyysi mahdollistaa näin sekä kannatuskoalitiioviitekehyksen mukaisen poliittisen alajärjestelmän ideationaalisen rakenteen tutkimisen (Leifeld & Haunss, 2012, s. 402) että koalitioiden tunnistamisen verkostollisesta kokonaisuudesta (esim. Kukkonen, 2018). Diskurssiverkostoanalyysi ei kuitenkaan mahdollista kannatuskoalitiioviitekehyksen kriteerin mukaista toimijoiden yhteistyön tarkastelua, joten uskomusten samankaltaisuudesta ei voi suoraan päätellä, että kyse on varsinaisesta koalitiosta. Koska toimijoiden välisestä yhteistyöstä on erittäin hankala saada aineistoa, on diskurssiverkostoanalyysin paikantamia saman mielisten koalitioita mainituista puutteista huolimatta tutkittu kannatuskoalitiokontekstissa.

Kuvaan seuraavassa diskurssiverkostoanalyysin metodologisen kokonaisuuden hyödyntämistä tässä tutkimuksessa. Etenen analyysiprosessissani aineiston

käsittelystä ja koodauksesta verkostodatan muodostamiseen ja lopuksi diskurssiverkoston analyysiin ja koalitiomuodostelmien visualisointiin.

Aineiston koodaaminen

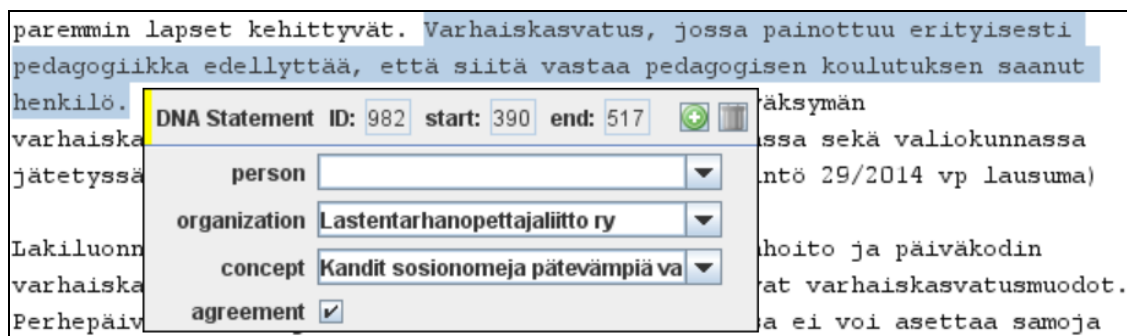
Tutkimusaineiston alustavan jäsentelyn aloitin aineistolähtöisesti kirjaamalla kaikki väittämät paperille, jonka avulla sain kokonaisvaltaisen käsityksen aineistosta ja sen ydinsisällöistä. Tässä vaiheessa rajasin tarkasteluani keskittymällä kannatuskoalitiiviitekeyksen mukaisesti normatiivisen asemoitumisen sisältämiin väittämiin. Lisäksi rajasin organisaatiotahoja koskevan tarkasteluni ulkopuolelle yksityishenkilöiden esittämät lausunnot (yht. 2). Seuraavaksi suoritin aineiston alustavan analyysin yhdistelemällä samansisältöisiä väittämiä ylätasoon kategorioihin, jotka rakentuivat väittämien sisällöistä johtamistani poliittisista ydinuskomuksista.

Koska tutkimukseni tarkoituksena ollut niinkään tutkia varhaiskasvatuksen diskurssiivisia sisältöjä vaan niiden roolia poliittisen verkoston muotoutumisessa, oli käsiteltävää aineistoa tarpeen rajata. Tässä vaiheessa hyödynsin kategorisoinnin pohjana sekä aineisto- että teorialähtöisiä perusteita. Aineistolähtöisenä rajausperusteena hyödynsin Kukkosen ym. (2017) tapaan yleisyysperiaatetta, jolloin keskityin lausunnoissa useimmin esiintyviin uskomuksiin. Teoriaohjaavasti analyysiä rajasivat jo aiemmin mainitut kelpoisuuksiin keskittynyt lausuntoesityksen sisältö sekä aiempi tutkimuskirjallisuus ja näistä johdetut henkilöstön osaamiseen liittyvät tutkimuskysymykseni. Näiden valintojen pohjalta karsin aineistosta ne lausunnot, jotka eivät ottaneet lainkaan kantaa henkilöstön osaamiseen. Alkuperäisestä 119 lausunnosta lopullinen tutkimusaineisto (liite 1) supistui 87 lausuntoon, joista 62 pyydettyjä ja 25 muita lausunnon antajia. Verkostokuvioiden selkeyden vuoksi käytin tutkimuksessani toimijoiden lyhenteitä, mikäli sellainen oli saatavilla.

Jatkoin lisäksi aineiston yhdistelyä ja kategorisointia ydinuskomusten mukaisesti. Toteutin analyysiä koskevan koodauskierroksen useaan kertaan, minkä avulla pyrin varmistamaan tekemieni yhdistelyjen luotettavuuden sekä lopullisten ydinuskomuskategorioiden aineistollisen vastaavuuden. Ensimmäisen koodauskierroksen tuloksena oli 76 ja toisen 37 poliittista ydinuskomusta. Kolmannen koodauskierroksen jälkeen lopullinen aineisto muodostui yhteensä 401 väittämästä, jotka koodasin 18 uskomuskategorian sisälle (liite 2). Näistä seitsemän

edustivat empiirisiä ja normatiivisia ydinuskomuksia ja loput 11 poliittisia ydinuskomuksia koskien poliittisia valintoja.

Edellä kuvatun lausuntoaineiston koodaamisprosessin toteutin diskurssiverkostoanalyysiin kehitetyn tietokoneohjelman (DNA software) avulla (Leifeld, Gruber & Bossner, 2019). Analyysiohjelma (Leifeld, 2017, s. 173-178) mahdollistaa tekstidatan tallentamisen, toimijoiden esittämien väittämien manuaalisen koodaamisen sekä tuloksena saatavan toimijoista tai uskomuksista muodostuvan verkostokartan rakentamisen. Kyseessä on laadullinen koodausprosessi, jossa poliittisten toimijoiden argumentit muunnetaan kvantitatiiviseksi verkostodataksi. Analyysiyksikkönä on toimijan tai organisaatiotahon esittämä väittämä, jota kuvaavassa tekstiosiossa sen käyttäjä ilmaisee poliittisen näkemyksensä joko positiivisesta tai negatiivisesta tulokulmasta. Väittämistä koodasin analyysiohjelmaan (kuva 2) a) toimijan (lausunnon antanut organisaatiotaho), b) poliittisen ydinuskomuksen (esim. moraalinen oikeutus) sekä c) uskomuksen sisältämän positiivisen tai negatiivisen position.

Kuva 2 Esimerkki Discourse Network Analyzer -ohjelmaan koodatusta väittämästä

Toimijaa koodausesimerkissä edustaa Lastentarhanopettajaliitto ry ja poliittista ydinuskomusta ylätasoinen kategorinen käsite: Kandit sosionomeja pätevämpiä varhaiskasvatuksen opettajia. Koska toimijan kanta väittämään on saman mielinen, olen lisännyt raksin yksimielisyyttä koskevaan lokeroon. Toisen toimijan viitatessa samaan väittämään erimielisesti, jätin lokeron tyhjäksi. Kaikki kyseiseen väittämään positiivisesta tai negatiivisesta tulokulmasta asemoituneet argumentoinnit koodattiin saman uskomuksen alle. Koodausmekanismin avulla kykenin analysoimaan paitsi koalitioiden muodostumista toimijatasolla, myös ydinuskomusten klusteroitumista

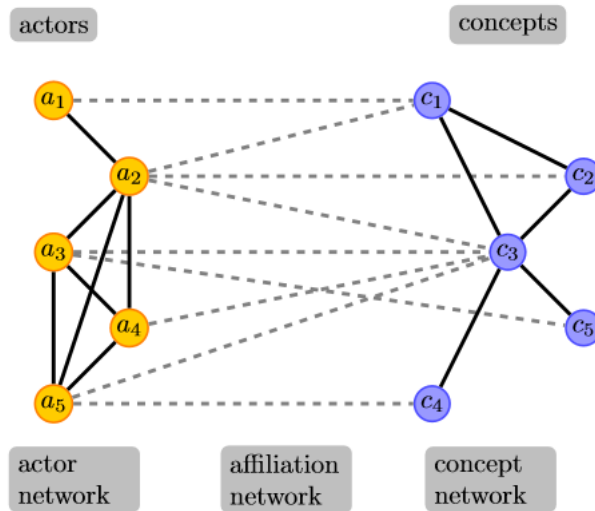
käsitteiden tasolla ja siten niiden painottumista diskurssiverkostossa (Leifeld, 2017, s. 4).

Diskurssiverkostoanalyysi-ohjelma käyttää englanninkielistä termistöä, jonka olen tutkimuksessani vapaasti suomentanut. Käytän englannin käännöstä termeistä, joihin en löytänyt sopivaa suomenkielistä vastinetta.

Verkostomuodot

Diskurssiverkostoanalyysin avulla poliittisesta keskustelusta voidaan muodostaa useita erityyppistä diskurssiverkostoja (Leifeld & Haunss, 2012, s. 389). Leifeld (2013, s. 173-174) kuvaa diskurssiverkostoanalyysin alkavan verkoston perusmuodosta, affiliaatioverkostosta, jossa koodattujen toimijoiden sekä väittämistä johdettujen uskomusten välille rakentuu kahdensuuntaisia suhteita riippuen toimijan uskomukseen kohdistamasta samanmielisyyttä tai erimielisyyttä painottavasta väittämästä. Tämä toimijan ja uskomuksen välisen suhteen paljastava verkostomuoto ei kuitenkaan kerro vielä mitään uskomusten jakautumisesta eri toimijoiden välillä. Mikäli halutaan tarkastella verkostossa esiintyä koalitiomuodostelmia, on kyettävä mittamaan, mistä kaikista asioista toimijat ovat saman- ja erimielisiä.

Monitahoinen verkostokuvio voidaankin muuntaa toimijoiden samanmielisyyssverkostoksi, jonka avulla mahdollisia koalitiomuodostelmia pyritään tunnistamaan. Tässä verkostomallissa toimijoiden välistä samanmielisyyttä mitataan tarkastelemalla, kuinka usein toimijat viittaavat, molemmat joko saman- tai erimielisyyttä painottaen, samaan uskomukseen. Mitä useampaan uskomukseen toimijat yhdenmukaisesti viittaavat, sitä vahvempi samanmielisyyys heidän välillään vallitsee ja sitä todennäköisemmin he kuuluvat samaan koalitioon. (Leifeld & Haunss, 2012, s. 392.) Diskurssiverkoston sisäiset koalitiot rakentuvat siten yksimielisen kannan tiettyyn uskomukseen omaavista toimijaryhmittymistä (Leifeld, s. 8). Vastaavalla tavalla voidaan uskomusten samankaltaisuutta mitata sen mukaan, miten paljon toimijat niihin keskustelussa tukeutuvat (Leifeld, 2019, s. 3). Pyrin kuvan 3 avulla havainnollistamaan edellä kuvaamiani verkostomuotoja.

Kuva 3 Affiliaatioverkostot (katkoviivat) ja niistä johdetut samanmielisyysverkostot (kiinteät viivat) (Leifeld, 2019)

Toimijoiden samanmielisyysverkostossa yksittäiset solmut edustavat toimijoita ja näiden väliset linkit saman mielisiä uskomuksia. Vastaavasti voidaan tutkia kehyskoalitioiden muodostumista tarkastelemalla verkostoa eri uskomusten painottumisen näkökulmasta. Tällöin solmun muodostaa yksittäinen uskomus ja yhteydet näiden välillä edustavat uskomuksia jakavia toimijoita. Molemmissa tapauksissa diskursiivisten liittymien voimakkuutta analysoidaan solmujen yhteyksien välisten painoarvojen (*edge weight*) mukaan. (Kukkonen, 2018, s. 40.) Painoarvo voidaan Leifeldin (2013, s. 175) mukaan tulkita siten poliittisen diskurssiverkoston sisäisen samanmielisyyden mittariksi. Mitä useammasta kannantotosta toimijat ovat samaa mieltä, sitä suurempi on heidän välisensä linkin sama painoarvo.

Hyödynsin analyysissäni Kukkonen (2018, s. 40) tapaan samanmielisyysverkostoa verkostojen esittämistapana, jolloin pyrkimyksenäni oli etsiä samanmielisyydestä rakentuvia alaryhmiä eli tässä tutkimuksessa koalitioita. Analyysin avulla tarkastelin, minkälaisien uskomusten ympärille koalitiot muodostuvat ja millaisia toimijoita ne yhdistävät.

Verkostodatan analysointi ja visualisointi

Edellä kuvatut verkostojen esittämistavat mahdollistavat diskurssiverkostoanalyysin avulla kerätyn datan viennin sosiaalisen verkoston analysointiohjelmaan, jonka

avulla käsiteltyä poliittista debattia kyetään visualisoimaan ja analysoimaan (Kukkonen, 2018, s. 40). Toteutin tutkimusaineistoni lopullisen analyysin ja tulosten visualisoinnin Gephi-ohjelman avulla. Gephi-ohjelma (ks. Kukkonen 2018, s. 41) mahdollistaa muun muassa solmujen keskeisyyslukujen, verkostolinkkien tiheyden sekä verkoston klusteroitumisasteen mittaamisen.

Syötin aiemmin analyysiohjelman avulla koodaamani verkostodatan (toimijat ja uskomukset) Gephiin, jonka kautta suoritin verkostanalyysin ja visualisoin saadut tulokset. Diskurssiverkostanalyysi-ohjelman avulla toteutin aiemmin esitellyjen toimijoiden ja uskomusten samanmielisyyssverkostojen mukaisen verkostojen tallennuksen tuottaakseni tiedoston, joka voidaan Gephi-ohjelmassa avata.

Gephi mahdollistaa verkostodatan sisällä toteutettavan tiedon suodattamisen, ryhmittelyn ja visualisoinnin. Gephi tuottaa annetun datan pohjalta verkostokuvion, joka muodostuu toimijoiden samanmielisyyssverkostossa toimijoita edustavista solmuista (*nodes*) ja saman mielisiä uskomuksia edustavista linkeistä (*edges*). Erilaisten alustan tarjoamien algoritmien ja filtterien avulla verkostosta voidaan tunnistaa mahdollisia koalitiomuodostelmia. (Bastian, Heymann & Jacomy, 2009.) Kukkonen (2018, s. 41) tavoin, hyödynsin poliittisia ydinuskomuksia jakavien kannatuskoalitioiden tunnistamisessa Gephin modulaarisuus-algoritmia (*modularity*), joka pyrkii tulkitsemaan, montako alaryhmää tai koalitiota isomman verkoston sisältä on löydettävissä. Tunnistamalla yhteisöjä, joissa toimijoiden väliset sisäiset linkit ovat vahvempia kuin eri yhteisöjen väliset yhteydet, voidaan erottaa laajemman verkoston sisällä tapahtuvaa koalitiomuodostusta. (Lockhart, 2014, s. 40.) Verkoston saama modulaarisuutta koskeva pisteytys vaihtelee -1 ja 1 välillä, siten että 0.4 arvon ylittävää pistemäärää pidetään tilastollisesti merkitseväenä osoituksena koalitioiden olemassaolosta (Kukkonen, 2018, s. 41).

Modulaarisuuden lisäksi koalitioiden tunnistamisen kannalta merkityksellistä tietoa tarjosivat tutkimuksessani solmujen keskeisyysluvut (*degree centrality*). Keskeisyyslukuja mittaamalla voidaan paljastaa verkoston kannalta näkyvimmit toimijat. (Daňa & Ráček, 2015, s. 38.) Keskeisyyslukujen avulla pyrin tarkastelemaan yksittäisten toimijoiden ja uskomusten keskeisyyttä varhaiskasvatuksen poliittisessa diskurssiverkostossa. Yksittäisen solmun eli toimijan tai uskomuksen keskeisyysluku määrittyy sen mukaan, montako linkkiä sillä on

muihin toimijoihin. Riippuen solmuja yhdistävien linkkien määrästä ja voimakkuudesta, osalla solmuista on verkostossa keskeisempi rooli kuin toisilla. (Hanneman & Riddle, 2011, s. 357, 341.) Toimijan keskeinen rooli verkostossa saadaan näkyviin, kun keskeisyysluvuin osoitetaan kuinka paljon tämän esittämät väittämät saavat tukea muilta toimijoilta. Yksittäisen toimijan saama alhainen keskeisyysarvo voi näin osoittaa, ettei tämä ole osallinen keskustelun kannalta olennaisessa kannatuskoalitiossa ja omaa siten vain vähäiset vaikuttamismahdollisuudet kyseiseen poliittiseen kysymykseen. (Kukkonen, 2018, s. 41.) Tässä tutkimuksessa keskeisyysluvut tukevat näin verkoston valtasuhteita ja vaikuttavuutta koskevaa analyysiä.

Analysoin diskurssiverkoston sisäisten toimijoiden ja uskomusten keskeisyyttä hyödyntämällä Gephi-ohjelman keskeisyyslukua, joka laskee solmujen väliset linkit. Mitä enemmän linkkejä yksittäisellä solmulla, sitä suurempi on sen keskeisyysluku verkostossa (Daňa & Ráček, 2015, s. 34). Analyysin pohjalta laatimissani verkostokuvioissa solmun koko määräytyy sen saaman keskeisyysluvun mukaisesti. Mitä suurempi solmu, sitä keskeisempänä toimija näyttäytyy verkostossa.

5.4 Tutkimuksen rajoituksia

Kuvaan seuraavaksi tutkimustani koskevia rajoituksia liittyen teoreettisiin, empiirisiin ja menetelmällisiin valintoihin.

Teoreettisesta tulokulmasta tarkasteltuna tutkimustani koskevat rajoitukset kulkevat rinnakkain kannatuskoalitioviitekehystä koskevan kritiikin kanssa. Viitekehystä on Sabatierin ja Weiblen (2007, 207-208) mukaan usein moitittu sen tavasta esittää koalitiomuodostelmia itsestään selvistä poliittisen väittelyn osapuolista. Tähän voidaan kuitenkin vastata korostamalla kannatuskoalitioviitekehysten laajempaa tehtävää pitkäaikaisen poliittisen muutoksen selittäjänä. Tämän tutkimuksen empiirinen asetelma ei kuitenkaan anna mahdollisuuksia poliittisen muutoksen tarkasteluun sen keskittyessä yksittäiseen lausuntokierrokseen. Toisaalta tarjoan tutkimukseni avulla teoreettisen näkökulman varhaiskasvatuksen poliittisten vastakkainasettelujen ja toimijoiden verkostollisen mobilisoitumisen monimutkaisen kokonaisuuden tarkasteluun (ks. Kukkonen, 2018).

Empiirisestä näkökulmasta katsoen kritiikkiä on kohdistettu poliittisia toimijoita yhdistäviin uskomuksiin, jotka näyttäytyvät melko staattisina eivätkä selitä riittävästi erilaisten uskomusten rakentumista (Coeurdray, Muñoz, Poupeau & O'Neill, 2015, s. 4). Esimerkiksi Kukkonen ym. (2017) toivat tutkimuksessaan esiin rajoitteet koskien uskomusten toimintaa ohjaavan roolin analyysia. Myös tässä tutkimuksessa keskitytään saman mielisiä uskomuksia jakavien koalitioiden tunnistamiseen varsin rajatussa kontekstissa. Näin ollen pitkälle tähtääviä johtopäätöksiä eri uskomuksia kannattavien koalitioiden suhteesta poliittisen toiminnan koordinointiin ei voida tehdä. Toisaalta uskon tutkimukseni antavan suuntaa lakiesitystä koskevien diskurssien vertailuun suhteessa niihin toimenpiteisiin, joihin ryhdyttiin sen astuttua voimaan. Toisin sanoen, tarkastelen esitettyjen uskomusten suhdetta myöhemmin voimaan astuneisiin päätöksiin ja selvitän, keiden uskomuksia päätökset tukivat. Toisaalta tulee suhteutua kriittisesti siihen, kuinka paljon poliittiset toimijat kykenevät ylipäättään lausuntokierroksen avulla vaikuttamaan ehdotetun lakiesityksen toteutumiseen. Edellä esitetty kysymys on kuitenkin vasta tulevien tutkimusten aihe.

Menetelmällisestä näkökulmasta tutkimukseni rajoitteet liittyvät diskurssiverkostoanalyysin hyödyntämiseen. Diskurssiverkostoanalyysia on pääasiassa tehty mediadatasta, jolloin se näyttäytyy aina välitteisenä. Toisin sanoen journalisti ensin päästää jonkun mediassa ääneen ja tulkitsee sitten tämän sanomisia. Lausunnoista on tehty vähemmän diskurssiverkostoanalyysia, mutta samalla sen avulla tuotetusta tässä datasta edellä mainittu välittyneisyyden ongelma puuttuu ja pääsen analysoimaan niin sanottua raakadataa. Toisaalta aiemman lausuntoihin kohdistuneen diskurssiverkostoanalyysin puuttuessa minulla en omaa vertailukohtaa menetelmän hyödyntämisestä vastaavassa kontekstissa.

Omaan lisäksi erityisen suhteen varhaiskasvatuksen kontekstiin aiemman lastentarhanopettaja ja päiväkodin johtajan urani kautta. Tutkimusaiheen valintaa ohjasi vahvasti oma varhaiskasvatuksen poliittiseen kokonaisuuteen ja yhteiskunnalliseen merkitykseen kohdistunut kiinnostus. Varhaiskasvatusurastani on kuitenkin kulunut jo jonkin aikaa, mikä tukee tutkijan roolissa pysymistä.

6 Tulokset

Tarkastelen diskurssiverkostoanalyysin avulla tuottamaani varhaiskasvatuksen poliittista diskurssiverkostoa Hannemanin ja Riddlen (2011, s. 340) tapaan aluksi sisällöllisestä näkökulmasta ja vastaan ensimmäiseen tutkimuskysymykseen koskien poliittisia ydinuskomuksia ja uskomuksia yhdistäviä toimijoita. Keskeisyyslukuihin nojaavan analyysin avulla selvitän ensimmäisessä alaluvussa uskomusten ja toisessa alaluvussa toimijoiden rooleja verkostokokonaisuudessa. Toisessa alaluvussa siirryn lisäksi tarkastelemaan diskurssiverkoston laajempaa sosiaalista rakennetta vastaamalla kannatuskoalitioden tunnistamista koskevaan tutkimuskysymykseen. Modulariteetti-arvoja analysoimalla tulkitSEN varhaiskasvatuksen poliittisessa alajärjestelmässä toteutuvaa koalitiomuodostusta. Lopuksi tuon keskeiset tulokset yhteen ja vertailen saatuja tuloksia teoreettiseen ja tutkimukselliseen viitekehykseen peilaten.

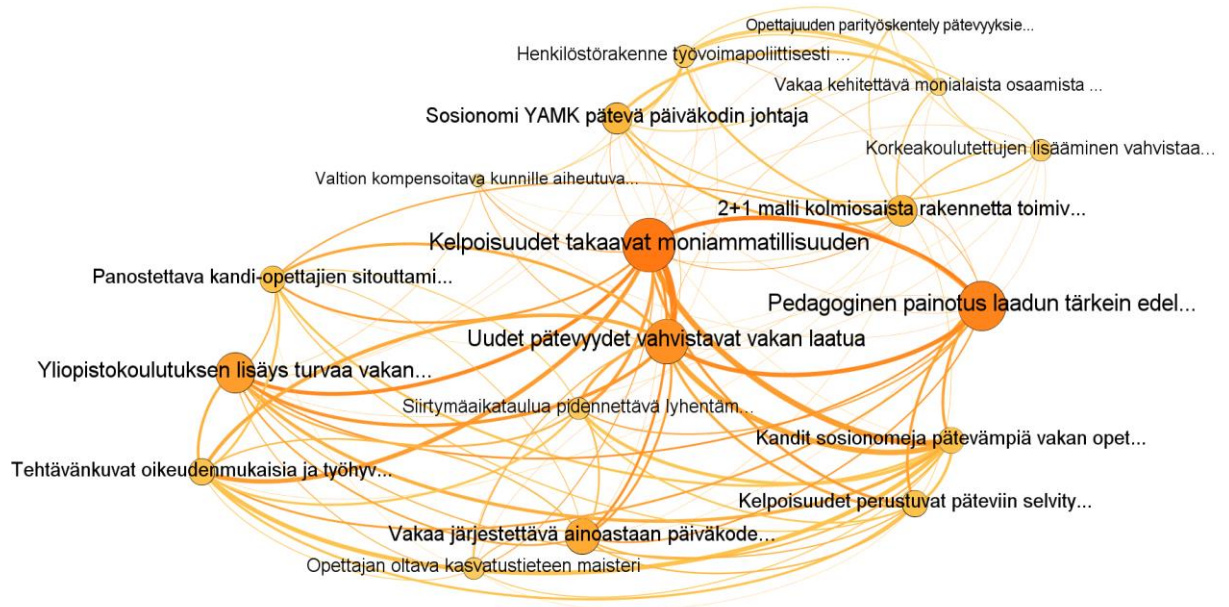
6.1 Henkilöstön osaamista koskevat diskurssit

Tässä luvussa tarkastelen henkilöstön osaamista koskevien poliittisten ydinuskomusten painottumista varhaiskasvatuksen poliittisessa diskurssiverkostossa. Toisin sanoen selvitän, mitkä uskomukset näyttäytyvät verkostossa keskeisimpinä ja useimmin yhdessä.

Tunnistaakseni lausuntoaineistosta henkilöstön osaamista koskevat keskeisimmät uskomuskategoriat, hyödynsin diskurssiverkostoanalyysin uskomusten samanmielisyyssverkostoa. Tässä verkostossa solmut edustivat aineistosta tunnistamiani normatiivisia ja välineellisiä poliittisia ydinuskomuksia koskien varhaiskasvatushenkilöstön osaamista. Solmujen väliset linkit puolestaan rakentuivat poliittisten toimijoiden eli lausunnonantajien näihin uskomuksiin kohdistamasta samanmielisyydestä tai erimielisyydestä. (ks. Lockhart, 2014, s. 36.) Yksittäisen uskomuksen keskeisyysluku verkostossa (*degree centrality*) on sitä suurempi, mitä useampi toimija siihen viittaa. Gephi-ohjelman avulla piirrettyssä verkostokuviossa keskeisyysluku osoitetaan solmun koolla. Tämän verkostomuodon avulla tarkastelin solmujen lisäksi myös niitä yhdistävien linkkien painoarvoa analysoidessani, mitkä uskomukset esiintyivät useimmin yhdessä. Mikäli kaksi toimijaa osoittavat samanmielisyyttä kahta uskomusta kohtaan, on näiden uskomusten välisen linkin

painoarvo suurempi. Gephi:ssä tämä raja-arvo osoitetaan linkin paksuutena (*edge weight*). Kuvassa 4 esittelen uskomusten samanmielisyyssverkostoa solmujen keskeisyysarvoja sekä niiden välisten linkkien vahvuuksia tarkastelemalla.

Kuva 4 Uskomusten samanmielisyyssverkosto solmujen keskeisyyslukujen mukaan järjesteltynä

Diskurssiverkoston keskeisimpien uskomusten määrittely yksin keskeisyyslukuihin perustuen voi Lockhartin (2014, s. 37) mukaan kuitenkin vääristää tuloksia korostamalla uskomuksia, joihin on helpointa yhtyä. Muun muassa Kiersey (2011) kiinnittää huomiota laajan yhteiskunnallisen hyväksynnän saavuttaneisiin diskursseihin, jotka muodostavat status quon yleisinä totuuksina pidettyjen kysymysten ympärille. Esimerkiksi varhaiskasvatuksen laatuun sijoittaminen on Urbanin ym. (2006, s. 522) mukaan jo pitkään tunnistettu olennaisena tekijänä ihmisten sosioekonomisten asemien edistämisessä. Laadun ja esimerkiksi moniammatillisuuden painottumista diskurssiverkostossa voi yleisen hyväksynnän lisäksi selittää se, etteivät kaikki toimijat välttämättä jaa keskenään samanlaista ymmärrystä epäselvien ja abstraktien käsitteiden merkityksestä (Kiersey, 2011, s. 209).

Luotettavan tuloksen varmistakseni hyödynsin Lockhartin (2014) strategiaa tarkastellessani keskeisyyslukujen lisäksi uskomusten esiintymistiheyttä (*frequency*) ja keskeisyyksien painotettuja arvoja (*weighted degree*). Esiintymistiheys paljastaa

useimmin viitatus uskomukset ja keskeisyyksien painotettu arvo laskee sekä uskomuksia yhdistävien linkkien määrän että näiden yhteyksien vahvuuden. Soveltamalla näin saamiani arvoja edelliseen verkostokuvion tuottamiin keskeisyysarvoihin pyrin muodostamaan mahdollisimman kattavan analyysin diskurssiverkoston keskeisimmistä uskomuksista, jotka esittelen taulukossa 1.

Taulukko 1 Uskomusten samanmielisyy verkostosta tunnistetut keskeisimmät uskomuskategoriat koskien varhaiskasvatuksen henkilöstöön kohdistuneita lausuntoväittämiä (suluissa lopullinen yhteissumma sisältäen verkostokuviossa esitetyt keskeisyysluvut)

Empiirinen/normatiivinen ydinuskomus	Esiintymistiheys	Painoarvo	Yht.
Uudet pätevyydet vahvistavat vakan laatua	53	150	203 (218)
Kandidit sosionomeja pätevämpiä vakan opettajia	31	130	161 (172)
Pedagoginen painotus laadun tärkein edellytys	35	99	134 (150)
Tehtävänkuvat oikeudenmukaisia ja työhyvinvointia lisääviä	21	104	125 (136)
Kelpoisuudet perustuvat päteviin selvityksiin	17	79	96 (107)
Henkilöstörakenne työvoimapoliittisesti kestävä	25	55	80 (90)
Korkeakoulutettujen lisääminen vahvistaa vakan laatua	9	31	40 (50)

Politiikan välineitä koskeva ydinuskomus	Esiintymistiheys	Painoarvo	Yht.
Kelpoisuudet takaavat moniammatillisuuden	44	159	203 (220)
Yliopistokoulutuksen lisäys turvaa vakan tasalaatuisuuden	20	94	114 (128)
Siirtymäaikataulua pidennettävä lyhentämisen sijaan	21	82	103 (113)
Vakaa järjestettävä ainoastaan päiväkodeissa	18	69	87 (100)
Sosionomi YAMK pätevä päiväkodin johtaja	30	56	86 (98)
Panostettava kandi-opettajien sitouttamiseen	18	64	82 (93)
Vakaa kehitettävä monialaista osaamista hyödyntäen	23	47	70 (79)
2+1 malli kolmiosaista rakennetta toimivampi	14	49	63 (75)
Opettajan oltava kasvatustieteen maisteri	6	31	37 (47)
Valtion kompensoitava kunnille aiheutuvat kustannukset	11	20	31 (39)
Opettajuuden parityöskentely pätevyyksien erottamisen tilalle	5	25	30 (36)

6.2 Keskeiset uskomuskategoriat

Yhdistämällä taulukon mukaiset esiintymistiheysluvut ja painoarvot aiemmin esitetyn verkostokuvion tuottamiin keskeisyyslukuihin arvioin lausuntojen keskeisimpiä poliittisia ydinuskomuksia koskien varhaiskasvatuksen henkilöstöä. Nostan seuraavaksi esiin lausuntoaineiston neljä keskeisintä uskomusta, jotka yhdessä edustivat 41%:a kaikista henkilöstön osaamiseen kohdistetuista väittämistä (taulukko 2). Keskeisyytensä ohella näissä uskomuksissa korostuivat toisilleen vahvasti vastakkaiset argumentit, joiden tarkastelu on olennaista koalitioiden tunnistamiseksi. Liitteessä 3 on lueteltuna kaikkien uskomuskategorioiden muodostamat prosenttiosuudet saman- ja erimielisyyden osalta.

Taulukko 2 Lausuntoaineiston neljä keskeisintä ydinuskomusta

Poliittinen ydinuskomuskategoria	Eri mieltä	Samaa mieltä	Osuus kaikista kategorioista
Uudet pätevyyydet vahvistavat vakan laatua	36%	64%	13% N=53
Kelpoisuudet takaavat moniammatillisuuden	43%	57%	11% N=44
Pedagoginen painotus laadun tärkein edellytys	51%	49%	9% N=35
Kandidit sosionomeja pätevämpiä vakan opettajia	61%	39%	8% N=31
Yhteensä			41% N=163

Keskeisimmistä ydinuskomuksista kolme edustivat empiirisiä tai normatiivisia väittämiä ja toiseksi ylimmäinen poliittisia välineitä koskevaa väittämää. Tulosten mukaan koalitiomuodostus näyttäytyikin vahvempana empiiristen ja normatiivisten uskomusten osalta. Myös Kukkonen ym. (2017) päätyivät tuloksiaan vertaillen toteamaan vastakkaisten koalitioiden muodostuvan juuri normatiivisten ja empiiristen uskomusten ympärille eikä havainnut merkittävää koalitiomuodostusta poliittisia välineitä koskevien uskomusten osalta. Edellä kuvattua voi osittain selittää se, että poliittiset toimijat kokivat osittaisen poliittisen säätelyn vääjäämättömänä, jolloin yksittäisiä poliittisia välineitä koskeneet päätökset nähtiin pienempänä pahana.

6.2.1 Laatua vahvistavat pätevyudet

Lausuntoaineiston määrällisesti suurinta kategoriaa edusti arvopriorisointia koskeva empiirinen ydinuskomus: *Uudet pätevyudet vahvistavat vakan laatua*. Henkilöstön osaamista koskevista väittämistä 13% kohdistui kyseiseen uskomuskategoriaan. Aiempien verkosto- ja taulukkokuvioiden kautta tulkittuna tämä kategoria edusti kuitenkin vasta toiseksi keskeisintä ydinuskomusta, mitä selittää edellisessä taulukossa (taulukko1) tarkasteltu linkkien saama painoarvo. Koska laatua koskevia väittämiä oli runsaasti, näyttäytyi niiden esiintymistiheys vahvana. Linkkien määrän perusteella moni toimija oli muiden väittämien ohella viitannut tähän laatua koskevaan uskomukseen, jolloin solmulle annettu keskeisyysluku muodostui suureksi (kuva 4). Sen sijaan uskomuksia yhdistävien linkkien saama painoarvo oli jonkin verran pienempi kuin keskeisimmäksi uskomukseksi luokitellun moniammatillisuuteen liittyvän uskomuksen, jolloin samoja uskomuksia hyödyntäviä toimijoita oli hiukan vähemmän (taulukko 1).

Pätevyyksien tuottaman laatuarvon ohella uskomukseen saman mielisesti suhtautuneet painottivat voimakkaasti tarvetta eri kelpoisuuksien erottamiseen toisistaan. Uskomukseen erimielisesti suhtautuneet korostivat puolestaan yhdessä toteutettua toimivaa suunnittelua varhaiskasvatuksen laadun edellytyksenä.

Tampereen yliopisto näkee hyvänä, että varhaiskasvatuksessa toimivat eri koulutuksen saaneiden ammattiryhmien henkilöstönimikkeen erotetaan toisistaan omilla käsitteillään.
(Tampereen yliopisto)

Yksittäisen ammattiryhmän nostaminen ei takaa varhaiskasvatuksen laatua. Oleellista ei ole mitkä ammattiryhmät suunnittelee, vaan se miten laadukas suunnitelma syntyy.
(Touhula Oy)

Varhaiskasvatuksen laatu näkökulmaan ja pätevyyksien erottamiseen nojasivat myös pedagogiikan merkitystä korostavat väittämät, joita useimmiten perusteltiin varhaiskasvatuksen siirtymisellä opetus- ja kulttuuritoimen alaiseksi. Muutoksesta johtuva varhaiskasvatuksen pedagogisen tehtävän korostuminen edellytti monen mielestä kelpoisuuksien uudelleen järjestelyä. *Pedagoginen painotus laadun tärkein edellytys* -uskomuksen keskeisyyttä selittääkin laki- ja lausuntoesityksen yhteydessä erilaisin aiemmin mainittujen selvitysten avulla esitetyt perustelut, joihin toimijat

usein viittasivat. Toisaalta tämän uskomuksen suhteen lausunnonantajat olivat vahvimmin erimielisiä. Esitetyt väittämät vahvistavat tutkimuksen alussa taustoitettua alan kehityshistorian sitkeintä kiistaa liittyen varhaiskasvatuksen sosiaali- ja sivistyspoliittisen merkitykseen (Puroila ym. 2017, s. 2). Merkille pantavaa on, että molempia näkökulmia perusteltiin suomalaiselle varhaiskasvatukselle edelleen tärkeimmän lähtökohdan, hoidon, kasvatuksen ja opetuksen muodostaman kokonaisuuden, avulla.

(...) pedagogisen varhaiskasvatuksen määritelmää tulee täsmentää lapsen suunnitelmalliseksi ja tavoitteelliseksi kasvatuksen, opetuksen ja hoidon muodostamaksi kokonaisuudeksi, joka on varhaiskasvatuksen opettajan vastuulla olevaa toimintaa.

(Lastentarhanopettajaliitto ry)

Varhaiskasvatuksen työtehtäviin kuuluu kasvatusta, opetusta ja hoitamista, eikä niitä voi etenäkään pienten lasten hoidossa eritellä. (SLaL ry)

Varhaiskasvatuksen laatu sekä hoidon, kasvatuksen ja opetuksen muodostama kokonaisuus muodostivat keskenään kiistelevien osapuolten ja uskomusten välille hybridisaatioprosessin mukaisen sitovan elementin, jota kuitenkin Paanaseen ym. (2015, s. 402) viitaten merkityksellistettiin ja hyödynnettiin eri intressien mukaisesti. Sitovat uskomukset tai diskurssit rakentavat mahdollisuuden yhteyden luomiseen muutoin vahvasti vastakkaisten osapuolten välille (Paananen, 2017, s. 71). Tässä tutkimuksessa saatujen tulosten mukaan varhaiskasvatuksen laatua koskevat uskomukset yhdistivät keskeisesti toimijoiden esittämiä väittämiä toisiinsa. Käsitykset laadun sisällöstä henkilöstön osaamisen osalta erosivat toisistaan kuitenkin suuresti, joten laatuun liittyvät uskomukset näyttäytyivät toisilleen vastakkaisina. Näin ollen oletan laatua koskevien uskomusten ympärille rakentuvan vahvaa koalition muodostumista.

6.2.2 Moniammatillisuutta edistävät kelpoisuudet

Taulukko 1 vahvistaa verkostokuvion tuottamaa tulosta, jonka mukaan keskeisimpänä diskurssiverkostossa näyttäytyi spesifi ydinuskomus koskien poliittisia välineitä: *Kelpoisuudet takaavat moniammatillisuuden*. Määrällisesti tämä uskomus edusti toiseksi suurinta kategoriaa muodostaessaan 11% esitetyistä 401 väittämästä. Esiintymistiheys osoitti uskomusta koskeneiden väittämien esiintyneen

edellistä laatukategoriaa vähemmän. Sen sijaan uskomuksen linkkien vahvuutta mittaava painoarvokerroin oli edellistä voimakkaampi. Lisäksi moniammatillisuutta koskevaan uskomukseen liittyi vahvaa vastakkainasettelua (ks. taulukko 2).

Edellä käsiteltyjen uskomuskategorioiden mukaisesti myös moniammatillisuus näyttäytyi tuloksissa hybridisaatioprosessin mukaisena uskomuksia yhdistävänä käsitteenä. Uutta varhaiskasvatustilaa koskeva lausuntoesitys muodosti henkilöstön osaamiseen kohdistuneen poliittisen reformin, jossa erityisesti varhaiskasvatuksen opettajan kelpoisuuksia muutettiin radikaalisti. Tämän tutkimuksen tulosten mukaan muutoksiin kohdistuneet poliittiset ydinuskomukset muodostivat tutkimuksessa kaksi toisilleen vahvasti vastakkaista diskurssia, jotka noudattelevat vahvasti suomalaiselle varhaiskasvatuksen kehityspolulle ominaisia poliittisia suuntauksia (ks. luku 2.1). Aiemmin Onnismaan ym. (2014) tuloksiin nojaten todettiin sosiaalisdemokraattisen suuntauksen olevan edelleen ylikansallista uusliberalistista diskurssia vahvempi varhaiskasvatuksen poliittisessa keskustelussa. Uusliberalistinen suuntaus on kuitenkin jatkuvasti vahvistanut asemiaan paitsi tuottavuuden ja tehokkuuden, myös lapsen yksilöllisten oikeuksien korostamisen osalta. Paananen ym. (2015, s. 401, 407) totesivat suuntauksien asettuvan voimakkaasti toisiaan vastaan, jolloin molemmat diskurssit sisältävän poliittisen reformin onnistuminen edellyttää, että esimerkiksi laatu-käsitettä hyödynnetään eri suuntauksia yhdistävänä.

Saadut tulokset osoittivat erityisesti varhaiskasvatuksen opettajiin liitettyihin kelpoisuuksien muutoksiin kohdistettavan aiempien tutkimusten mukaisesti varhaiskasvatustilapoliittiselle keskustelulle tyypillisiä uskomuksia. Toisaalta saadut tulokset esittävät uusliberalistiset ja sosiaalisdemokraattiset suuntaukset aiempaa yhtenäisempinä. Esimerkiksi tehokkuusvaatimukseen suhtauduttiin varhaiskasvatuksen poliittisessa alajärjestelmässä yleisen kriittisesti, sosiaalisdemokraattiselle suuntaukselle ominainen palvelujen universalisuus näyttäytyi laajasti hyväksyttynä ihanteena ja uusliberalistinen ideaali koskien lapsen oikeutta pedagogisesti laadukkaaseen varhaiskasvatukseen omaksuttiin kiistatta. Myös suomalaisen varhaiskasvatuksen vahvuutena pidetty moniammatillisuus nähtiin laadukkaan varhaiskasvatuksen edellytyksenä. Kuitenkin varhaiskasvatuksen henkilöstöltä edellytettävän osaamisen ja kelpoisuuksien osalta uskomukset eriytyivät voimakkaasti. Mielenkiintoista oli, että molempia uskomussuuntauksia

perusteltiin edellä mainittua moniammatillisuutta vahvistavana.

Hybridisaationprosessin mukaisen suuntauksia sitovan ominaisuuden sijaan moniammatillisuus näyttäytyi kuitenkin uskomuksia toisistaan erottavana (ks. Paananen ym., 2015, s. 412).

Kelpoisuuksien täsmentäminen vahvistaa ammatillisuutta ja kohdentaa eri koulutusten ja tieteenalojen tuoman osaamisen tarkoituksenmukaisesti. Näin varmistetaan oikea moniammatillisuus. (OAJ ry)

Lakiehdotus tuottaa tehtävärakenteisiin hierakkisen asetelman, joka ei edistä moniammatillisuutta ja osaamisen täysimääräistä hyödyntämistä käytännön varhaiskasvatustyössä. Lakiehdotus tällaisenaan rajoittaa sosionomin osaamisen hyödyntämistä ja vastuualuetta varhaiskasvatuksessa. (Arene ry)

6.2.3 Asiantuntijuutta tukeva osaaminen

Kolmanneksi keskeisin kategoria edustaa normatiivista poliittista ydinuskomusta: *Kandit sosionomeja pätevämpiä vakan opettajia*. Huomioitavaa on, ettei kyseinen uskomus saanut taulukkolaskelman (taulukko 1) mukaista suurta arvoa verkostokuviossa (kuva 4). Tähän voidaan ajatella vaikuttaneen aiemmin mainittu keskeisyysarvojen taipumus korostaa helpommin sovittavissa olevia uskomuksia. Oletettavasti lausuntojen kohteena oleva lakiesityksen kohta (Luonnos lausuntokierrokselle, s. 50), jossa kelpoisuus varhaiskasvatuksen opettajan tehtäviin evätään siihen aiemmin pätevyyden omanneelta toiselta ammattiryhmältä, ei ole ollut helpoin argumentoitava eikä sitä koskeva uskomus näin ollen näyttäytynyt merkittävänä diskurssiverkostossa. Sen sijaan esiintymistiheys- ja painoarvot osoittivat tämän poliittisen uskomuksen olevan erittäin keskeinen osa käsiteltävää poliittista kysymystä. Vastaava ilmiö toistui uusien tehtävänkuvien tuottamaa oikeudenmukaisuutta ja työhyvinvointia koskevan uskomuksen suhteen.

Kasvatustieteen kandiin pätevyyttä perusteltiin erityisesti uuden varhaiskasvatuslain korostaman pedagogisen osaamisen vaatiman asiantuntijuuden näkökulmasta. Argumentoinneissa viitattiin erilaisiin lakia taustoittaneisiin ja pätevyyksien erottelua tukeviin tieteellisiin julkaisuihin. Lisäksi uskomusta kannattavissa väittämässä painotettiin lapsen oikeutta saada laadukasta varhaiskasvatusta. Myös vastakkaiset

argumentoinnit nojasivat tutkimuksellisiin perusteluihin, jotka eivät vahvistaneet oletusta kandiin paremmuudesta varhaiskasvatuksen opettajina.

Varhaiskasvatus, jossa painottuu erityisesti pedagogiikka edellyttää, että siitä vastaa pedagogisen koulutuksen saanut henkilö. (Lastentarhanopettajaliitto ry)

Tutkimuksissa ei ole osoitettu, että sosionomin ohjauksessa olevat lapset eivät saavuttaisi varhaiskasvatuksen tavoitteita tai että sosionomien koulutuksen omaavat eivät osaisi toimia lasten kanssa yhtä hyvin kuin kasvatustieteen kandidaatin tutkinnon suorittaneet. (KT Kuntatyönantajat)

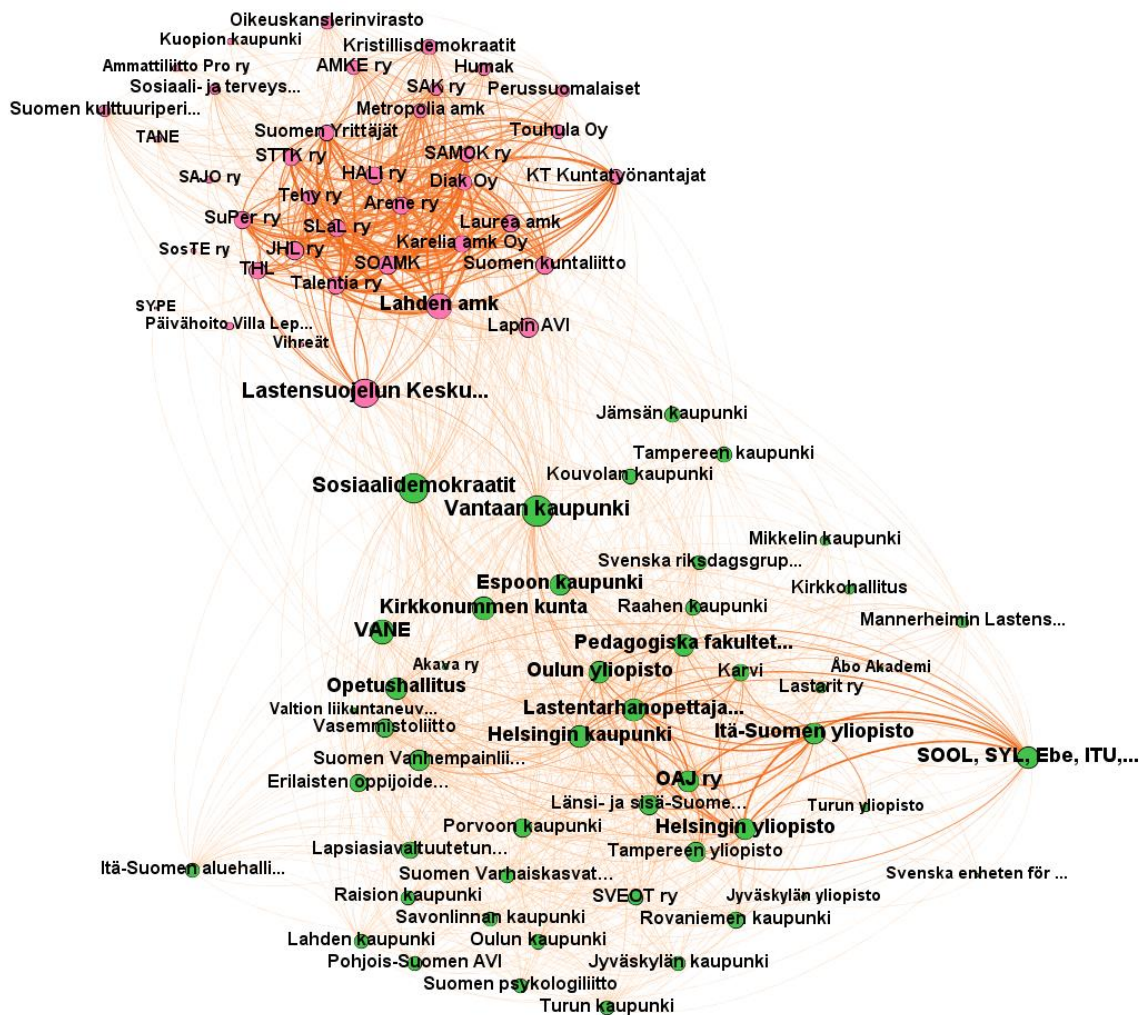
Tulosten mukaan uskomukset jakautuivat vahvasti koskien varhaiskasvatuksen opettajan tehtävässä edellytettävää asiantuntijuutta. Keskustelu ammatillisuudesta näyttäytyi Mossiin (2006, s. 38) viitaten tieteelliseen tietoon pohjautuvana ammatillisten rajojen puolustamisena, jonka avulla pyrittiin kontrolloimaan, kenellä on oikeus kyseistä ammattia harjoittaa. Näiden intressien ja valintojen oikeellisuutta pyrittiin puolestaan perustelemaan erilaisin tieteellisin argumentein koskien esimerkiksi edellä käsiteltyä laatua. Varhaiskasvatuksen laatu yleistä kannatusta nauttivana näyttäytyikin hybridisaatioprosessin näkökulmasta strategisena valintana (ks. luku 4.1; Hajer 1995), johon viittaaminen oli poliittisesti järkevää.

Lisätäkseeni ymmärrystä tässä käsiteltyjen varhaiskasvatuksen poliittisten ydinuskomusten hybridisestä muotoutumisesta, siirryn seuraavaksi tarkastelemaan poliittisten toimijoiden diskursiivista asemoitumista uskomusten ympärille (ks. Paananen ym., 2015, s. 395). Uskomusten samanmielisyyssverkoston pohjalta tekemäni analyysin perusteella rajasin koalitioiden tunnistamista koskevan analyysin ulkopuolelle selkeästi vähiten keskeiset poliittiset ydinuskomukset. Näin ollen koalitioita koskevaan analyysiin valikoitui 14 uskomusta. Neljän poispudotetun uskomuksen ero edelliseen oli vähintään 25 taulukossa esitellyn kokonaispisteytyksen mukaan, minkä katsoin olevan merkittävä pudotus uskomusten merkittävytydessä. Normatiivisista uskomuksista karsin viimeisimmän ja välineellisistä uskomuksista kolme viimeisintä.

6.3 Asiantuntijuudesta kamppailevat kannatuskoalitiot

Varhaiskasvatuksen poliittisten toimijoiden välille, jaettujen uskomusten kautta, rakentuvia yhteyksiä tarkastelin toimijoiden samanmielisyyssverkoston avulla.

Analyysin tuloksena paljastan verkoston sisäiset koalitiomuodostelmat, jotka pyrkivät vaikuttamaan tutkimuksessa tarkasteltuun poliittiseen kysymykseen koskien varhaiskasvatuksen henkilöstön osaamista. Koalitioiden tunnistamiseksi hyödynsin analyysissäni Gephin modulaarisuusalgoritmia, jonka avulla määrittelin montako ryhmittymää tai yhteisöä diskurssiverkosto sisältää. (ks. Lockhart, 2014, s. 62-63, 40.) Kuvasta 5 voidaan tunnistaa kaksi selvästi toisistaan erottuvaa koalitiomuodostelmaa, joiden sisäiset linkit ovat ryhmittymien välisiä linkkejä voimakkaampia. Modulaarisuusluku 0.412 täyttää määrätyn viitearvon (0.4), jolloin koalitiomuodostelmia voidaan pitää tilastollisesti merkitsevinä.

Kuva 5 Jaettuihin poliittisiin ydinuskomuksiin perustuva toimijoiden samanmielisyyssverkosto alaryhmien mukaan ryhmiteltyä (nimet lyhennetty)

Uskomusten samanmielisyyssverkostosta poiketen solmut muodostuvat nyt poliittisista toimijoista ja linkit heitä yhdistävistä saman mielisistä poliittisista

uskomuksista. Toimijoiden välille muodostui linkki, kun he viittasivat samaan ydinuskomukseen, molemmat joko samanmielisyyttä tai erimielisyyttä korostaen. Yllä olevassa alaryhmien mukaan järjestetyssä toimijoiden samanmielisyyssverkostossa solmujen koko ilmaisee, kuinka paljon toimijalla on saman mielisiä uskomuksia jakavia ”naapureita”. Linkin paksuudesta puolestaan päätellään suhteen voimakkuus jaettujen uskomusten määrän perusteella.

Diskurssiverkostossa (kuva5) esiintyvät koalitiot muodostuvat kahdesta toimijaryhmittymästä, joita edustavat vihreät ja punaiset solmut. Silmämääräisesti hajanaisempi vihreällä merkitty koalitio rakentuu 56% toimijoita ja tiheimmän ulkomuodon omaava punainen koalitio 43% toimijoita. Keskeisinä ja koalitioita vahvimmin toisiinsa yhdistävinä toimijoina näyttäytyvät Vantaan kaupunki, Sosiaalidemokraatit sekä Lastensuojelun Keskusliitto. Koalitiomuodostelmien lisäksi mielenkiintoisena tarkastelun kohteena näyttäytyikin muun muassa näiden keskeisten toimijoiden asemoituminen diskurssiverkoston sisällä. Kolme keskeisintä solmua näyttävät rakentuvan koalitioita toisiinsa olennaisesti yhdistävistä toimijoista, joita Sabatier (1988, s. 141) kutsuu poliittisiksi välittäjiksi (policy brokers). Nämä välittäjät pyrkivät tasapainottamaan konfliktia tarjoamalla molemmat osapuolet huomioivia ratkaisuja. Edellisessä luvussa totesin keskeisten ydinuskomusten rakentuvan hybridisaatioprosessin idealle, jossa muun muassa laatua ja moniammatillisuutta hyödynnettiin pyrkimyksenä yhdistää paremmin toisistaan eriäviä poliittisia suuntauksia. Hybridisaatiostrategian näkökulmasta tarkasteltuna diskurssiverkoston keskeiset toimijat näyttäytyivät yhteistyön mahdollistajina vastakkaisia uskomuksia edustavien koalitioiden välillä.

Ottaen huomioon lausuntojen keskittymisen erityisesti lakiesityksen kelpoisuuksiin tekemiin muutosehdotuksiin, näyttäytyivät eri korkeakoulusektoreita ja liittoja jakavat koalitiomuodostelmat loogisina ja oletetun mukaisina ryhmien pyrkiessä edistämään omien jäsentensä etuja. Laajasta näkökulmasta tulkittuna vihreä koalitio puolsi lakiesityksessä ehdotettuja muutoksia, joita puolestaan punainen koalitio pääasiassa vastusti. Toisin sanoen edellisessä luvussa esiteltyt keskeiset ydinuskomukset kuvailevat kannatusasetelman sisällöllistä rakentumista. Toimijoiden jakamiin poliittisiin ydinuskomuksiin pohjaten nimeän vihreän ryhmittymän *pedagogisen asiantuntijuuden koalitioksi* ja punaisen *moniammatillisen*

osaamisen koalitioksi. Pedagogisen asiantuntijuuden koalitio kannatti täysimittaisesti taulukossa 2 esiteltyjä ydinuskomuksista. Moniammatillisen osaamisen koalitio puolestaan vastusti näitä uskomuksia 95 prosenttisesti. Seuraavissa alaluvuissa analysoin tarkemmin koalitioiden sisällöllistä rakentumista. Lisäksi esittelen ydinuskomuksia yhdistävien väittämien sisältöä ja jakautumista koalitioiden välillä.

6.3.1 Pedagogisen asiantuntijuuden koalitio

Pedagogisen asiantuntijuuden koalitio muodostui 49 toimijasta ja 185 väittämästä. Solmun koon perustella keskeisimmät toimijat pedagogisen asiantuntijuuden koalitiassa olivat jo mainitut Sosiaalidemokraatit ja Vantaan kaupunki. Toisin sanoen nämä toimijat jakoivat saman mielisiä uskomuksia usean muun toimijan kanssa ja muodostivat näin runsaasti linkkejä myös vastakkaisen koalition toimijoihin. Kyseiset toimijat kannattivat pätevyyskäsien muuttamista varhaiskasvatuksen laadun kehittämiseksi, mutta tunnistivat samanaikaisesti tarpeen monialaista osaamista hyödyntävään varhaiskasvatuksen kehittämiseen. Kannatetut ydinuskomukset jakautuivat siten tasaisemmin koalitiolle ominaisten piirteiden kesken ja tästä syystä kyseiset toimijat asemoituivat verkostokuvion keskelle. Keskeisyytensä vuoksi nämä toimijat näyttäytyivät tärkeinä poliittisina välittäjinä (Sabatier, 1988), joiden rooli reformien jalkauttamista koskevassa domestikaatioprosessissa (Alasuutari & Alasuutari (2012) on merkittävä. Uusia poliittisia ohjelmia ei puhtaasti omaksuta vaan ne muokataan neuvottelun ja tiedon jakamisen kautta paikalliseen kontekstiin soveltuviksi.

Koalition sisäiset ja saman mielisiä uskomuksia vahvimmin jakavat toimijat asemoituivat edellä esiteltyistä poiketen kauemmas diskurssiverkoston keskustasta. Paksummin merkityt linkit osoittavat ne toimijat, jotka jakoivat eniten saman mielisiä uskomuksia ja esiintyivät useimmin yhdessä. Tästä näkökulmasta tarkasteltuna pedagogisen asiantuntijuuden koalition näkyvimvät toimijat muodostuivat varhaiskasvatuksen opettajien etuja ajavista liittoista sekä opettajan pätevyys tuottavista yliopistoista. Henkilöstön osaamista koskevat poliittiset päätökset kohdistuivat erityisesti näihin toimijoihin ja tästä syystä ne argumentoivat voimakkaasti henkilöstöä koskevia esityksiä.

Vahvimmin poliittisia toimijoita yhteen sitovina ydinuskomuksina (ks. Weible & Sabatier, 2007) ja siten koalitiomuodostuksen taustalla näyttäytyivät varhaiskasvatuksen laadun ja opettajan kelpoisuuden välistä suhdetta korostavat uskomukset. Laadukkaan varhaiskasvatuksen ja varhaiskasvatukselle asetettujen tavoitteiden saavuttamisen edellytyksenä nähtiin varhaiskasvatusopettajan pedagoginen asiantuntijuus, joka tähän koalitioon kuuluvien toimijoiden mukaan saavutetaan ainoastaan kasvatustieteen kandidaatin tutkinnolla. Toimijat tässä koalitiossa korostivat ennen kaikkea selkeiden tehtäväkuvien määrittelyä toiminnassa, josta vastaa tulevaisuudessa kandidaustainen varhaiskasvatuksen opettaja. Ydinuskomuksia perusteltiin muun muassa tutkimustietoon vedoten sekä laadun ja moniammatillisuuden käsitteitä hyödyntäen.

Erottamalla lastentarhanopettajan ammattinimike varhaiskasvatuksen opettajaksi ja varhaiskasvatuksen sosionomiksi tunnustetaan kentällä toimivien asiantuntijoiden erityisosaaminen. (SOOL, SYL, Ebe, ITU, Varkaat, Lastarit, Lastopet, Sulo ry:t)

Toisaalta saadut tulokset tukevat empiirisesti Onnismaan ym. (2017) esittämää huolta varhaiskasvatukseen valmistavan sosiaalialan koulutuksen ylitarjonnasta. Vastaavasti uskomuksissa painottuivat tarpeet erityisesti kandidaustaisten varhaiskasvatuksen opettajien sitouttamiseen ja muun muassa tätä tavoitetta edistävään yliopistokoulutuksen resurssien kasvattamiseen.

Esityksen perusteluosiossa olevien lukujen valossa näkyy selvästi, että sosionomeja on koulutettu ja koulutetaan edelleen liikaa suhteessa lastentarhanopettajakoulutusten opiskelijamääriin. Valtiovallan tulee ohjata maltilliseen vähennykseen niissä sosiaalialan koulutuksissa, jotka tuottavat varhaiskasvatuksen sosionomeja ja vapautuvat resurssit tulee ohjata opettajankoulutukseen. (Itä-Suomen yliopisto)

Näin moniammatillisuus näyttäytyi tuloksissa sekä hybridiprosessin mukaisena koalitioiden kantojen yhdistämiseen pyrkivänä että niitä erottavana käsitteenä. Tulos vahvistaa Paanasen ym. (2015) väitettä, jonka mukaan toimijat pyrkivät moniammatillisuuden kaltaisen neutraalin käsitteen avulla edistämään omia intressejään.

Uutta lakiesitystä pääosin kannattavana pedagogisen osaamisen koalitio näyttäytyi odotetusti varhaiskasvatuksen poliittisessa diskurssiverkostossa niin sanottuna valtaa

pitävänä koalitionana. Edullinen asemoituminen suhteessa lakiesitykseen tarjosi muun muassa siinä esitettyjen taustaselvitysten valossa toimijoilleen mahdollisuuden vakuuttavaan argumentointiin ja vahvisti näin koalition poliittista vaikuttavuutta (ks. Sabatier & Weible, 2007). Toisaalta on huomatta, että vaikkakin kooltaan suurempi, tämä koalitio oli koostumukseltaan paljon hajanaisempi kuin vastustava koalitio. Esimerkiksi kaupungit edustivat suurelta osin tämän koalition toimijoita, mutta asemoituivat diskurssiverkoston laidoille. Kaupunkien ydinuskomukset painottuivat vahvemmin resurssitekijöihin ja kuntatalouden vaikutuksiin, jolloin henkilöstön osaaminen ei näyttäytynyt näissä lausunnoissa ensisijaisena. Lisäksi vahvuuksiltaan heikompia ja hajanaisempia suhteita selitti koalition asema uuden lain mukanaan tuomia kelpoisuusmuutoksia kannattavana, jolloin sen tehtäväksi jäi poliittisen aseman ja maailmankuvan kannattelu niitä tukevien uskomusten avulla (Kettel & Cairney, 2010, s. 305). Toisin sanoen pedagogisen asiantuntijuuden koalition ei tarvinnut saada muutosta annettuun lakiesitykseen, jolloin toimijoiden esittämät väittämät jakaantuivat tasaisemmin erilaisten poliittisten kysymysten argumentointiin. Henkilöstön osaamiseen liittyviä väittämiä ei siten esitetty määrällisesti yhtä paljon kuin vastakkaisessa koalitiossa ja siksi koalition sisäiset linkit näyttäytyivät heikompina.

6.3.2 Moniammatillisen osaamisen koalitio

Moniammatillisen osaamisen koalitio (kuva 5) rakentui 38 toimijasta ja 216 väittämästä. Keskeisin toimija moniammatillisen osaamisen koalitiossa oli koko diskurssiverkostoa tarkasteltaessa Lastensuojelun Keskusliitto. Edellisestä koalitiosta poiketen tämän toimijan rooli oli varsin merkittävä myös koalition sisäisten suhteiden osalta. Lastensuojelun Keskusliitto yhdisti koalitioita vahvimmin toisiinsa ja kuten edellä käsitellyn koalition osalta, myös tässä syynä olivat saman mielisyyssuhteessa sekä laatua edistäviin pätevyyksiin että moniammatillisen osaamisen tarpeeseen. Uusien kelpoisuuksien ei kuitenkaan nähty riittävästi edistävän moniammatillisuuden kehittymistä.

Esityksessä yhteistyö muun henkilöstön kanssa jää jossain määrin avoimeksi, eikä siinä näkemyksemme mukaan tuoda riittävästi esille aitoa moniammatillista yhteistyötä ja sen merkitystä ja hyötyjä lapsen näkökulmasta. (Lastensuojelun Keskusliitto)

Muita moniammatillisen osaamisen koalitiossa keskeisiä toimijoita edustivat ammattikorkeakoulutahot ja sosiaalialan edunvalvontaan keskittyneet järjestöt. Näiden toimijoiden keskeisyys ja vahvat siteet koalition sisällä olivat seurausta erityisesti heihin kohdistuvista kelpoisuusmuutosten vaikutuksista. Puolustaessaan asemaansa, he katsoivat kelpoisuuksia koskevien esitysten olevan epäoikeudenmukaisia ja hierarkiaa lisääviä. Lisäksi he kyseenalaistivat lausuntopyynnön kohdistamisen ainoastaan opettajia kouluttaville yliopistoille, jättäen opettajia kouluttavat ammattikorkeakoulut lausuntokutsujen ulkopuolelle.

Jako varhaiskasvatuksen lastentarhanopettajiin ja varhaiskasvatuksen sosionomeihin ei ole perusteltu ja aiheuttaa hierarkiaa työyhteisöihin sekä ammattiryhmien vastakkainasettelua. (Tehy ry)

Lakia uudistetaan nyt vain yhden ammattiryhmän ehdoilla. Lain uudistamisessa tämä ei ole hyväksyttävää. Laista tulee vain yhden ammattiryhmän laki eivätkä muut ammattiryhmät koe sitä omakseen ja työtään tukevaksi. JHL pelkääkin, että nyt tehdään sellainen juopa varhaiskasvatuksen moniammatillisen työtavan ja työyhteisöjen välille, joka vaikuttaa arjen varhaiskasvatustyöhön kielteisesti. (JHL)

Koalitio painotti varhaiskasvatuksen laadun edellytyksenä pedagogisen lisäksi moniammatillisen osaamista. Varhaiskasvatuksella nähtiin olevan laajoja yhteiskunnallisia tehtäviä, joita ei ole tarpeen erottaa toisistaan ja näin myös osaaminen hahmotettiin kokonaisuutena.

Lapsen etu sekä lapsen hyvinvointi, kasvu ja kehitys ovat luonnollisesti ensisijaiset tavoitteet, joita täydentävät varhaiskasvatuksen antama tuki vanhemmuudelle, työssäkäynnille ja opiskelulle sekä tasa-arvon edistämiseksi yhteiskunnassa. Nämä tavoitteet eivät ole toisilleen vastakkaisia tai ristiriitaisia, vaan toisiaan täydentäviä. (STTK ry)

Moniammatillisen osaamisen koalitio asettui väittämiensä osalta pääosin edellisessä alaluvussa esiteltyjä keskeisiä uskomuksia vastaan. Toimijat korostivat opettajan pätevyyden tuottavien koulutuspolkujen tasaveroisuutta ja näkivät kelpoisuuksien muutosta koskevan lakiesityksen syrjivänä. Tässä koalitioissa toimijat kannattivat olemassa olevien kelpoisuuksien säilyttämistä ja pedagogisen osaamisen vahvistamista sen sijaan koulutusten sisältöjä kehittämällä. Varhaiskasvatushenkilöstön osaamista koskevia vastakkaisia ydinuskomuksiaan

toimijat perustelivat vedoten päätöksentekoa oikeuttavan tutkimustiedon puuttumiseen.

Ei ole tutkimuksellista näyttöä siitä, että sosionomitaustainen opettaja suoriutuisi tehtävästään heikommin opettajana tai esimiehenä kuin kasvatustieteen kandidaatit.
(SOAMK)

Myös laadun ja moniammatillisuuden edellytyksiin viitattiin koalition edustamien intressien tukena, tosin eri näkökulmasta kuin pedagogisen asiantuntijuuden koalitiassa. Lisäksi perusteluissa nostettiin esille suunniteltujen muutosten epärealistisuus ja työvoimapoliittinen kestäättömyys, jolla viitattiin pätevien varhaiskasvatuksen opettajien heikkoon saatavuuteen. Tulosten mukaan keskeisenä koalition toimijoita yhdistävänä näyttäytyi ydinuskomus, jossa argumentoitiin varhaiskasvatuksen kehittämistä moniammatillista osaamista hyödyntäen.

Onkin tärkeää, että mikäli näin isoja muutoksia toteutetaan, tehdään ne avoimesti ja eri ammattiryhmien edustajien kanssa vuoropuhelua käyden. Aito moniammatillinen yhteistyö perustuu muun muassa yhteiseen suunnitteluun ja kasvatusyhteistyöhön ja sille täytyy myös lainsäädännöllä luoda edellytykset. (Lastensuojelun Keskusliitto)

Koalition verkstorakennetta tarkasteltaessa huomataan, että toimijoita yhdistävät linkit olivat vahvempia suhteessa aiemmin tarkasteltuun koalitiomuodostelmaan. Lisäksi tässä käsiteltävän koalition muodostama verkosto oli huomattavasti tiiviimpi. Tiiviitä ja vahvoja siteitä selittää pedagogisen asiantuntijuuden koalitiolle ominaisten heikkojen ja hajanaisten linkkien tavoin koalition asemoituminen poliittisessa debaattissa. Puolustaessaan sosionomitaustaisten varhaiskasvatuksen opettajien oikeuksia kelpoisuutensa säilyttämiseen, toimijat keskittyivät argumentoimaan erityisesti tähän poliittiseen kysymykseen liittyviä uskomuksiaan. Toimijat jakoivat useammin ja enemmän keskenään saman mielisiä ydinuskomuksia saadakseen mielipiteensä kuuluviin.

6.4 Kenen oikeus asiantuntijuuteen?

Ensimmäisessä ja toisessa analyysiluvussa vastasin tutkimuskysymykseen koskien lausuntoaineistosta tunnistettavia poliittisia ydinuskomuksia. Esittelin uskomusten samanmielisyy verkostosta esiin nostamani keskeiset ydinuskomukset, jotka saatujen tulosten mukaan jakoivat vahvimmin toimijoiden esittämiä kantoja ja toimivat siten

kannatuskoalitioviitekehyksen mukaisesti koalition toimijoita vahvimmin yhdistävinä (ks. luku 4.2). Tulokset osoittivat henkilöstön osaamista koskevien lausuntojen rakentuvan erityisesti laatua, asiantuntijuutta ja moniammatillisuutta koskevien uskomusten argumentoinnista. Näin tulokset vahvistivat muun muassa Mossin (2017) esittämää väitettä laatudiskurssin valta-asemasta varhaiskasvatuksen poliittisessa keskustelussa. Mielenkiintoisena ja koalitiomuodostusta ennustavana näyttäytyi näiden uskomusten vahva vastakkainasettelu sekä toisaalta niiden hyödyntäminen omia intressejä edistävinä ja yhteisesti hyväksytyinä neutraaleina käsitteinä. Tulokset tukivat Auton (2016, s. 114) väitettä varhaiskasvatuksen poliittisista toimijoista, jotka muokkaavat argumenttinsa sekä suhteessa suosittuihin diskursseihin (tässä tutkimuksessa uskomuksiin) että vastapuolen toimijoihin.

Kolmannessa analyysiluvussa vastasin toiseen tutkimuskysymykseen tunnistaussani varhaiskasvatuksen poliittisen diskurssiverkoston sisällä vaikuttavat kannatuskoalitiot. Tulokset vahvistivat aiemmin tarkasteltujen keskeisten ydinuskomusten painottumista ja argumentoinnin jakautumista. Tulosten perusteella erityisesti laatua, asiantuntijuutta ja moniammatillisuutta koskevat keskeiset ydinuskomukset liittyen henkilöstön osaamiseen jakoivat varhaiskasvatuksen poliittiset toimijat kahteen koalitioon: pedagogisen asiantuntijuuden ja moniammatillisen osaamisen koalitioihin.

Edellä kuvatun pohjalta totean henkilöstön osaamista koskeneen varhaiskasvatuksen poliittisen diskurssiverkoston näyttäytyvän varsin polarisoituneena. Saadut tulokset tukivat aiempia tutkimuksia (esim. Onnismaa, 2014) osoittaessaan, kuinka varhaiskasvatuksen politiikkatoimia perusteltiin yhä yhteiskunnallista hyödyllisyyttä ja sosiaalista oikeudenmukaisuutta tuottavina sekä yksilöllisiä oikeuksia korostavina. Uuden varhaiskasvatuslain ja alaa koskeneen hallinnonalamuutokset myötä aiemmin vahvana pidetty sosiaalidemokraattinen perinne näytti tulosten mukaan kuitenkin hiljalleen väistyvän ylikansallisen liberaalin perinteen tieltä.

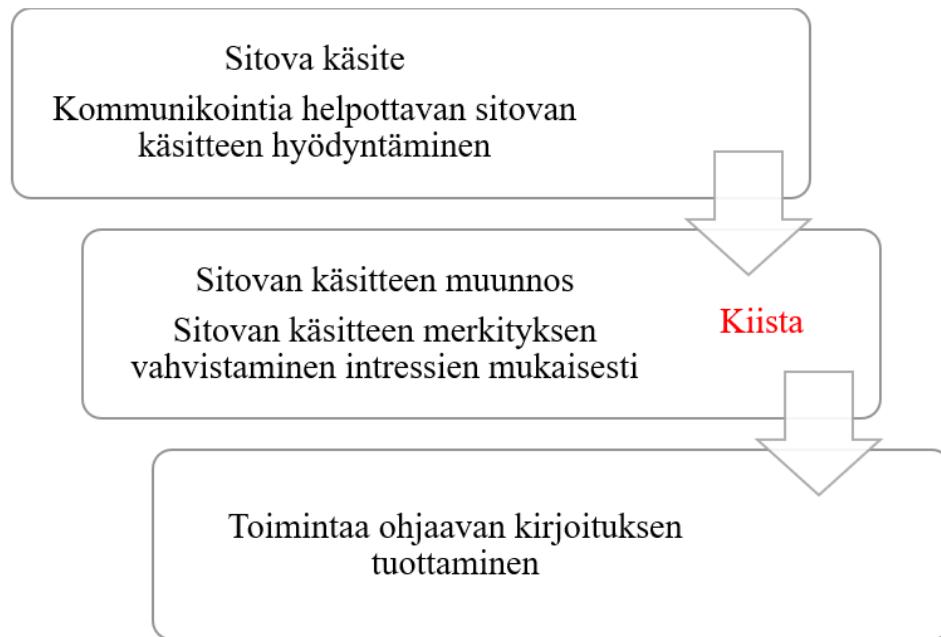
Polkuriippuvuusnäkökulman mukaisesti varhaiskasvatusta ja henkilöstöltä edellytettävää osaamista perusteltiin edelleen varhaiskasvatuksen ideaalille ominaisten universaalisuuden sekä hoidon, kasvatuksen ja opetuksen muodostaman kokonaisuuden kautta. Toisaalta varhaiskasvatuksen toimialaa kohdanneiden muutosten seurauksena ylikansallinen liberaali vaatimus lapsen yksilöllisten

oikeuksien toteutumisesta korostui ja sen edellytyksenä pidettiin pedagogisesti laadukasta toimintaa. Saamiensa tulosten mukaan nämä kaksi poliittista suuntausta ja koalitiota asettuivat vastakkain henkilöstön osaamista argumentoidessaan.

Tulosten mukaan koalitiot erosivat toisistaan myös poliittisen vaikuttavuuden osalta. Saadut tulokset osoittivat, kuinka kelpoisuusmuutoksia vastustava moniammatillisen osaamisen koalitio muotoutui vahvemmissa ja tiiviimmistä keskinäisistä diskurssisuhteista kuin ehdotuksia kannattava pedagogisen asiantuntijuuden koalitio. Granovetter (1973) kuvaili edellä esitellyn kaltaisten verkostosuhteiden muodostuvan vahvoista ja heikoista siteistä, joista yllättäen saamiensa tulosten mukaan juuri heikot siteet toimivat yhteisöjä rakentavina. Heikot siteet nimittäin liittävät toimijan paremmin osaksi muita sosiaalisia yhteisöjä ja tuottavat uutta tietoa koko verkoston hyödynnettäväksi. Sen sijaan vahvat siteet muodostavat tiiviitä koalitioita, mutta erottavat yhteisön muista ryhmistä. Poliittisen diskurssiverkoston ja poliittisen vaikuttamisen näkökulmista saadut Granovetterin saamat tulokset näyttäytyvät iästään huolimatta relevantteina. Vertailtaessa kahta koalitiomuodostelmaa, huomataan, kuinka erityisesti moniammatillisen osaamisen koalition vahvimmin toisiinsa linkittyneet toimijat muodostivat melko erillään olevan ryhmittymän. Tämän koalition vahvimmat siteet toiseen koalitioon kulkivat keskeisten toimijoiden kautta. Sama tilanne oli osittain nähtävissä myös pedagogisen asiantuntijuuden koalition osalta. Poliittisen yhteistyön ja vaikuttamisen kannalta asetelma näyttäytyi muutosta vastustavan koalition kannalta epäedullisena, kun toimijoiden intressejä tukevat uskomukset saavuttivat lähinnä oman koalitioiden jäseniä. Aiemmin mainittujen keskeisten toimijoiden tosiasiallinen välittäjä-rooli ei ollut merkittävä, sillä nämä toimijat eivät edusta varhaiskasvatusta koskevan päätöksenteon kannalta olennaisia tahoja.

Erityisen mielenkiintoisena tulokset näyttäytyivät poliittisen päätöksentekoprosessin näkökulmasta tarkasteltuna, kun molemmat koalitiot hyödynsivät samoja poliittisia ydinuskomuksia omia intressejä argumentoidessaan ja pyrkiessään vakuuttamaan vastapuolelle oman kantansa oikeellisuuden. Laatua ja moniammatillisuutta koskevat poliittiset ydinuskomukset toimivat neutraaleina käsitteinä, joiden avulla pyrittiin luomaan eri näkökulmia yhdistäviä siltoja. Hybridisaatioprosessin (kuva 6) mukaisesti neutraalit käsitteet muokattiin edelleen omia intressejä tukeviksi ja, jotka

lopulta kirjattiin prosessia ohjaavaksi toimintaohjeeksi. Toimintaohje edustaa tässä myöhemmin laadittuja lakiasetuksia, joihin kelpoisuuksia koskeneet muutokset kirjattiin myöhemmin sellaisenaan. Saadut tulokset vahvistivat henkilöstön osaamisen osalta Paanasen ym. (2015) tulkintaa varhaiskasvatuksen hybridisaatioprosessista, jonka seurauksena sosiaalidemokraattisista painotuksista siirryttiin kohti ylikansallisen liberaalin korostamia yksilön oikeuksien ideaalia.

Kuva 6 Koalitioiden välinen hybridisaatioprosessi (Paanasta ym., 2015 mukaillen)

Tulokset osoittivat, kuinka koalitioiden välillä vallitsee yksimielisyys koskien laadun ja moniammatillisuuden kaltaisista neutraaleista käsitteistä yleisellä tasolla.

Käsitteiden muunnos- tai soveltamisvaiheessa uskomukset kuitenkin eriytyivät voimakkaasti, kun niiden avulla pyrittiin perustelemaan omien intressien oikeellisuus. Ristiriitatilanteessa toimijoiden käytettävissä olevat resurssit vaikuttavat olennaisesti koalition agendan onnistumiseen. Kannatuskoalitiiviitekeyksen (Sabatier & Weible, 2007, s. 201-203) mukaiset resurssit, kuten toimijoiden aseman tuoma auktoriteetti sekä erilaisten tutkimusten ja selvitysten kautta saatu tiedollinen pääoma näyttivät tukevan erityisesti pedagogisen asiantuntijuuden koalition vaikuttavuutta.

7 Johtopäätös ja pohdinta

Tutkimukseni tarkoituksena oli tutkia varhaiskasvatusta säätelevän politiikan diskursseja. Tavoitteena oli diskurssianalyttisin keinoin tunnistaa varhaiskasvatuksen poliittisissa diskursseissa yhteisesti jaettuja uskomuksia sekä selvittää, millaisia poliittisia toimijoita ne yhdistävät. Lisäksi halusin tutkimukseni avulla lisätä ymmärrystä varhaiskasvatuksen poliittisten toimijoiden välisestä polarisoitumisasteesta poliittisen järjestelmän sisällä. Tutkimuksellisenä lähtökohtanani oli oletus keskenään kilpailevista poliittisista toimijoista, jotka jaettujen ideoiden kautta pyrkivät ohjaamaan poliittisia prosesseja (Esim. Carstensen & Schmidt, 2016). Kohdistin tarkasteluni ajankohtaiseen kiistaan koskien varhaiskasvatuksen henkilöstön osaamista. Uuteen varhaiskasvatuslakiin ja muun muassa esitettyihin kelpoisuusehtomuutoksiin liittyvä lausuntokierros mahdollisti asettamani tavoitteen mukaisen poliittisten diskurssien tarkastelun.

Tulokset osoittivat varhaiskasvatuksen henkilöstön osaamista koskevan poliittisen diskurssiverkoston jakautuvan voimakkaasti kahteen vastakkaisiin uskomuksiin kannattaviin koalitioihin. Lausuntojen kautta tarkasteltu poliittinen keskustelu polarisoitui erityisesti koulutuspoliittisten tahojen ja ammattiliittojen kamppailuun siitä, kenellä on viimekädessä oikeus varhaiskasvatuksen opettajan asiantuntijuuteen. Huolestuttavaa oli, ettei näiden koalitioiden keskeisten toimijoiden välille näyttänyt juurikaan muodostuvan yhteistyötä tukevia yhteyksiä. Hybridisaatiota edistäviä neutraaleja käsitteitä hyödynnettiin näennäisesti, jolloin niiden avulla tosiasiaassa perusteltiin koalition edustamien poliittisten ydinuskomusten oikeellisuutta suhteessa vastapuoleen.

Saadut tulokset tukivat esitettyä oletusta ideoiden ja uskomusten merkityksestä poliittista prosessia ohjaavina ja koalitioita muodostavina. Poliittisten ydinuskomusten kautta toteutettu poliittinen vaikuttaminen noudatteli Carstensenin ja Schmidt:n (2016, s. 320-321) ideationaalisen vallan muotoja toimijoiden pyrkiessä lausunnoissa esittämiensä uskomusten keinoin oikeuttamaan omat perustelunsa kelpoisuusmuutosten hyväksymiseksi tai kieltämiseksi. Koalitioiden toimijat pyrkivät ensinnäkin uskomusten kautta tehdyn perustelun (power through ideas) avulla vakuuttamaan vastapuolen omien argumenttinsa pätevyydestä. Tämä toteutui osana hybridisaatioprossia, jossa esimerkiksi neutraalin laatu-käsitteen avulla luotiin

keskustelua yhdistävä silta. Toiseksi koalitiot pyrkivät vaikuttamaan poliittiseen päätöksentekoon esittelemällä ideat tai uskomukset parempina kuin toiset (power over ideas). Hybridisaatioprosessiin tuotuna tämä vaihe edustaa koalitioita vahvimmin erottelevia kiistoja, joissa toimijat näyttäytyvät omasta asiantuntijuuttaan ja osaamistaan puolustavina. Uskomuksilla on myös ajan kuluessa kehittyntä rakenteellista ja institutionaalista voimaa, jota erityisesti pedagogisen asiantuntijuuden koalitio kykeni kolmannessa vaiheessa hyödyntämään esitettyjä muutoksia kannattaessaan. Edellä esitellyn pohjalta päädyn tukemaan Carstensenin ja Schmidt:n (2016, s. 333) väitettä johtopäätöksessäni, jonka mukaan toimijoiden välisten suhteiden ja asemoitumisen rinnalla tulisi tunnistaa uskomusten sisältämä ideationaalinen valta poliittisessä päätöksenteossa. Diskurssiverkostanalyysin soveltaminen kannatuskoalitioviitekehystä hyödyntävässä tutkimuksessa tarjoaa mahdollisuuden poliittisen vallan tutkimukseen, koska sen avulla kyetään tarkastelemaan samanaikaisesti sekä uskomuksien että toimijoiden roolia vaikuttamisen välineenä.

Yhdistämällä kannatuskoalitioviitekehysten periaatteita hybridisaatioprosessin mekanismeihin osoitan tutkimukseni avulla, kuinka ydinuskomustensa suhteen vastakkaiset koalitiot jakavat osittain samoja uskomuksia, joita he kuitenkin hyödyntävät eri tavalla. Hajerin (1993) väitteen mukaisesti näennäinen samanmielisyys näyttäytyi tässä tutkimuksessa koalitioiden tekemänä strategisina valintoina. Karilan ym. (2017) saamien tulosten mukaisesti todetaan, että uskomusten perustelu omien intressien mukaisesti johtaa saamiensa merkitysten mukaisesti poliittiseen päätöksentekoon. Paanasen ym. (2015) tavoin katson, että hybridisaatioprosessin mukaisen tarkastelun keinoin on mahdollista tehdä näkyväksi ja helpottaa poliittisten kysymysten ympärille rakentuvia jänniteitä. Olisi lisäksi tärkeää tutkia, millainen merkitys hybridisaatioprosessilla on näennäisen poliittisen konsensuksen ylläpitämisessä. Aluksi tulee kuitenkin diskurssianalyttisin keinoin selvittää, mitkä poliittiset ydinuskomukset asettuvat vastakkain, keitä toimijoita ne yhdistävät ja millaisena edellisistä johdettu diskurssiverkosto näyttäytyy.

Saadut tulokset auttavat ymmärtämään julkisuudessa varhaiskasvatuksesta käytyä kiistaa, jota ovat sävyttäneet toisaalta sivistyspoliittisia ja toisaalta sosiaalipoliittisia ulottuvuuksia koskevat kannanotot (Puroila & Kinnunen, 2017, s. 7). Tulokset

osoittavat, kuinka näitä ulottuvuuksia eri tavalla painottavat poliittiset ydinuskomukset jakautuvat myös varhaiskasvatuksen henkilöstön asiantuntijuutta arvioitaessa. Pedagogista asiantuntijuutta painottava koalitio ja moniammatilliseen osaamiseen tukeutuva koalitio ovat tulosten mukaan varsin erimielisiä kannoissaan koskien varhaiskasvatuksessa vaadittavaa osaamista ja puolustavat sinnikkäästi asiantuntijuuteensa liittyviä oikeuksia. Jatkossa olisikin mielenkiintoista tutkimuksen keinoin selvittää, missä määrin varhaiskasvatukselle tyypillisinä pidetyt ideologiset kiistat kilpistyvät juuri henkilöstön osaamiseen ja eri koulutustaustojen väliseen nokitteluun. Vaikka tämän tutkimuksen tarkoituksena oli tarkastella uskomusten jakautumista ainoastaan henkilöstön osaamisen osalta, oli tuloksista havaittavissa, kuinka varhaiskasvatuksen moninaiset merkitykset tunnustetaan laaja-alaisesti koko verkoston tasolla. Molemmat koalitiot painottivat uskomuksissaan varhaiskasvatuksen niin sivistys- kuin sosiaalipoliittista merkitystä. Kuitenkin keskusteltaessa henkilöstön riittävästä osaamisesta, edellä mainitut näkökulmat erosivat suuresti. Toki taustalla vaikuttavat ideologiset seikat ja painotukset, mutta pääasiassa kiista varhaiskasvatuksessa näyttää vahvemmin koulutuspoliittisena kuin sivistys- ja sosiaalipoliittisena.

Tutkimukseni tarjoaa mahdollisuuksia verkostojen valtapoliittiseen tarkasteluun paljastamalla verkoston avaavia ja sulkevia mekanismeja. Eriksson (2015) kuvaa, kuinka verkostot samanaikaisesti avaavat näkökulmia suhteisiin ja prosesseihin ja toisaalta peittävät näkyvistä sekä rakenteiden että toimijoiden osuuden tapahtumista. Esimerkiksi selvästi hierarkkiset järjestelmät halutaan nähdä avoimina verkostoina ja toimijoita pyritään puolestaan tarkastelemaan osana laajempaa suhdeverkostoa. Erityisesti eurooppalaista tutkimusperinnettä on moitittu siitä, että se keskittyy lähinnä suhteita avaavien mekanismien tarkasteluun. Näin verkoston arvaamattomuutta tasapainottavat, järjestystä ylläpitävät ja konsensukseen pyrkivät ainekset jäävät usein vähemmälle huomiolle. Avoimena ja hajanaisena näyttäytynyt verkosto saattaakin osoittautua vahvasti keskusjohtoiseksi. (Mts.) Tutkimukseni tarjoaa mahdollisuuksia tarkastella suhdeverkostojen avaavien ominaisuuksien lisäksi niiden sulkevia mekanismeja, kun yksittäisen toimijan asemaa ja keskeisyyttä kyetään verkostokuvion avulla arvioimaan.

Tässä tutkimuksessa tarkasteltiin kuitenkin yksittäistä poliittista kysymystä, jonka pohjalta ei kyetä tekemään johtopäätöksiä varhaiskasvatuksen poliittista alajärjestelmää koskevista valtasuhteista. Jatkotutkimuksena olisikin mielenkiintoista selvittää tarkemmin tässä tutkimuksessa määriteltyjen poliittisten välittäjien ja keskeisten toimijoiden roolia verkoston ja koalitioiden muotoutumisessa. Mahdollisia tutkimuskysymyksiä olisivat: miten poliittiset välittäjät verkoston avaajina vaikuttavat poliittisen konsensuksen muodostumiseen eri uskomuksia jakavien koalitioiden välillä? millainen rooli koalition keskeisillä toimijoilla on poliittisten ydinuskomusten ylläpitämisessä?

Diskurssiverkostojen avaavien ja sulkevien mekanismien lisäksi tutkimukseni tarjoaa diskurssiverkostoanalyttisin menetelmin uusia mahdollisuuksia verkostoanalyttiseen tutkimukseen, jonka Eriksson (2015) näkee edelleen jakautuvan angloamerikkalaiseen yksilökeskeiseen ja eurooppalaiseen kollektiivista tai rakenteita korostavaan perinteeseen. Verkostoajattelua ohjaavat näkökulmat kohdistavat tarkastelunsa joko verkostoprosesseja ympäröivään rakenteelliseen kokonaisuuteen tai niihin suhteisiin, jotka prosesseja rakentavat. Erityisesti eurooppalaisella verkostoajattelulla on ollut vaikeuksia selittää, miksi verkstorakenteet ovat muotoutuneet tietynlaisiksi. Vaikka rakenteiden ja yksittäisten suhteiden välisiä yhteyksiä pohditaan runsaasti, on näiden näkökulmien yhdistäminen osoittautunut haasteelliseksi. (Mts.) Tutkimusasetelmani ei anna välineitä varhaiskasvatuksen poliittisen verkoston muotoutumisen selittämiseen. Sen sijaan tarjoan tutkimukseni avulla uusia menetelmällisiä ja teoreettisia välineitä, joiden avulla yksilö- ja rakenneulottuvuuksia sekä avaavia ja sulkevia verkstomekanismeja kyetään verkstoanalyttisessä tutkimuksessa paremmin yhdistämään. Lisäksi tutkimus rakentaa uusia avauksia suomalaisen varhaiskasvatuksen yhteiskuntatieteelliselle tutkimukselle, jossa poliittisia diskurssiverkostoja ei olla aiemmin tutkittu.

Kuten Hanneman ja Riddle (2011, s. 366) toteavat, yksilöt muokkaavat toimijuutensa avulla sosiaalisen ympäristönsä rakennetta kuten esimerkiksi varhaiskasvatuksen poliittisessa järjestelmässä esiintyviä koalitiomuodostelmia. Tutkimukseni kuitenkin vahvistaa myös oletusta siitä, että näiden toimijoiden tekemät valinnat ovat vahvasti sidoksissa heitä ympäröivään sosiaaliseen kontekstiin ja siinä jaettuihin uskomuksiin.

Heyssen (2017, s. 181-182) esittämä tulkinta vahvistaa tekemiäni johtopäätöksiä todetessaan poliittisen vallan perustuvan esitettyjen uskomusten saamaan tukeen ja tunnustukseen. Poliittiset ydinuskomukset eivät ole erillään ympäröivästä poliittisesta kontekstista tai tapahtumista, jotka voivat vahvistaa tai heikentää esitettyjen argumenttien tehoa. Näin koalitioiden asema poliittisella kentällä riippuu uskomuksen saamasta statuksesta ja sitä kautta toimijoille tarjoutuneista mahdollisuuksista. Varhaiskasvatuksessa tehdyt viimeaikaiset henkilöstöön kohdistuneet päätökset näyttävät tämän tutkimuksen pohjalta suosivan pedagogisen asiantuntijuuden koalition kannattamia poliittisia ydinuskomuksia. Moniammatillisen osaamisen koalitio kokee sen sijaan jäävänsä päätöksenteon ulkopuolelle vahvasta samanmielisyy verkostostaan huolimatta. Aiemmin todettiin uskomusten saamisen merkitysten ohjaavan olennaisesti poliittista päätöksentekoa (ks. Karila ym., 2017), joten olennaista olisi tutkimuksin seuraavaksi selvittää, mitkä prosessit selittävät sitä, mitä uskomuksia poliittinen valtakäytäntö kykenee kuulemaan ja mitä ei (ks. luku 2.2; Moss, 2017).

Lähdeluettelo

- Adam, S. & Kriesi, H. (2007). The Network Approach. Teoksessa P. A. Sabatier (toim.), *Theories of the Policy Process* (129-154). University of California, Davis. Westview Press.
- Alasuutari, P. & Alasuutari, M. (2012). The domestication of early childhood education plans in Finland. *Global Social Policy* 12:2, 129-148.
- Alasuutari, M. & Raittila, R. (2017). Varhaiskasvatustutkimuksen kaksi vuosikymmentä: tieteenalat, kysymyksenasettelut ja metodit. *Kasvatus & Aika* 11:3, 51-59.
- Alila, K., Eskelinen, M., Estola, E., Kahiluoto, T., Kinno, J., Pekuri, H.-M.,... Lamberg, K. (2014). *Varhaiskasvatuksen historia, nykytila ja kehittämisen suuntalinjat. Tausta-aineisto varhaiskasvatusta koskevaa lainsäädäntöä valmistelevalle työryhmälle tueksi* (Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä). Valtioneuvoston julkaisuarkisto. Haettu 31.1.2019. osoitteesta <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/75258/tr12.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Autto, J. (2016). When Policymakers and Parents Meet Political Discourses: Fields and Subject Positions in the Finnish Debates on Children's Day Care. *Social Politics* 23:1, 94-118.
- Autto, J. (2012). *Päivähoitopolitiikka kamppailuna hyvinvointivaltiosta. Kentät, subjektiasemat ja oikeutukset* (Acta Universitatis Lapponiensis 23). Akateeminen väitöskirja. Lapin yliopisto, Yhteiskuntatieteiden tiedekunta.
- Bastian M., Heymann S. & Jacomy M. (2009). Gephi: an open source software for exploring and manipulating networks. International AAAI Conference on Weblogs and Social Media. Haettu 3.4.2020 osoitteesta <https://gephi.org/publications/gephi-bastian-feb09.pdf>
- Bentancur, N. (2016). The "Advocacy Coalitions" of educational policies: Conceptual framework and its application to a country case. *Revista de Estudios Teóricos y Epistemológicos en Política Educativa* 1:1, 150-169.
- Brennan, D., Cass, B., Himmelweit, S. & Szebehely, M. (2012). The marketisation of care: Rationales and consequences in Nordic and liberal care regimes. *Journal of European Social Policy* 22:4, 377-391.
- Cairney, P. (2015). Paul A. Sabatier, "An Advocacy Coalition Framework of Policy Change and the Role of Policy-Oriented Learning Therein". Teoksessa S. J. Balla, M. Lodge & E. C. Page & (toim.) *Oxford Handbook of the Classics of Public Policy and Administration* (s. 484-497). Oxford University.
- Cairney, P. (2012). *Understanding Public Policy. Theories and Issues*. Houndmills: Palgrave Macmillan.
- Carstensen, M. B. & Schmidt, V. A. (2016). Power through, over and in ideas: conceptualizing ideational power in discursive institutionalism. *Journal of European Public Policy* 23:3, 318-337.
- Coeurdray, M., Muñoz, J. C., Poupeau, F. & O'Neill, B. (2015). How useful and limited is the Advocacy Coalition Framework for the study of environmental

policies? The case of water policy in the American West. Midwest Political Science Association Annual Conference.

Daňa, J. & Ráček, J. (2015). Analysis of Czech actors' cooperation network using Gephi. Teoksessa J. Ministr & M. Tvrđíková (toim.), *Proceedings of the 18th International Conference on Information Technology for Practice* (s. 33-38). Faculty of Economics. VŠB – Technical University of Ostrava.

Dépelteau, F. (2018). Relational Thinking in Sociology: Relevance, Concurrence and Dissonance. Teoksessa F. Dépelteau (toim.), *The Palgrave Handbook of Relational Sociology* (s. 3-33). Palgrave Macmillan US.

Erikson, E. (2018). Relationalism and Social Networks. Teoksessa F. Dépelteau (toim.), *The Palgrave Handbook of Relational Sociology* (s. 271-284). Palgrave Macmillan US.

Eriksson, K. (2015). Verkoston erkaantuvat tiet. Teoksessa K. Eriksson (toim.), *Verkostat yhteiskuntatutkimuksessa* (s. 295-308). Helsinki University Press.

Granovetter, M. S. (1973). The Strength of Weak Ties. *American Journal of Sociology* 78:6, 1360-1380.

Hajer, M. A. (2005). Coalitions, Practices, and Meaning in Environmental Politics: From Acid Rain to BSE. Teoksessa D. Howarth & J. Torfing (toim.), *Discourse Theory in European Politics. Identity, Policy and Governance* (s. 297-315). Basingstoke: Palgrave Macmillan.

Hajer, M. A. (1993). Discourse Coalitions and the Institutionalization of Practice: The Case of Acid Rain in Britain. Teoksessa F. Fischer & J. Forester (toim.), *The Argumentative Turn in Policy Analysis and Planning* (s. 43-76). Durham and London: Duke University Press.

Hanneman, R. A. & Riddle, M. (2011). Concepts and Measures for Basic Network Analysis. Teoksessa J. Scott & P. J. Carrington (toim.), *The SAGE Handbook of Social Network Analysis* (s. 340-369). Los Angeles.

Happo, I., Määttä, K. & Uusiautti, S. (2013). How do Early Childhood Education Teachers Perceive Their Expertise? A *Qualitative Study of Child Care Providers in Lapland, Finland*. *Early Childhood Education Journal* 41:4, 273–281.

Heyse, T. (2017). Power, norms and theory. A meta-political inquiry. *Critical Review of International Social and Political Philosophy* 20:2, 163-185.

Howarth, D. & Stavrakakis, Y. (2000). Introducing discourse theory and political analysis. Teoksessa D. Howarth, A. J. Norval & Y. Stavrakakis (toim.), *Discourse theory and political analysis. Identities, hegemonies and social change* (s. 1-23). Manchester: Manchester University Press.

Karila, K. (2016). *Vaikuttava varhaiskasvatus* (Tilannekatsaus, Raportit ja selvitykset 2016:6). Opetushallitus. Haettu 25.4.2019 osoitteesta https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/vaikuttava_varhaiskasvatus.pdf

Karila, K. (2008). A Finnish viewpoint on professionalism in early childhood education. *European Early Childhood Education Research Journal* 16:2, 210-223.

Karila, K., Eerola, P., Alasuutari, M., Kuukka, A. & Siippainen, A. (2017). Varhaiskasvatuksen järjestämisen puhekehykset kunnissa. *Yhteiskuntapolitiikka* 82:4, 392-403.

Karila, K., Kosonen, T. & Järvenkallas, S. (2017). *Varhaiskasvatuksen kehittämisen tiekartta vuosille 2017–2030. Suuntaviivat varhaiskasvatukseen osallistumisasteen nostamiseen sekä päiväkotien henkilöstön osaamisen, henkilöstörakenteen ja koulutuksen kehittämiseen* (Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2017:30). Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö. Haettu 10.3.2020 osoitteesta <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/80221/okm30.pdf>

Kettel, S. & Cairney, P. (2010). Taking the power of ideas seriously - the case of the United Kingdom's 2008 Human Fertilisation and Embryology Bill. *Policy Studies*, 31: 3, 301-317.

Kiersey, R. (2011). *The Discursive Construction of Irish Early Childhood Education and Care Policy: a Critical Discourse Analysis*. Doctoral Thesis. Dublin Institute of Technology.

Kukkonen, A. (2018). *Discourse Networks and Justifications of Climate Change Policy. News Media Debates in Canada, the United States, Finland, France, Brazil and India*. University of Helsinki, Faculty of Social Sciences.

Kukkonen, A., Ylä-Anttila, T. & Broadbent, J. (2017). Advocacy coalitions, beliefs and climate change policy in the United States. Teoksessa A. Kukkonen (toim.), *Discourse Networks and Justifications of Climate Change Policy. News Media Debates in Canada, the United States, Finland, France, Brazil and India* (Academic Dissertation). University of Helsinki, Faculty of Social Sciences.

Leifeld, P. (2019). Methods for Network Construction. Teoksessa P. Leifeld, J. Gruber & Bossner, F. R. (toim.), *Discourse Network Analyzer Manual*. Haettu 8.5.2019 osoitteesta <https://github.com/leifeld/dna/releases/download/v2.0-beta.24/dna-manual.pdf>

Leifeld, P. (2017). Discourse Network Analysis: Policy Debates as Dynamic Networks. Teoksessa J. N. Victor, A. H. Montgomery & M. Lubell (toim.), *The Oxford Handbook of Political Networks*, Oxford University Press.

Leifeld, P. (2013). Reconceptualizing Major Policy Change in the Advocacy Coalition Framework: A Discourse Network Analysis of German Pension Politics. *Policy Studies Journal* 41:1, 169-198.

Leifeld, P., Gruber, J. & Bossner, F. R. (2019). Discourse Network Analyzer Manual. Haettu 8.5.2019 osoitteesta <https://github.com/leifeld/dna/releases/download/v2.0-beta.24/dna-manual.pdf>

Leifeld, P. & Haunss, S. (2012). Political discourse networks and the conflict over software patents in Europe. *European Journal of Political Research* 51, 382-409.

Lockhart, C. (2014). *Discourse Network Analysis of the Northern Gateway Pipeline Project: assessing environmental governance in the Joint Review Panel process*. Utrecht University.

Luonnos lausuntokierrokselle. (6.2.2018). Hallituksen esitys eduskunnalle varhaiskasvatuslaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi. Haettu 27.2.2019 osoitteesta https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/9b3cabcc-7a89-4fe9-ae9c-bac0ec56809/c77f8c18-8499-44cb-8d15-17dd22d86e68/LIITE_20180206082907.pdf

Moser, C., Groenewegen, P. & Huysman, M. (2013). Extending Social Network Analysis with Discourse Analysis: Combining Relational with Interpretive Data.

Teoksessa T. Özyer, J. Rokne, G. Wagner & A. Reuser (toim.), *The Influence of Technology on Social Network Analysis and Mining. Lecture Notes in Social Networks*, vol 6 (s. 547-561). Wien, Springer.

Moss, P. (2017). Power and resistance in early childhood education: From dominant discourse to democratic experimentalism. *Journal of Pedagogy* 8:1, 11-32.

Moss, P. (2006). Structures, Understandings and Discourses: possibilities for re-envisioning the early childhood worker. *Contemporary Issues in Early Childhood* 7:1, 30-41.

Onnismaa, E.-L., Kalliala, M. & Tahkokallio, L. (2017). Koulutuspoliittisen paradoksin jäljillä – Miten varhaiskasvatus muotoutui sosiaalialan koulutuksia suosivaksi. *Kasvatus & Aika* 11:3, 4-20.

Onnismaa, E.-L., Paananen, M. & Lipponen, L. (2014). Varhaiskasvatusjärjestelmän polkuriippuvuuksien jäljillä. *Kasvatus & Aika* 8:2, 6-21.

Opetus- ja kulttuuriministeriö (n.2018a). *Varhaiskasvatuslain uudistaminen*. Haettu 28.2.2019 osoitteesta <https://minedu.fi/varhaiskasvatuslain-valmistelu>

Opetus- ja kulttuuriministeriö (n.2018b). *Uusi varhaiskasvatuslaki*. Haettu 25.4.2019 osoitteesta <https://minedu.fi/uusivarhaiskasvatuslaki>

Opetus- ja kulttuuriministeriö (2018c). *Lausunnot luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle varhaiskasvatuslaiksi*. Lausuntotiivistelmien yhteenveto. Haettu 21.2.2019 osoitteesta https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/9b3cabcc-7a89-4fe9-ae9c-bacb0ec56809/4416f32f-d6e2-40f5-b95b-08907cdb800b/YHTEENVETO_20180413092302.pdf

Opetus- ja kulttuuriministeriö (2014). *Kohti varhaiskasvatuslakia Varhaiskasvatusta koskevan lainsäädännön uudistamistyöryhmän raportti*. Koulutuspolitiikan osasto. Haettu 25.3.2020 osoitteesta <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/75259>

Paananen, M. (2017). *Imaginaries of Early Childhood Education Societal roles of early childhood education in a transnational era of accountability* (Kasvatustieteellisiä tutkimuksia, 3). Akateeminen väitöskirja. Helsingin yliopisto, Kasvatustieteellinen tiedekunta.

Paananen, M., Räikkönen, E. & Karila, K. (2018). Yksivuotiaiden lasten huoltajien subjektiivisen varhaiskasvatusoikeuden rajaamiseen liittyvät asenteet ja niitä selittävät tekijät. *Yhteiskuntapolitiikka* 83:4, 360-373.

Paananen, M., Lipponen, L. & Kumpulainen, K. (2015). Hybridisation or ousterisation? The case of local accountability policy in Finnish early childhood education. *European Educational Research Journal* 14:5, 395-417.

Puroila, A.-M. & Kinnunen, S. (2017). *Selvitys varhaiskasvatuksen lainsäädännön muutosten vaikutuksista* (Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 78/2017). Valtioneuvoston kanslia. Haettu 10.3.2020 osoitteesta <https://tietokayttoon.fi/julkaisu?pubid=23203>

Puroila, A.-M., Kinnunen, S. & Keränen, V. (2017). *Varhaiskasvatuksen lainsäädännön uudistamiseen tarvitaan johdonmukaisuutta ja yhteistä tahtoa* (Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan artikkelisarja 4/2017). Oulun yliopisto. Haettu 21.3.2019 osoitteesta <https://tietokayttoon.fi/julkaisu?pubid=18901>

- Ruutiainen, V., Alasuutari, M. & Karila, K. (2018). Markkinoistuvat varhaiskasvatuspalvelut. *Yhteiskuntapolitiikka* 83:4, 441-447.
- Sabatier, P. A. (1998). The advocacy coalition framework: revisions and relevance for Europe. *Journal of European Public Policy* 5:1, 98-130.
- Sabatier, P. A. (1988). An advocacy coalition framework of policy change and the role of policy-oriented learning therein. *Policy Sciences* 21, 129-168.
- Sabatier, P. A. & Weible, C. M. (2007). The Advocacy Coalition Framework. Innovations and Clarifications. Teoksessa P. A. Sabatier (toim.), *Theories of the Policy Process* (189-220). University of California, Davis. Westview Press.
- Schmidt, V. A. (2008). Discursive Institutionalism: The Explanatory Power of Ideas and Discourse. *Annual Review of Political Science*.
- Sulkunen, P. (1997). Todellisuuden ymmärrettävyys ja diskurssianalyysin rajat. Teoksessa P. Sulkunen & J. Törrönen (toim.), *Semioottisen sosiologian näkökulmia. Sosiaalisen todellisuuden rakentuminen ja ymmärrettävyys* (s. 13-53). Tampere: Gaudeamus.
- Terävä, J., Kuukka, A. & Alasuutari, M. (2018). Miten lastenhoidon ratkaisuja saa perustella? *Yhteiskuntapolitiikka* 83:4, 349-359.
- Timmermans, S. & Tavory, I. (2012). Theory Construction in Qualitative Research: From Grounded Theory to Abductive Analysis. *Sociological Theory* 30:3, 167-186.
- Urban, M., Vandenbroeck, M., Van Laere, K., Lazzari, A. & Peeters, J. (2012). Towards Competent Systems in Early Childhood Education and Care. Implications for Policy and Practice. *European Journal of Education* 47:4, 508-526.
- Valman, M. (2016). Beliefs and behavior in international policy making: Explanations to longitudinal changes in the governance of the Baltic Sea. *Maritime Studies* 15:12. Haettu 26.3.2020 osoitteesta <https://link.springer.com/content/pdf/10.1186%2Fs40152-016-0050-4.pdf>
- Varhaiskasvatuslaki, Suomen sädöskokoelma § 540 (2018).
- Vieira, D. M. (2019). The discourse and coordination among advocacy coalitions: the case of Belo Monte. *RAUSP Management Journal*.
- Walton, D. (2005). *Abductive Reasoning*. The University of Alabama Press.
- Weible, C. M., Heikkilä, T., Ingold, K. & Fischer, M. (2016). Introduction. Teoksessa C. M. Weible, T. Heikkilä, K. Ingold & M. Fischer (toim.) *Policy Debates on Hydraulic Fracturing. Comparing Coalition Politics in North America and Europe* (s. 1-28). Palgrave Macmillan US.
- Weible, C. M. & Sabatier, P. A. (2007). A Guide to the Advocacy Coalition Framework. Teoksessa F. Fischer, G. Miller & M. Sidney (toim.) *Handbook of Public Policy Analysis. Theory, Politics and Methods* (s. 123-136). CRC Press

Liitteet

Liite 1 Lausuntokierrokselta mukaan valitut varhaiskasvatuksen poliittiset toimijat

	<i>Pyydetty lausunnot</i>	<i>Muut lausunnon antaneet</i>
<i>Järjestötoimijat (32)</i>	Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto ARENE ry Ammattiosaamisen kehittämisyhdistys AMKE ry Suomen ammattikoulutuksen johtajat SAJO ry Korkeasti koulutettujen työmarkkinakeskusjärjestö Akava ry Hyvinvointialan liitto HALI ry Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL ry KT Kuntatyönantajat Lastentarhanopettajaliitto LTOL Opetusalan Ammattijärjestö OAJ ry Suomen ammattiliittojen keskusjärjestö SAK Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry Sosiaali- ja terveysalan ammattijärjestö Tehy ry Suomen lähi- ja perushoitajaliitto SuPer ry Toimihenkilökeskusjärjestö STTK Suomen Yrittäjät ry Lastensuojelun Keskusliitto ry Mannerheimin Lastensuojeluliitto ry SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry Suomen Kuntaliitto Suomen Vanhempainliitto ry Suomen varhaiskasvatuksen erityisopettajat SVEOT Suomen Lastenhoitoalan Liitto SLaL ry	Suomen kulttuuriperintökasvatuksen seura Suomen Yksityisten Perhepäivähoitajien Edustajisto SY Suomen Varhaiskasvatus ry Erilaisten oppijoiden liitto ry Ammattiliitto Pro ry Suomen Psykologiliitto Oulun varhaiskasvatuksen opiskelijoiden järjestö Lastar Suomen Opiskelijakuntien liitto SAMOK ry SOOL ry:n, SYL ry:n, Ebe ry:n, Varkaat ry:n, ITU ry:n, Lastarit ry:n, Lastopet ry:n ja Sulo ry:n yhteinen lausunt Sosiaalialan ammattikorkeakoulu-verkosto SOAMK
<i>Hallinto- toimijat (39)</i>	Oikeuskanslerinvirasto Sosiaali- ja terveysministeriö Itä-Suomen aluehallintovirasto Lapin aluehallintovirasto Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto Svenska enheten för bildningsväsendet, Länsi- ja Sisä-Suomen AVI Pohjois-Suomen aluehallintovirasto Opetushallitus Terveystieteiden tutkimuskeskus THL Kansallinen koulutuksen arviointikeskus Karvi Lapsiasiavaltuutetun toimisto Tasa-arvoasian neuvottelukunta TANE Valtakunnallinen vammaisneuvosto VANE Kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä Perussuomalaisten eduskuntaryhmä Suomen Sosialidemokraattisen Puolueen puoluehallitus SDP Svenska riksdagsgruppen Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä Vihreä eduskuntaryhmä Kirkkohallitus <i>Kaupungit:</i> Espoon kaupunki, Helsingin kaupunki, Jyväskylän kaupunki, Kouvolan kaupunki, Kuopion kaupunki, Lahden kaupunki, Oulun kaupunki, Porvoon kaupunki, Rovaniemen kaupunki, Savonlinnan kaupunki, Tampereen kaupunki, Turun kaupunki, Vantaan kaupunki	Valtion liikuntaneuvosto <i>Kaupungit:</i> Jämsän kaupunki Kirkkonummen kunta Mikkelin kaupunki Raahen kaupunki Raision kaupunki
<i>Koulutus- toimijat (14)</i>	Helsingin yliopisto Itä-Suomen yliopisto Jyväskylän yliopisto Oulun yliopisto Tampereen yliopisto Turun yliopisto Åbo Akademi	Pedagogiska fakulteten, Helsingfors universitet Karelia Ammattikorkeakoulu Oy Lahden ammattikorkeakoulu Diakonia-ammattikorkeakoulu Diak Oy Laurea Ammattikorkeakoulu Metropolia Ammattikorkeakoulu Humanistinen ammattikorkeakoulu Humak
<i>Muut toimijat (2)</i>		Touhula Varhaiskasvatus Oy Päivähoito Villa Leppis Oy
<i>Yhteensä (87)</i>	62	25

Liite 2 Henkilöstön osaamista koskevat poliittiset ydinuskomukset

Empiiriset ja normatiiviset ydinuskomukset	Politiikan välineitä koskevat ydinuskomukset
Kandidit sosionomeja pätevämpiä vakan opettajia	Yliopistokoulutuksen lisäys turvaa vakan tasalaatuisuuden
Pedagoginen painotus laadun tärkein edellytys	Vakaa järjestettävä ainoastaan päiväkodeissa
Uudet pätevyudet vahvistavat vakan laatua	Panostettava kandi-opettajien sitouttamiseen
Tehtäväkuvat oikeudenmukaisia ja työhyvinvointia lisääviä	Vakaa kehitettävä monialaista osaamista hyödyntäen
Henkilöstörakenne työvoimapolitiittisesti kestävä	Sosionomi YAMK pätevä päiväkodin johtaja
Kelpoisuudet perustuvat päteviin selvityksiin	Kelpoisuudet takaavat moniammatillisuuden
Korkeakoulutettujen lisääminen vahvistaa vakan laatua	Opettajan oltava kasvatustieteen maisteri
	Opettajuuden parityöskentely pätevyyksien erottamisen tilalle
	Siirtymäaikataulua pidennettävä lyhentämisen sijaan
	Valtion kompensoitava kunnille aiheutuvat kustannukset
	2+1 malli kolmiosaista rakennetta toimivampi

Liite 3 Poliittisiin ydinuskomuksiin kohdistunut saman- ja erimielisyys

Poliittinen ydinuskomuskategoria	Eri mieltä	Samaa mieltä	Osuus kaikista kategorioista
Uudet pätevyudet vahvistavat vakan laatua	36%	64%	13% N=53
Kelpoisuudet takaavat moniammatillisuuden	43%	57%	11% N=44
Pedagoginen painotus laadun tärkein edellytys	51%	49%	9% N=35
Kandit sosionomeja pätevämpiä vakan opettajia	61%	39%	8% N=31
Sosionomi YAMK pätevä päiväkodin johtaja	40%	60%	7% N=30
Henkilöstörakenne työvoimapolitiittisesti kestävä	8%	92%	6% N=25
Vakaa kehitettävä monialaista osaamista hyödyntäen	4%	96%	6% N=23
Siirtymäaikataulua pidennettävä lyhentämisen sijaan	67%	33%	5% N=21
Tehtävänkuvat oikeudenmukaisia ja työhyvinvointia lisääviä	81%	19%	5% N=21
Yliopistokoulutuksen lisäys turvaa vakan tasalaatuisuuden	45%	55%	5% N=20
Panostettava kandi-opettajien sitouttamiseen	72%	28%	4% N=18
Vakaa järjestettävä ainoastaan päiväkodeissa	44%	56%	4% N=18
Kelpoisuudet perustuvat päteviin selvityksiin	71%	29%	4% N=17
2+1 malli kolmiosaisesta rakennetta toimivampi	29%	71%	3% N=14
Valtion kompensoitava kunnille aiheutuvat kustannukset	0%	100%	3% N=11
Korkeakoulutettujen lisääminen vahvistaa vakan laatua	11%	89%	2% N=9
Opettajan oltava kasvatustieteen maisteri	0%	100%	1% N=6
Opettajuuden parityöskentely pätevyysien erottamisen tilalle	0%	100%	1% N=5
Yhteensä	42%	58%	100% N=401